

ВАЛЕНТИН ЙОРДАНОВ

СИМВОЛИ И ЗНАЦИ ОТ ДРЕВНОСТТА

Второ допълнено издание

София, 2024

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Част I. Тризъбецът като божествен символ. Произход, хералдична употреба и разпространение..... 5

1. Увод в темата и онагледяване с артефакти	7
2. Откога великият и многопочитан във времето род Дуло притежава символа на тризъбеца?	24
3. Азиатските Дуло	27
4. Почитането в Япония на Посейдон/Ям, Хор/Инари и Изида/Аматерасу	45
5. Потомците на Посейдон в Тракия	49
6. Тризъбецът в хералдиката на Велика България, Волжка България и Киевска Рус	52
7. Древната история на запазените знаци на Зевс и Посейдон	92
8. Какво точно означава символът на тризъбеца?	103
9. Звездната символика на кучето и тайнствената ѝ връзка с реинкарнацията, според древните представи	114
10. Античният фриз, украсен с триглифа на Троян/Тангра	127

Част II. Цветето на Тангра: свещеният знак на Дуло и на българската родова аристокрация – боили/уруси/варяги	133
1. Първи артефакт.....	136
2. Втори артефакт	141
3. Трети артефакт	142
4. Четвърти артефакт	146
5. Пети артефакт	147
6. Шести артефакт	148
7. Още артефакти, документиращи ползването на „цветето на Тангра“ в различни древни цивилизации	149
8. Връзката между планетите-богове, цветовете на небесната дъга и музикалните тонове	169
9. Античното философско, т.е. доктринално-митологично, разбиране на феномена „цветето на Тангра“	173
10. Как <i>древната космогония</i> е била съблюдавана при изграждането и ползването на <i>големи и прочути земни сакрални съоръжения:</i> <i>пирамиди, зикурати и могили?</i>	174
11. Артефакти, включващи изображения на свещения ромб	188

Част I

ТРИЗЪБЕЦЪТ КАТО БОЖЕСТВЕН СИМВОЛ. ПРОИЗХОД, ХЕРАЛДИЧНА УПОТРЕБА И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

1. Увод в темата и онагледяване с артефакти.

Върховното троично божество на хуно-българите *Тангра* (Тан-Г-Ра: Отецът Тан – Майката Гея – синът Ра) било наричано от източните славяни *Троян*, а от западните – *Триглав* и изобразявано от всички тях посредством триглави тотемни дървени стълбове. Изглежда обаче божествената *Света троица* е била почитана и в Тракия. Това можем веднага да удостоверим с два артефакта от късната бронзова епоха: тройният съд за медовина, намерен заедно с още 12 ритуални предмета край с. Вълчитрън, област Плевен (сн. 1); дузина гробни находки на Божествената троица, открити в област Благоевград (сн. 2), подсказващи, че траките са разчитали на нейната помощ при прехода към отвъдното.

Снимка 1. Троен скачен съд за медовина. Трите течности – мед, мляко и вино – символизират отца Зевс/Озирис, майката Изиди и сина Дионис/Бакхус/Хор. Смесването им в медовина символизира сътворението на света и живота. Трите божества образуват троичния трако-славянски бог Троян/Тангра.

Този съд е част от ритуален комплект, намерен край с. Вълчитрън, област Плевен през 1924 г. Приблизителна датировка XVI-XII в. пр.Хр. Съхранява се в НИМ – София.

Снимка 2. Жертвени бронзови фигурки на Божествената троица, открити в специални ямки до поредица гробове в некропол в Благоевградско. Датировка XII-IX век пр.Хр. Колекция Топалов. Благодаря на г-н Ставри Топалов за предоставената възможност да заснема архаичните идолни пластики.

Божествената Света троица е имала стилизиран знак тризъбец или триглицф, ползван в ритуалите, архитектурата и изкуството, свързани с погребалната традиция (вж. § 9 и 10). Впоследствие знакът тризъбец на Тан-Г-Ра = Уран-Гея-Кронос бил възприет от внука им – морския бог Посейдон (вж. § 7 и 8).

Хиляди години по-късно, по време на човешката цивилизация, *тризъбецът* бил изобразяван върху царски атрибути и монети на Тракия, Елада, Боспорското царство, Хунската империя и произлезлите от нея държави – Патрия Оногурия, Аварски каганат, Стара Велика България, Хазарски каганат, Волжка България, Дунавска България, Киевска Рус (вж. снимките в края на настоящия § 1).

За да ползват този сакрален знак като владетелски атрибут, управляващите династии на изброените царства би трябвало да са свързани кръвно помежду си, като освен това всички да произлизат от прастарата божествена родова линия.

Следователно съвсем логично е един единствен владетелски род с божествен произход чрез неговите разклонения да е изграждал в различни епохи посочените държавни образувания и да е господствал над тях по силата на древното право за произход и наследяване.

На базата на огромен археологически материал от долината на Волга и областта на Среден и Южен Урал през неолитна, бронзова, желязна, антична и средновековна епохи, археологът А.Х.Халиков, професор в Казанския университет, достига до извода “за многокомпонентността на културата и етническия състав на населението на ранна България”. /по **Татяна Ярулина Ал-Булгари**. Волжка България и Европа. Историко-културологични очерци. С., ИК „Огледало“, 2008, с. 418/.

Според Риза Бариев, преподавател в Казанския университет, древната държава *Идель/Итиль* (*Иде иль* = „Седемте царства“), която се простирала между реките Мосха (Москва) и Енисей, е владяна цели две хилядолетия последователно от няколко клана, които при това били в родство помежду си:

VIII в.пр.Хр. – I в.сл.Хр. – династията Сармат

I – II в. – династията Алан

II – V в. – династията Хун

VI – VII в. – династията Сувар

/Риза Бариев. Древние и средневековые государства Булгар. – В: kitap.net.ru/bariev11.php/

Във вековете след Христа предвождащият хуните *български народ* се умножил и засилил. След смъртта на Атила в 453 г. *Хунският съюз* се разпаднал, поради династичните борби между синовете му. През 468 г. загинал големият му син Денгиз. Тогава третият му син Ирник, владетел на *утигурите* (*баланджар*), присъединил под властта си племената на Денгиз – *уногундурите* (*бурджан*) и *кутригурите* (*банджар*). Така Ирник от рода *Дуло* отново обединил трите големи и силни български етноса, които преди това съставлявали ядрото на *Хунския съюз*.

Държавата на Ирник се простирала от Кавказ и Урал до Дунава, с централна зона – Прикубанието и Днепър. За нея Псевдо-Захарий Ритор (ползвал съвременника Захарий Ритор) е записал през 555 г.: „И след Вратите [Каспийските врати – б.а.] са Бургарите с техния собствен език, езически и варварски народ, и те имат градове...” Теофан нарича тази държава “древна Велика България”, а патриарх Никифор – “стара Велика България”.

Според българския летописен свод „Джагфар тарихи“ в периода от 434 до 668 г. са управлявали следните български канове: Атила, Денгиз, Ернак (Ирник), Джураш Масгут, Татра, Боян Челбир, Тубджак, Органа, Албури, Кубрат и Кий (познат още като Шамбат и също така като Само) /**Бахши Иман**. Джагфар Тарихи (Историята на Джагфар). Свитък от булгарски летописи. 1680 година. Превод от руски език Васил Колевски. С., ИК „Кама“, 2005, с. 19, 20/.

Във вековете след Христа благородните български родове не винаги съумявали да се задържат на върха на *Хонското племенно обединение*, което били създали и държали здраво в древността. Понякога се налагало временно да отстъпят властта и за върховен кан – *ювиги* или *каган* – бил налаган, заедно с целия му род, представител на родствено или сателитно племе от състава на съюза. Царствените кланове на всички сателитни племена обаче имали кръвна връзка с божествените *Дуло*. Носейки такава благородна кръв, те считали, че са в правото си да ръководят племенните обединения.

В „Именника на българските канове“ се съдържа фразата „рода Дулов, сиреч Вихтун“, в която „Вихтун“ според изследователя Петър Добрев означава „предопределен да управлява“ /**Петър Добрев**. Сага за древните българи. Прародина и странствания. С., ИК „Кама“, 2005, с. 52/.

В средата на VI век, точно когато пишел хрониката си Псевдо-Захарий Ритор, българският клон на *Дуло* изпаднал в зависимост (васалитет) от аварския клон на *Дуло*. Българската държава влязла в обединението на *Аварския каганат*, под контрола на аварския хаган. След близо седемдесет години, през 618-623 г., българските канове Органа и Кубрат организирали въстание и успели да отхвърлят гнета на аварския царски род. Кубрат възстановил *Велика България* в нейните източни територии. Неговият брат Кий/Шамбат построил през 622 г. първата си столица Киев, а от 623 г. нататък създал канството *Дулоба*, простиращо се от Киев до Панония, след като доунищожил аварската държава и тя престанала да съществува. Втората столица на Кий/Шамбат все още не е локализирана. Предполага се, че е била в района на днешна Прага, или пък в свещения древен град Аркона на славяните руяни/ругяни на остров Рюген.

Дулоба или *Само* на кан Кий представлявала второ, западно, българско държавно-племенно обединение, съществувало през VII век едновременно със *Стара Велика България* на Кубрат. На Кий – спасителя от жестоките авари – се подчинили дванадесет князе на големите славянски племена от западната група: *ляхи, дулеби и мазовшани* (дн. *поляци*), *пруси, ободрити, руяни, поморяни, лютичи, сорби, словенци, карантани* (дн. *австрийци*), *хървати*. Учредяването на *Западнославянската федерация Дулоба/Само* било скрепено с династични бракове на дванадесетте царствени принцеси с върховния княз (канас ювиги или велик княз) Кий/Само.

Интересни данни за държавата *Дулоба/Само* привежда Ф. Нурутдинов, по оцелели фрагменти от ръкописа „Хон китаби“ („Книга за хуните“) на Мохамед Гали – книжовник от *Волжка България*:

„В началото на VII в. по-малкият брат на българския цар Курбат-Кубрат (потомък на Атила) бек Шамбат Кий (неговото име получил град Киев) основал на територията на Чехия, Словакия, Унгария, Полша, Прусия, Закарпатска Украйна и части от южнославянските, австрийските и немските земи огромната държава Дулоба „Страната на Дуло“. В Западна Европа Шамбат е бил наричан Само, а неговата държава именувана или Само, или Дулеб(и). Според Гали [Мохамед Гали – б.а.] от Шамбат водят родословието си управниците на Байлак (Полша) и Маруба (Чехия и Моравия). След разпадането на Дулоба част от булгарите на Шамбат отишла в Прусия, където се запазила като особен род под името семби („семб“ – от Шамбат, Само). През VII-XIII в. сембите постоянно служели във войските на България. От този род произлизат основателите на Литовската държава.“

/Бахши Иман, пос. съч., с. 300/.

Сведенията за бляскавите победи на кан Само в горесцитирания български източник напълно се потвърждават в западноевропейски документален извор – това е хрониката на Фредегар, личен писар и летописец на франкския крал Дагоберт. Написаният на латински език летопис на този книжовник е много ценен, защото същият се явява непосредствен участник в събитията, свързани с франкския и българския владетел.

Преди да приведем текста на Фредегар, предоставяме съпътстваща информация, необходима за неговото разбиране. Франкският крал Лотар II (597-629 г.) от рода Меровинги, чийто двор пребивавал в Париж (Нейстрия), провъзгласил през 623 г. сина си Дагоберт (623-634 г.) за съуправител и го направил крал на Австрия, оставяйки за себе си Нейстрия и Бургундия. На свой ред в края на своето управление Дагоберт поставил на трона сина си Сигеберт III (634-656 г.), който също се наложило да продължи борбата с неизтощимия кан Само до самия край на своето царуване.

Австрия е обхващала североизточните дялове от кралството на Меровингите, а именно днешните Източна Франция, Белгия, Холандия, Люксембург и Западна Германия. По различно време столици на Австрия са били градовете Мец, Реймс, Трир и Кьолн.

Делата, които кан Само извършил в Централна Европа между 623-658 г., заслужават особено внимание, най-малко защото цели два века след могъщия Атила българският кан Само успял да възстанови голяма част от старата Хуно-българска империя на своя прапрадядо (Атила). При това политиката на Само явно е постигнала дълготраен ефект, щом век и половина след неговото (на Само) управление, владетелят на Франкското кралство Карл Велики (768-814 г.) отправил специална молба към българския кан Крум (803-814 г.) да не разрешава на моравците да продават на франките солта, добивана в Трансилвания. Това е така, защото по времето на Крум западните славяни, също както при кан Само, са били поданици на България, която е имала обща граница с Франкия.

За да онагледим респекта от страна на франките към българския кан Само, привеждаме по-обширни цитати от твърде любопитната „Хроника“ на споменатия негов съвременник Фредегар:

„48. На четиридесетата година от управлението на Лотар (623 г.) някакъв човек на име Само, франк, родом от Санс, заедно с други търговци, отишъл при славяните, известни като венди. Славяните вече били вдигнали въстание срещу аварите, наричани също хуни и против техния господар – кагана. Вендите били дълго време поданици на хуните [т.е. аварите – б. В.Й.], които ги използвали като *befulci* [авангард – б. В.Й.]. По време на битки с други народи, хуните стояли в строй до лагера, готови за бой, докато вендите се сражавали.

Ако вендите побеждавали, то хуните се хвърляли напред за плячката, но ако вендите търпели поражение, то хуните ги връщали и заставяли отново да влязат в битката...

Всяка година хуните зимуват при славяните, спят с техните жени и деца, и отгоре на това славяните им плащат данък, и търпят голямо тегло. Синовете, които славянските жени и дъщери родили от хуните, намерили за нетърпимо това срамно унижение и затова отказали да се подчиняват на своите господари и, както казах, вдигнали въстание. Когато те настъпили против хуните, Само, за който говорих, тръгнал с тях и неговата храброст предизвикала възхищението им: удивително много хуни паднали от меча на вендите. Признавайки неговите заслуги, вендите направили Само свой крал и той ги управлявал тридесет и пет години. Под негово ръководство те няколко пъти воювали с хуните [т.е. аварите – б. В.Й.]; неговото благоразумие и храброст винаги им осигурявало победа. Само имал дванадесет вендски жени, които му родили двадесет и двама сина и петнадесет дъщери..."

/Фредегар. Хроника (Парижки кодекс), § 48. Перевод Д. Н. Ракова. – **В сайта:** Восточная литература. Средневековые исторические источники Востока и Запада./

Очевидно е, че прокараната от Фредегар неистина относно франкския произход на Само имала за цел да омаловажи победите на миролюбивите славяни над войнствените и горделиви франки, тъй като тези победи болезнено подбивали самочувствието на франкските крале! Съвсем по друг начин изглеждало ако франк е обучил и повел робките славяни срещу собствените си сънародници франки и ги е подлагал на позорен разгром цели тридесет и пет години!

За щастие има независими източници, които изобличават тази лъжа на Фредегар. Така например в баварския текст *Conversio Vagoariorum et Carantanorum*, т.е. „Обръщането [във вярата] на баварите и карантаните“, кралят на карантаните Само е представен като славянин. **/Conversio..., MG, SS, T. XI, p. 7/.**

А Рутберт Залцбургски е записал следното в своите анали: „655 г. Крал Дагоберт отправил войска в Каринтия срещу Само Славянина, който убил неговите търговци.“ **/Анали на Свети Рутберт**

Залцбургски. Година 655. – **В сайта:** Восточная литература. Средневековые исторические источники Востока и Запада./

Другата манипулация на Фредегар се крие в представянето на кан Само като търговец, а не аристократ, какъвто той е бил. Нашият коментар в този случай е категоричен: по онова време е било абсолютно невъзможно човек без благороден произход, например търговец, да бъде избран за крал от който и да е народ, та дори и от славяните?!

Продължаваме по Фредегар:

„68. В тази година [630 г. – б. В.Й.] славяните (или вендите, както те наричат себе си) убили и ограбили в кралството на Само голям брой франкски търговци, и така започнала враждата между Дагоберт и Само, кралят на славяните... Кралят [Дагоберт – б. В.Й.] заповядал да съберат тайно войската от цялото кралство Австризия за поход против Само и вендите... Австризийците на Дагоберт, обсаждащи крепостта Вогастисбург, в която се укрили множество най-решителни венди, били [обаче – б. В.Й.] съкрушени в тридневна битка. И затова те се върнали по домовете си, оставяйки по време на своето бягство всички палатки и снаряжение. След това вендите извършили много грабителски набези в Тюрингия и околните земи в кралството на франките. Покрай това, Дерван, херцогът на сорбите, народ със славянски произход, дълго време подчиняващ се на франките, преминал под властта на Само заедно със всички свои хора...“

„74. На десетата година от своето управление (631 г.) Дагоберт научил, че армия венди е нахлула в Тюрингия. Той събрал войската в Австризия, сам я възглавил в град Мец, пресякъл Ардените и пристигнал в Майнц, готвейки се да премине Рейн. Съпровождали го корпуси отборни войни от Нейстрия и Бургундия под началството на техните херцоzi и графове. Саксите изпратили вестители при Дагоберт, молейки да ги освободи от данъка, който те плащали на неговата казна, и те му обещали усърдно и храбро да преграждат пътя на вендите и да защитават [своя – б. В.Й.] участък от франкската граница...“

„75. На единадесетата година от управлението на Дагоберт [632 г. – б. В.Й.] вендите, по заповед на Само, извършили обширни набези, често пресичали границата и опустошавали франкското кралство,

разтичайки се по цялата Тюрингия и по другите земи. Дагоберт пристигнал в град Мец и там, по съвета на своите епископи и нобили, и със съгласието на всички видни хора от кралството си, поставил своя син Сигиберт на трона на Австразия и му позволил да направи Мец своя столица. За управители на двореца и кралството били избрани епископ Хуниберт Кьолнски и херцог Адалгизел. Давайки на своя син достатъчна хазна, той го снабдил с всичко необходимо за неговия ранг и потвърдил даренията си с отделни хартии. След това, казват, че австразийците храбро защитавали от вендите своите граници и франкското кралство...“

/Фредегар. Хроника (Парижкий кодекс), § 68, 74, 75. Перевод Д. Н. Ракова. – **В сайта:** Восточная литература. Средневековые исторические источники Востока и Запада./

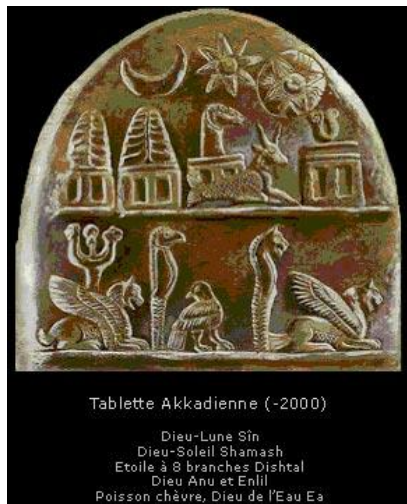
* * *

Както споменахме, в този и в следващите параграфи ще представим артефакти, царски атрибути и монети с изображения на тризбеца на Троян/Тангра и на по-късния Посейдон, произхождащи от Прото-Тракия, Тракия, Месопотамия, Елада, Боспорското царство (**снимки 3-12**), Хунската империя и произлезлите от нея държави – Патрия Оногурия, Аварски каганат, Стара Велика България, Хазарски каганат, Волжка България, Дунавска България, Киевска Рус (**снимки 38-50, 60, 66-72**).

Снимка 3. Прототракийска култура. Антропоморфен керамичен съд с изображение на лице, украсено с начупени тройни линии, символизиращи върховния бог Троян/Тангра. Открит при редовни разкопки в неолитния мегаполис Слатина, квартал Слатина, гр. София, България.

Последна четвърт на VII хилядолетие пр.Хр. РИМ – гр. София.

Снимка 4. Акадска плочка от II хил. пр.Хр. Изобразени са посредством техните астрални и зооморфни превъплъщения следните божества: *на горния ред*: Нанар-син – бог на Луната; Уту-Шамаш – бог на Слънцето; Ишар/Изида – звездата Сотис/Сириус; *на долния ред*: стъпил на грифон върховният бог Ану/Троян/Тангра в образа на триглав дракон (ламя); Хелиос/Ра в образа на Крилатата змия; Кронос/Енлил в образа на Мага-Гарван; богът на водата Еа/Енки в образа на Водно конче.

Снимка 5. Нанар-Син/Посейдон, представен в човешки образ с крила, стъпил на бик, държащ в двете си ръце два малки ритуални тризъбеца. Акад, II хил. пр.Хр.

Снимка 6-1. Тракийска имитация на автономна македонска монета /емитирана в управлението на Филип V (221-179 г. пр.Хр.)/ от типа „Стримон/Тризъбец“, сечена в античния град Амфиполис. Разпространението на тази тракийска имитация е локално за долините на реките Места, Марица, Струма и Искър (в горното им течение), сред тракийските племена меди, дии, едони, пеони и серди.

Речният бог Стримон, син на Океан (Посейдон), е бил считан от траките за митичен цар на тракийското племе едони. Неговото име се явява епоним на река Стримон, днес Струма.

Бронз. Реверс. Период 188-167 г. пр.Хр. ИМ – гр. Гоце Делчев. Фото автора.

Снимка 6-2. Оловни зърна-куршуми за прашка, с гравирани на тях тризъбец, намерени в крепостта на Севт III (~330~300 г. пр.Хр.) на връх Кози грамади, над Старосел. Колекция Топалов.

Снимка 7. Бронзови монети на гр. Тива, Беотия, 315-288 г. пр.Хр. Лице: беотийски щит. Опако: Тризъбец и надпис: THBAION, т.е. „[Монета на] тиванците“.

Снимка 8. Сребърна тетрадрахма на Беотия, 287 г. пр.Хр. Лице: глава на Посейдон надясно с лавров венец. Опако: Посейдон, седнал на трон, държи делфин и тризъбец, а под него има малък беотийски щит. Зад бога е поставен надпис: BOIOTON, т.е. „[Монета на] беотийците“.

Снимка 9. Златен статер на базилеос Перисад (345-310 г. пр.Хр.). Боспорско царство, античният град Пантикапей, останки край съвр. гр. Керч на полуостров Крим.

Снимка 10. Златен статер на базилеос Сауромат II (175-211 г. сл.Хр.), Пантикапей.

Снимка 11. Златен статер на базилеос Рискупорид II (211-228 г. сл.Хр.), Пантикапей.

Снимка 12. Статер на базилеос Котис III (228-233 г. сл.Хр.), Пантикапей.

Съществуват група артефакти с изображения на тризъбец, който е символно очертан при молитвена поза към Създателя, посредством главата и вдигнатите ръце на моления се. Тук представяме няколко такива артефакта, наследство от прототраките през неолита и бронзовата епоха до траките и келтите през античността (сн. 13-19).

Снимка 13. Керамична плочка (фрагмент ?) с релефно изображение на Богинята в типичната ѝ молитвена поза – вдигнала ръце към небето. VI хил. пр.Хр. РИМ – гр. Стара Загора. Фото автора.

Аналогични нейни образи има в пещерата Магурата, както и върху каменна плоча от м. Столоватец край гр. Разлог.

Тази пиктограма, показваща Майката в благодарствено-молитвена поза към нейния създател Светия дух, е станала прототип на идеограмата/буквата **Ψ** *пси* – “дух”. Оттам е дошла думата *психе* – “душа”.

Снимка 14. Керамичен фрагмент с частично запазено релефно изображение на Богинята в позата “пси”. Неолит. ИМ – гр. Панагюрище. Фото автора.

Снимка 15. Антропоморфен керамичен съд от Берекетска могила, Стара Загора. РИМ – гр. Стара Загора, късен неолит.

Снимка 16. Керамична фигура на Богинята-птица в поза „пси“ от Амфитея. Края на XIII в. пр.Хр. АМ – гр. Лариса. Фото автора.

Снимка 17. Метален плакет с изображение на Кибела от трако-римския гр. Абритус (край дн. гр. Разград) в провинция Долна Мизия. Кибела носи като матриархален царски знак на богиня-майка два символа: първи медальон – акушерски нож, майчинският атрибут, който по-късно станал прототип на буквата омега Ω и втори медальон-полумесец. Върху шапката корона, на две нива, са изобразени още два знака за власт: осемлистно „цвете на живота“ и легнала двойна спирала, стилизирана в буквата S.

Реплика от бронз на Петър Главинков. Фото автора.

Снимка 18. Десет статуи на *кареатиди* в гробницата при с. Свещари, Исперихско (III в. пр.Хр.) носят корона-цилиндър (върху каменните шапки има остатъци от позлатяване). Ка-Рея означава “потомка на Рея”: Хестия била първородната дъщеря на Рея, а дъщерите на Хестия – внуци на Рея. Фото Б. Калев.

Карейдите, застанали в позата „пси“, подкрепят архитрава, фриза и корниза, върху които стои небесния свод, с архитектурно название тимпан. Подобно на гробниците-мавзолеи в Казанлък и Старосел, фризьт е украсен с триглифи – най-древния символ на върховния бог Троян/Тангра.

Снимка 19. Кернунос (Кронос), в позата „пси“ и също „стълб-опора“ на света, върти „колелото на времето Калачакра“, чрез което управлява цикличните процеси във вселената, а първородната му дъщеря Хестия му асистира. Сцена върху сребърния котел от Гундеструп, Дания. Келтско изкуство.

2. Откога великият и многопочитан във времето род Дуло притежава символа на тризбеца?

Вече сме изследвали въпроса за произхода и развитието на рода Дуло в статията ни „Генеалогия на българските канове до Кубрат и Кий“, обнародвана в списание „Горгони“, кн. 4, 2020/2021, с. 187-262. Тук ще направим кратък обзор по темата.

Една от дъщерите на Дионис/Хор Лизианаса II, е била считана за *Дух на речната вода*, поради което я наричали в Египет *Мем-Фис* („Водна птица“ = патица), а в Азия – със синонимно тотемно име *Су-Анас* (т.е. пак „Водна птица“ = патица) или с друго тотемно име *Аби Байгул* („Майка Рибѡ“). В края на IX и началото на VIII хилядолетие пр.Хр. богиня Мемфис/Су-Анас/Аби Байгул, след дълъг рейд с кораб от Египет през Червено море, Индийския океан, Тихия океан, Японско море, навлязла в устието на река Амур и плавайки нагоре по реката, достигнала в района на езерото Байкал. Целта ѝ била да създаде поколение с възрастния вече Посейдон/Нанар син, наричан в Азия Ян/Ям или Боян/Боям („Бог Ян/Ям“). /**Бахши Иман**, пос. съч., с. 14, 287/ Той се подвизавал отдавна на река Амур, прогонен на времето от Стария свят (Месопотамия, Леванта, Египет, Тракия) от властния му брат Зевс/Нинурта при борбата за наследяване трона на баща им Кронос/Енлил (вж. по-долу § 7).

Идеята на този неравнопоставен по възраст, но важен с оглед на наследствено-властови права брачен съюз, е била създаване на благородни и способни владетели, които да изградят процъфтяваща цивилизация в още дивия и слабо населен Азиатски континент.

В зоната на изворите на река Амур и езерото Байкал възрастният бог Ям и младата богиня Су-Анас/Аби Байгул, известна още в българската традиция и със звездната си ипостаз Зорница, родили двама сина – Иджик/Джям и Лаиш Пастиря.

Не случайно във визираната зона има хидроними и топоними, които кореспондират с трако-пеласго-египетските имена на първите богове. Например притоците на р. *Амур* (Ерос – син на Афродита и бог на любовта): *Зея*, *Усури* (Ус-Ур, “Озирис-Уран”), *Бурея* (Бур-Еа, “Водния Бури”), *Сунгари* (Сун-Г-Ра, “Слънце-Гей-Ра”), *Тунгуска* (Тун-Г-Ус, “Атон-Гей-Озирис”). Един от притоците на *Усури* се

нарича *Хор*, а на неговия бряг е разположен и град *Хор*. Не по-малко интересен е хидронимът *Ангара* (Ан-Г-Ра – Тан-Г-Ра, троичното име “Атон-Гея-Ра” на върховния български бог Тангра), реката през която изтичат бистрите води на сладководната перла *Байкал*.

Така че именно принц Иджик/Джям, син на Ям/Посейдон и внук на Хор/Дионис е родоначалник на клана Дуло и основател в началото на VIII хилядолетие пр.Хр. на Хунското царство, прераснало към края на 300-годишното му управление в империята Хон („Синовете на Слънцето“). **/Бахши Иман.** Джагфар Тарихи (Историята на Джагфар). Свитък от булгарски летописи. 1680 година. Под ред. на проф. А. Пантев. С., 2005, с. 14, 41, 286, 287/.

Ето защо и откога царствено-жреческият род Дуло ползва по наследственото си право хералдичния символ на тризъбеца – знак на морския бог Посейдон, азиатския Ям.

Обаче, освен това, прозвището на Иджик – *Джям* (Дж [G] – Ям, т.е. “Ям, [син на] Гея”) подчертава неговата пряка кръвна връзка с Богинята-майка Гея. А толкова висок произход, гарантирал наследственото право на власт за вечни времена на Иджик и потомците му. В § 8 изясняваме, че не Ям/Посейдон е бил първият притежател на божествения атрибут тризъбец, а неговите баба Гея и дядо Уран (Атон/Тан), които заедно със сина им Кронос (Геб/Ра), образуват троичния върховен бог Троян/Тангра и съставляват неговия мистичен троен символ – елемент от дълбоката херметика.

Така че Иджик/Джям се явява всеобщ родоначалник на управляващите династии в Азия: на българските канове, японските императори, китайските императори, монголските владетели, индийските махараджи. **/Димитър Съсьлов.** Пътят на България. С., ИК „Кибера“, 2004, с. 34-37. Първо издание 1936 г.; **Петър Добрев.** Името българин: ключ към древната българска история. С., ТАНГРА ТанНакРа, 2002, с.76-78; **Същият.** Сага за древните българин. Прародина и странствания. С., ИК „Кама“, 2005, с. 59-67/.

В края на този параграф ще отбележим някои интересни хороними, битови и сакрални термини, произлезли от прозвището *Джям*. Например индийският щат *Джаму* и *Кашимир*; вградената във вътрешна стена на българската къща печка *джамал*, която отоплявала целия дом, характерна и за северните народи; *джам* – стъкло; *джамбаз* – търговец на коне; *джамбуре* – фестивал на Джям.

В съчетанието Джам-Буре стои идеята, че Джам е правнук на Бури (името на Дионис/Хор в превъплъщението му на вълка-войн). С тази дума, изразявайки почит, народът наричал съборите на своя вожд Джам.

3. Азиатските Дуло.

Както споменахме по-горе, в зоната на изворите на река Амур Су-Анас II/Аби Байгул родила на бог Посейдон/Ям двама сина: Иджик/Джям и Лаиш Пастиря. Лаиш обаче не останал в Азия; завърнал се в Южен Египет (днешен Судан) под името Думузи Пастиря и предявил претенция за египетския престол.

Да, но в Стария свят царували тогава синовете на другата Хорова дъщеря, сестрата на Лизианаса – Либия, която имала земна ипостаза Лебед (също водна птица) и звездна ипостаза Вечерница. След царуването на Дионис/Хор, което продължило 300 години /според царския списък на египетския жрец Мането: Maneto's old Chronicle. The Reign of the Gods. – <http://www.atlantisquest.com/Manetho.html/>, основните центрове на цивилизацията трябвало да бъдат наследени от потомците на двете му дъщери: Лизианаса – Азия; Либия – Стария свят. Либия имала двама снове: Агенор, който получил във владение Финикия; Бел, който се възцарил над Египет и също над историческата област Либия, находяща се в онова време западно от делтата на Нил.

Местният тартор Бел (наричан също Мардук) бил неприятно изненадан от Инана/Ищар и няколко местни богове, които подкрепили неочаквано появилия се претендент Лаиш/Думузи. Влиятелната и войнствена Инана не скрила намерението си да го направи свой съпруг. Това обезпокоило сериозно Бел, който обитавал по това време Голямата пирамида и подготвял младите си снове Египт, Данай и Кефей за царе на Свещената земя – бивше владение на Зевс/Амон и Хадес/Сет, а сетне на Хор и Тот. Мардук изпратил неколцина пратеници в Судан, които да сплашат и прогонят Думузи. Унизен, благородният младеж побягнал от тях и се хвърлил в придошлите води на Нил с намерение да преплува до другия бряг, но за нещастие се удавил.

Гневна и същевременно нещастна, Инана/Ищар изискала от Съвета на боговете да накаже лично Бел за деянието му. Но Съветът приел твърде милостивото решение само да го прогони от Египет. Дейният Бел обаче се обосновал в Месопотамия, където построил града Вавилон и бил почитан там под името Мардук. А Египет, Либия и Абисиния (дн. Етиопия) все пак останали за неговите снове Египт,

Данай и Кефей. Съответно и брат му Агенор запазил владения за своите деца: Тасос, цар на о. Тасос; Кадъм, цар на Тива в Беотия; Киликс, цар на Киликия; Феникс, цар на Финикия (след Агенор); Европа, царица на о. Крит. /по **Зекария Сичин**. Войните на боговете и хората. Прев. Крум Бъчваров. С., ИК „Бард“, 2003, с. 220/.

* * *

По-големият брат Иджик/Джям спокойно управлявал своята огромна територия в Азия. Там той организира поданиците си *именци* посредством големи събори – *джямбурета*. Обучил ги да стрелят отлично с лък и в майсторска езда на расовите коне, предоставени от отеча му Посейдон. Иджик облякъл своите войни и техните коне в железни доспехи – ризници тип колчуга, – защото владеел тайната по добива и обработката на желязото, която му била предадена от дядо му Хор/Хурса.

В средата на VIII хил. пр.Хр. Иджик предприел разширение на север, където срещнал народа *хин-тюрки* (*китайски тюрки*, т.е. *монголите*) и на юг, където се сблъскал с дивите племена *хин* (*чин* – съвременните *китайци*). На юг присъединил територия, която нарекъл *Хон*, *Хун*, *Хунну*, известна от китайските извори като *Хйун[г]-ну*, по-късно *Сюн-ну*. /**Димитър Съслов**. Пътят на България. С., ИК „Кибера“, 2004, с. 34/.

За тези древни събития с участието на Иджик са останали следи в местните названия. В една докладна записка от 1225 г. на помощник-командващия на китайската гранична провинция *Хара Хото* (в днешната пустиня *Гоби*) се споменават окръзите *Ичжу* и *Синъан*, които според нас били средищните райони съответно на *именците* на Иджик и на техните братовчеди *синдийците*. Предислоцирането на държавата е отразено в българския свод „Джагфар тарихи“:

„След смъртта на Боян, жените от племето започнали да раждат мъртви деца. Иджик събрал мъжете и се отдалечил с тях първоначално във владението на своя брат Лаиш, а след това – в планината *Хон*. **Тук той станал владетел**, благодарение на мъжеството на именците – отлични стрелци с лък. **Покорените от него китайски тюрки** [прадедите на монголите – б.а.] ядели полусурово месо и никога не се миели с вода, защото произхождали

от вълка Чин... Жените и девойките у китайските тюрки свободно се съвокуплявали с всеки мъж навсякъде, където било възможно. Именците не могли да търпят това. Като взели от китайците няколко момичета, които още не били свикнали с мръсотията и блудството на своите майки, именците, начело с Иджик, започнали да се местят... **Навсякъде, където пристигал, Иджик заповядвал да събират хората и да подготвят угощение и данък. По времето на престоя той назначавал, съдел, давал съвети. Тия сборове се наричали джиени.... Когато момичетата поотраснали, именците, които ги възпитали съгласно своите традиции, ги взели за съпруги и започнали да наричат себе си и потомците си хони [к.а.].** Те се гнусели от китайците и никога не се сближавали с тях, на което китайците им отвръщали с ненавист. Опасявайки се от метежи, Иджик събрал всички тюркски оръжейници, облякъл в железни доспехи своите хора и конете им и забранил на китайците да притежават оръжие и да носят ризници.”

/Бахши Иман. Джагфар Тарихи (Историята на Джагфар). Свитък от български летописи. 1680 година. Превод от руски Васил Колевски. С., ИК „Кама”, 2005, с. 14/.

Вероятно майката на Иджик Лизианаса (Аби-Байгул), наскърбена от свидни жертви на *именците*, го е посъветвала да облече *хоните* в железни ризници. За нея още бил пресен споменът как баща ѝ великият бог Хор, победил с това първо по рода си военно изобретение, безбройните пълчища на узурпатора Сет. Само че сега тежката твърда броня на Хор била заменена с по-леката и гъвкава плетена ризница, подсилена с пластини, по подобие на люспестото тяло на рибите (сн. 20, 21).

Снимки 20, 21. Тежко въоръжен хуно-български войн, лице и гръб. Въоръжение: палаш (извит меч, предшественик на сабята), нож и двойносъставен лък. Защитата на тялото е осигурена от кръгъл щит, конусовиден шлем, дълга плетена-пластинчатa ризница с кожена подплата. Обут е в кожени обувки, като кракът над обувките и до коляното е защитен с кожени гамаши и навои. Оловно-калаена реконструкция, изработена в гр. Екатеринбург, Урал. Фото автора.

По същия модел именските жени украсявали с плътни редове от сребърни монети нагръдието на своята носия *сукман*, както и високата си шапка *сокай*.

От този текст добре проличава господарският статут на *именците*, потомци на богове, сред примитивните азиатски племена в онази далечна епоха. Българският вожд упражнявал властта си като назначавал местни васални нему владетели, съветвал ги как да управляват, провеждал съдебни процеси по тежките спорове. Също така разбираме как е възникнал етносът *хони* (*хуни*) – при смесването на *именците* с жените на *китайските тюрки*, което станало по времето на същия Иджик/Джам. И пак при него виждаме появата на тежко въоръжената българска конница, военната опора и страшилище за враговете на *българите* на териториите от Източна Азия през VIII хил. пр.Хр. до Балканския полуостров през I хил. сл.Хр.

Ползвайки образцовата и непобедима именска конница, както и пеши отряди от стрелци с голям двусъставен лък, Иджик обединил под своя власт дивите племена в Азия и основал *Хонския (Хунския) съюз*, наричайки този обединен народ с общия етноним *хони/хонори* – „Синове на слънцето“. В края на жизнения си път той разпределил племената между петимата си синове: Бурджан/Кай-Бурзан, Барънджар/Булгар, Сармат/Чирмиш, Алан и Бесер. /**Бахши Иман**, пос. съч., с. 14, 15, 285-291/.

Първородните двама синове на Иджик си разпределили водачеството съответно на тежката конница (първите рицари в света) и тежката пехота. От потомците им била образувана царско-жреческата и военната аристокрация – *буилите* или *урусите* („биковете“), които носели шлемове с прикрепени на тях бичи или еленови рога. Потомците на другите трима съставили ядрото на колобърско-багаинското съсловие.

Етнонимът *хон* е имал разновидност *хонор* /**Димитър Съсьлов**. Пътят на България..., с. 34, 35/. *Хон* – К-Он, К[а]-Он, означава на свещения език „Синовете на слънцето“, докато *хонор* е по-пълнен и изчерпателен: Х-Он-Ор, К[а]-Он-[Х]ор – т.е. „Синовете на Хор-слънцето“. Тук директно е визиран произходът на *българите* от бог Хор. Впрочем в латинския език *honor, honoris*, а има и форма *honoris*, означава „чест, почит, уважение“. Оттам и производните думи *honorus* – „почтен, славен“, *honoratus* – „почитан, уважаван“, *honorabilis* – „достоеен за уважение“ и пр. Всички те произхождат от почитания в Рим бог на конниците *Конс*, аналог на *Тракийския херос* (Хорос или Хор, т.е. Дионис/Бакхус), в чест на който били провеждани празниците *Консуалии*.

В крайна сметка етнонимът *хон (хонор)* на българите в Азия, както и името *Конс* на бога на конниците в Рим, произлизат от юношеското име *Хонсу/Хонсут* на Хор, употребявано в Карнак, Египет. Морфемата *сут* („утробен“) отпаднала и останала морфемата *хон* („син/синове на слънцето“).

Споменаваме прозвището *орегони* на тълкувателите на тайнствата и главни участници в свещенодействията на Дионис/Хор /**Санхуниатон**. История на Финикия, I, 39/, както и титлата *орехони* на старейшините на знатните жречески фамилии в гр. *Куско, Перу*, пазителите на храма на слънцето *Кориканча*. *Орехон* = *Хонор*, ако се

абстрахираме от съединяващата гласна “е”. Освен това – река *Орхон* в Монголия, във връзка с *Орхоно-Енисейските епиграфски паметници, език и писменост*.

Отбелязваме названието на парижкия площад *Конкорд* – К-Он-Кор-Д, т.е. “Синът на слънцето, бог Хор”, възникнало вероятно когато там е бил монтиран (1833 г.) подареният на френския крал Луи-Филип обелиск на Рамзес II от *Луксор, Египет*.

Налице са и китайски названия на господарския български етнос: *ху, си, бу, бу-джун, бу-ле, пу-ле (по-ле), бу-лер (бо-лер)* и пр. На първо място сред хонорските племена и родове китайските летописци сочат племето *бу-джун* и рода *Ги-ку*. Димитър Съсьлов отбелязва, че китайците съкращавали сложните и труднопроизносими за тях чужди имена, при което в горните етноними са отпаднали характерните за *българо-хунорите* суфикси: *гур, гор, гар, ур, ор, ар*. /Димитър Съсьлов. Пътят на България..., с. 34-38/. Ако той е прав, племето *бу* всъщност е било *бу-гар, бу-ле – бу-л-гар*, а лидерското племе *бу-джун – бу-р-джун*, или *бурджан*. Бурджан, както вече знаем, бил първородният син или внук на Иджик/Джам и родоначалник на царствения народ *бурджани* (сетне *българи*), от който се избирали канове на империята *Хон* (сетне *хуни*).

Относно рода *Ги-ку*, смятаме че той е разновиден етноним на народа *бурджан* и то титулатурен етноним. В Стария свят, например в Тракия, думата *гиг* е означавала „гега“ (пастирски жезъл), в Египет *хик* наричали единият от жезлите на фараона, докато в Шумер *игиги* били “владетелите-пастири”. С названието *ги-ку* китайците очевидно подчертавали, че *бурджаните* са владетелски род.

В тази епоха елитът на народа *хон* – жреците *бурджани* – нарекли свещените си книги, които преди това имали други названия, *куниг/кониг* – Хун/Хон-Иг, т.е. “Владетели на хоните”. В езика на *българите* в Азия думата *кун/кън* придобила значението *белег, знак, буква, книга (кънигъ)*. От нея в ранносредновековна *Европа* възникнали царските титли *къониг* (Кун-Иг, т.е. “Владетел с [божествен] знак”), *кънез/княз* (Кън-Аз, т.е. “Знак на Азар”), *княгиня* и пр. Не случайно човешката *ръка*, която изписва всичките тези знаци/букви *кун* в българския език има синоним *куна*, в умалителна форма *кунка (ръчичка)*.

Иджик се възползвал от творението на баща си Боям/Посейдон – коня (селекция на основата на дивия трипръстов кон *хипарион*), за който бог Боям получил още едно име – Ат (“Жребецът”). Няколко хилядолетия по-късно един също толкова прочут негов потомък ще вземе това име – Атила (Ат-Ил, т.е. “Бог Ат”). Конят станал двигателната сила на Иджиковата войска срещу неравностойните пеши отряди на по-изостаналите околни племена. И не само това. Името на благородното животно – кон (“Син на слънцето”), дублира етнонима на народа *хон* и названието на държавата *Хон* (пак “Синове на слънцето”: **сн. 22**).

Снимка 22. Свастика – въртящо се слънце – от четири конски глави. В средата стои изображение на слънцето в трако-египетски стил (вписани кръгове с точка), заобиколено околоръст от неговите синове Хон/Кон – Ка-Он, т.е. “Синовете на слънцето”. Фото автора.

Смятаните днес за диви коне – този на Пржевалски, куланът (джигетай) и др. – явно са вторично подивели /**Николай Йовчев**. Приятели от векове. Варна, ДИ, 1965, с. 81-95/. Който обзиди див кон (джигетай) бил наричан джигит.

На женското животно Посейдон дал названието *кабила* (дн. *кобила*) – Ка-Аби-Ал, т.е. “Дъщерята на Майката-богиня”. В *Тракия* имало град *Кабиле*, прочут с расовите си животни. *Атът* олицетворявал представата за син на Уран/Атон, а *кобилата* – за дъщеря на Гея.

Недалеч от развалините на древния град Кабиле се намира съвременният морски град *Китен*. На носа, заграждащ пристанището от север, се виждат останките на античния град *Ордовиза*. Там, в археологическия пласт от IV хил. пр.Хр., са открити добре изградени конюшни, може би най-старите в света.

Конят на родоначалника Боян/Посейдон се превърнал в тотемно животно на *хоните* и хералдичен знак на техните канове. В хералдичния си образ конят е представян с един прав рог на челото и наричан *Еднорог*. Следи от този знак има във *Волжка България* (VII-XIII в.), в герба и монетите на гр. *Булгар*. Споменат е от Ибн-Фадлан през X в. Наследен е от потомците на кан Котраг, владетели на *Казанското канство* (XIII-XVII в.), а от тях на свой ред го възприел руският цар Иван IV Грозни (1533-1584 г.), който го поставил в центъра на своя печат за частна кореспонденция /**Татяна Ярулина Ал-Булгари**. Волжка България и Европа..., с. 221, 263, 287, 288/.

Както бойците *хони* препускали славно на бойните си коне (**сн. 23, 24**), така и *Тракийския конник* (*Херос*; **сн. 25, 26**) яздел наперено и гордо своя кон, убивайки изпречилия му се враг. *Тракийският конник* – синът на слънцето (върховния бог), е в симбиоза с вярното си животно *кон* – също син на слънцето.

Снимка 23. Рисушки на хунски конници от ранния период на империята Хон в Скални жилища Бхимбетка, щат Мадха Прадеш, в северната част на централна Индия. Мезолит (IX-VI хил. пр.Хр.).

Снимка 24. Украшение за дреха, изобразяващо хунски конник, препускащ целеустремено с копие в ръка. Курганът Кул-Оба на полуостров Керч, в източната част на полуостров Крим. IV в. пр.Хр.: в периода на Боспорското царство.

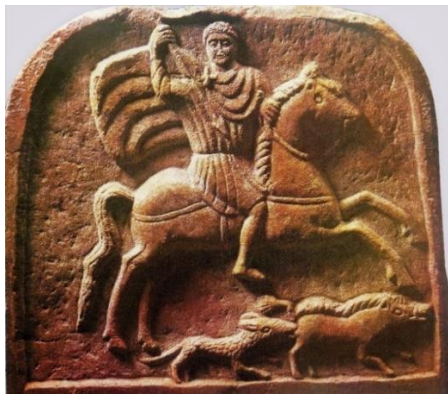
Снимка 25. Тракийският конник побеждава врагове, преобразени като вълци. Комплект на конска амуниция, намерена в с. Летница, България. IV в. пр.Хр. НИМ – гр. София.

Снимка 26. Тракийският конник прегазва враг, преобразен като лъв. Елемент от съкровището, намерено в гр. Луковит, България. IV в. пр.Хр. ИМ – гр. Ловеч.

Победна сцена със Сиявуш-Сияйния конник е издялана върху висока отвесна скала край градовете *Мадар* и *Шуман* в древна *Балхара* (дн. *Афганистан*); абсолютно идентична е тя върху високите скали и свещени пещери на капището *Мадара* край българския град *Шумен*. Същата иконография може да се види върху хиляди оброчни плочки (сн. 27, 28), които археолозите намират из *Мизия* и *Тракия* (днешна *България*). Следва да осъзнаем, че почитането на един и същ бог-герой и родоначалник е още един аргумент в полза на тезата, че *траки* и *българи* са един народ.

Снимка 27. Мраморна оброчна плочка с Тракийския конник, намерена в тракийско светилище край с. Езерово, Пловдивско. III в. НАИМ – гр. София.

Снимка 28. Мраморна оброчна плочка на конника с развяваща се пелерина, преследващ главния си враг – глигана. Намерена в района на с. Старосел, Централна Тракия. В това изображение конят е представен с рог-тризбец на челото.

Конската опашка се превърнала в държавно-военен знак – знаме на *хоните*, но и те самите, бидейки “синове на слънцето”, си оставяли вързана на плитка опашка от коса, обръсвайки останалата коса, по “обичая мъжете да сплитат косите си в плитки” /**Зент-бурджан колобър [Иван Митев]**. Джагфар тарихи. Сборник от 1680 г., с. 10/. Обичаят да се носят плитки в Манджурия е донесен там от българите /**Бахши Иман**. Джагфар тарихи..., с. 290/.

Плитката наричали *чумбас* – Тум-Пас, т.е. “Пастирът Тум [Атум/Атон/Тан]”, а завитата на кълбо плитка – *хохоль* (от “хох”, т.е. “кок”). Японската военна каста *самураи* е носела особен вид *хохоль*, при който косата била навита в цилиндричен кок на темето.

Българската плитка имала и друго название – *соб* /**Джагфар тарихи...**, с. 288/, – произлизащо от родоначалника ни *Сабазий* (Дионис) и неговия жезъл *сопа* (*тирс*). Оттам и името *собол* на катерицата, самура и белката заради дългите им пухкави опашки.

Когато дивите азиатци забележели отдалеч дълго копие с привързана на върха му конска опашка, а след това – ездачите с голи глави, увенчани на върха с полюшващи се плитки, аборигените разбирали, че идват *синовете на слънцето* и, забравяйки за примитивните си оръжия, се хвърляли по очи на земята.

Българските канове продължили да носят своите плитки чак до VII в., както пише в „Именника“: “Тези петима князе управляваха княжеството отвъд Дунава 515 години с остригани глави и след това дойде отсам Дунава Аспарух, княз и досега.”

За такива плитки има данни и в *Египет*. Жреците *офити* си бръснели главите; синовете им *неофити* – също, но си оставяли малки плитки. Момчетата от управляващата жреческа каста естествено били считани за “синове на слънцето”.

Верни на цивилизаторското си призвание, *българите* предали на първобитните китайци знанията и уменията си в сферата на държавната организация, религията, военното дело, строителството, бита и културата. По-конкретно *синовете на слънцето (хон)* дарили на първобитните китайци основната зърнена култура ориз, коня като стопанско и бойно средство, оръжията лек меч (сабя) и лък, облеклото, държавно-военната организация и пр. /**Димитър Съслов**. Пътят на България..., с. 36-82/.

Нещо повече. Според нас коприната, барутът и порцеланът, традиционно смятани за китайски изобретения, както и технологиите за правене на хартия от ориз и целулоза, и за добиване на трайни натурални багрила, били донесени в *Азия* още от бог Посейдон. Вероятно хартията е измислена от Посейдоновата съпруга Су Анас, защото самата дума *хартия*, Хар-Тия, Хар-Дея, означава „Богинята [дъщерята на] Хар [т.е. Хор]”. Названието *коприна* представлява троично име: Коп-Ри-На, Кап-Ре-Ан, т.е. „Утробата, Небето и Ре”, а *барут*, Бар-Ут, значи „Господарят Ут [Атон]”. Но китайците са получавали от българите полезни за практиката знания и много по-късно. В една от техните хроники се казва как през 424 г. от гр. *Балх* пристигнали майстори, които обучили китайските си колеги в един рядък занаят – отливане на цветни стъкла /**Петър Добрев**. Името българци: ключ към древната българска история. С., „ИК ТАНГРА ТанНакРа”, 2002, с. 105, 106/.

Още по-късно, през средновековието, когато българите пребивавали на *Волга* и *Урал*, те продължавали да пазят и отглеждат дори за износ своите специални сортове лимец, жито, ечемик, ръж, бобови култури, коноп, лен, зеленчуци и овошки. Те пренесли и видове бор, подходящи за построяване на корабни корпуси и мачти. Тези борови гори доживяли в *Казанска губерния* до времето на Петър

Велики, който основал именно там първото руско адмиралтейство и корабостроителен завод.

Както в *Средна Азия*, така и в *Поволжието*, българите били прочути със своите златногривести коне, хисарски овце, особени породи биволи, говеда, кози и пр. Развитото животновъдство давало качествена суровина за кожарството. Кожите „българи“, правени в три основни типа – юфт, сахтиян и сауръй – се радвали на голямо търсене в *Азия*, *Близкия Изток* и *Европа*. Произвеждали се запазени луксозни марки ръкавици „българи“, ботуши „ичиги“, меки обувки „кауши“, седла, конска амуниция, колани, шапки, дрехи, кесии, колчани, подвързии за книги и др. /**Татяна Ярулина Ал-Българи**. Волжка България и Европа. С., 2008, с. 26-31/.

Освен гореказаното, през VII-VIII в. във *Велика България* и през IX-XV в. във *Волжка България* били развити следните производствени отрасли: керамично производство, стъklarство, рударство, металургия, оръжейно производство, бижутерско изкуство, градско и храмово строителство, фармацевтика, местна и транзитна търговия, за която е въведена собствена монетна система. На изток фините бижутерски изделия от типа *филигран* носели наименованието „муза-и булгар“. Български са и многобройните колективни монетни находки на т.нар. „арабско сребро“ в *Скандинавия* и *Средна Европа*. Е.Т.Турнерелли, преподавател по английски език в Казанския университет, който посетил в 1838 г. руините на гр. *Болгар*, пише, че иманярите намирали там освен монети и множество дребни сребърни кюлчета, във вид на пръчици, дълги 2,5 инча (разновидност на монетарния стандарт на сребърната гривна: **сн. 29, 30**). /**пак там**, с. 37-40, 52-55, 503, 504/.

Снимки 29, 30. Сребърни гривни на Киев и Новгород. Очевидно сребърните гривни, видяни от Турнерели в руините на гр. Болгар, са били от типа на Новгородските.

За находките в средновековния български град *Муром* вж. **Г.И.Матвеева**, Самарский Государственный Университет. Волжская Булгария (**сн. 31**). – <http://gubernya63.ru/history/legends/volzhskaja-bolgarija.html?template=95/>.

Снимка 31. Мъжки сребърен пандатив, намерен в т.нар. „Муромский городок“ – град на волжките българи край днешния гр. Муром, Самарска област.

Производството се помещавало в огромни стопански постройки. В *Билярското градище* още стоят руините на „предприятия“ с площ стотици квадратни метри. Другият голям град *Болгар* е имал 10024 каменни къщи през 1396 г., когато е бил разорен от ордите на татарския принц Идегей и съюзниците му *руси*, които неочаквано се обърнали срещу *българите* /**Татяна Ярулина Ал-Булгари**, пос. съч., с. 419, 420, 475/.

През пролетта на 1914 г. акад. Йордан Иванов и проф. Васил Златарски посетили *Русия*, с цел издирване на старобългарски ръкописи в книгохранилищата на музеите и манастирите. Покрай това те се включили в една екскурзия на руски и татарски учени от град *Казан* с параход по река *Волга* до с. *Булгары*, наричано още *Успенское*, за да разгледат развалините на град *Болгар* – бившата столица на *Волжка България*. На базата на археологията, каменните надписи и летописните текстове, Йордан Иванов обобщава, че *Волжка България* е имала славата на могъща и богата държава с развито манифактурно производство, търговия, строителство, дърводобив, корабостроене, скотовъдство и земеделие. Бил извършван усилен търговски обмен с *Киевска Рус*, *Московското княжество*, *славянските*, *финските* и *туранските* племена.

Българските търговци предлагали качествени манифактурни стоки, кожи и зърно, а добрите български строители били наемани за изграждането на крепости и църкви. За съжаление обаче всичко това погинало при нашествието на *Златната орда* през XIV век. /**Йордан Иванов**. Миналото на град Болгар на Волга. – В: **Йордан Иванов**. Избрани произведения. Т. I. Литература, история, фолклор. Съст. и ред. Боню Ангелов. С., Изд. „Наука и изкуство“, 1982, с. 237-240/.

През 1722 г., когато руският цар Петър Велики посетил останките на град *Болгар*, там все още стърчали около 70 внушителни обществени сгради. Царят отпуснал средства за заздравяването на по-запазените от тях. През 1768 г. същото сторила и императрица Екатерина II, придружена от трима руски академици. Тогава били намерени около 40 съхранили се постройки. Йордан Иванов отбелязва, че при тяхната екскурзия в 1914 г. е имало само 4 частично оцелели конструкции, съградени от дялани камъни: полуразрушена кръгла кула, която в миналото е достигала височина 40 м.; друга кръгла кула, висока 20 м.; четириетажната квадратна *Съдебна* или *Черна палата*, чийто последен етаж е осмостен, покрит с купол; и накрая – също полуразрушената кръстокуполна *Бяла палата*, която е привличала погледа не само със своята големина, но и с хубавата си зидария. Местните жители намирали езически статуетки, интересни с носията си, както и с това, че държат в ръка чаша. Йордан Иванов бил честит да си купи открити при оран в нивите две медни монети: едната с надпис „Болгар“, а другата с надпис „Зарби Болгар“, т.е. „Сечена в Болгар“. /**Йордан Иванов**. Развалините в Болгар на Волга. – **пак там**, с. 246-251/.

Както *Балхара/Бактрия* още в IV в. пр.Хр., по времето на Александър Македонски, била наричана „Страната на хилядата градове“ /**П. Добрев**. Сага за древните българи..., с. 64/, така *Велика България* през VII-VIII в. и наследилите я държави *Кара Болгар* през VIII-X в. и *Волжка България* през IX-XV в., били назовавани *Gardar* или *Гардарика*, т.е. „Царството на градовете“. Освен главните градове *Болгар* и *Биляр*, всяко от племената, влизащи в българската федерация, имало свой мощно укрепен, стопански и културен център, напр. *Алабуга*, *Сувар*, *Казан*, *Суздал*, *Мурома*, *Самара*, *Банджа* и др.

* * *

От появата на *хуните* в Далечния Изток, та чак до Христово време, чрез династични бракове на принцове от видните родове на управляващото българо-хунско племе *бу-джун* (*бурджан*) с дъщери на китайски вождове, са били създадени династиите на китайските императори и част от аристокрацията. /**Димитър Съслов**, пос.съч., с. 36-82/.

Китайският император носел титлата *Тиен дзи* – „Син на Небето“, твърде близка до тази на японския император – *Тено* – „небесен владетел“. И двете титли очевидно са свързани с името на върховния бог Тен/Тенгри.

По-късно държавата *Хон* прераснала в империята *Хунну* (*Сюнну*). Названието *Сюнну* ни насочва към идеята да потърсим етимологията на спорното име *хуни* в етнонима *синд*, който би могъл да се преобразува в *Сюнну*. Това пък ни подсказва, че сред *хуните* преобладавала популацията на народа *синд*, а кановете (военните вождове) били избирани от по-малочисления свещен народ на *българите*, който, както видяхме по-горе, бил наричан от китайците *бу-джун*, *бу*, *бу-ле*, *пу-ле*, *бо-ло*, *по-ло* и пр. /**пак там**, с. 38; **Петър Добрев**. Сага за древните българи..., с. 63/.

В края на VII хил. пр.Хр. потомъкът на Бурджан – Тигане/Хин-Батир („Победител на хинците“) – отбранявал от хинците/китайците голяма територия около Хуанхъ („Жълтата река“), а потомъкът на Булгар/Балкхар – Кай-Лорасп – мигрирал със своя дял от хоните на запад в Средна Азия. Там построил столицата си Балкх, посветена на отеча му, около която възникнала държавата Балкхара, наречена по-късно Бактрия или Бакх-тера – „Земя на Бакх“, – на богородоначалник на царско-жреческия род.

В древния епос „Махабхарата“ (Маха-Бхарата, т.е. „Великите Бхарата“) често се възхвалява великият царски род на Балкхара – Бхарата, – от който произлизат владетелите на всички средноазиатски царства:

„Хвалете царя на Балхика [Балкх – б. В.Й.] – Дарада, – първият от всички земни царе, който получи царството си на земята при своето раждане! Хвалете Карна – царя на Анга и Ванга, – който стреля с голям лък, подобно на хилядоок бог!“

„Аз видях Великия цар при неговото завръщане от Града на слона, Бхисма, Дронга, Видура, Самджайя, царя на Бахлика, Сомадатта и другите, които бяха почитани от най-старшите, а също брахманите и останалите, които съществуват независимо!“

Планинските царе отвъд Хималаите донесоха сандалово дърво и алое, а също скъпоценни камъни, злато и парфюми... Дарадите, Парадите, царете на Балх, царете на Кашмир... пахлавите, ...кукурите, саките... всички велики барони-меченосци донесоха огромни богатства!“

„Царете на Ария, верни на своята цел, сигурни в своето знание, познавачи на „Ведите“, изкъпаха душите си в светлия ручей на Упанишадите! Царете, с цялото дължимо достойнство и благолепие, и вървейки заедно като един, изпълниха всички високи церемонии за своето обединяване, Бхарата! Това беше царят на Бахлика [Балхх – б. В.Й.], който докара колесница, цялата облечена в злато и Судакшина я запрегна с бели коне от Афганистан... Господарят на Декан донесе ризница. Царят на Магадха – гирлянда и тюрбан; прочутият стрелец Васудана доведе огромен слон на 60 години... Царят на кашите донесе лък. Шаля – царят на Мадра, – донесе позлатен меч и мандолина със златни струни...“

/Горните няколко цитата са по **Петър Добрев**. Сага за древните българи. Прародина и странствания. С., ИК „Кама“, 2005, с. 68, 69/.

В една от персийските легенди, предадена от арабския географ Мутахара ибн ал-Макдиси (X в.) в обемистия му труд “Книга за сътворението и историята” (Le livre de la creation et de l’histoire. Paris, 1899), се казва: “След Кай-Каус царувал Кай-Хусрау, син на бог Сиявуш, наричан още Зиевус. Той управлявал 60 години. После се възцарил Кай-Лорасп, той царувал 120 години и създал Балх, хубавия град... Аз съм чувал високоучени мъже да твърдят, че египетските фараони водят своя корен от Балх...”

Според друга персийска легенда гореспоменатият Кай-Лорасп управлявал 365 години. Той бил син на Кай-Бурзан от династията на *Кеанидите*, който царувал 300 години. /**Петър Добрев**. Името българи: ключ към древната българска история. С., ИК „ТАНГРА ТанНакРа“, 2002, с. 76, 77; **Същият**. Сага за древните българи. Прародина и странствания. С., ИК „Кама“, 2005, с. 59-78/.

Оказва се, че в текстовете на източно-персийските писатели са съхранени покрай другото и царски имена с непривичната владетелска титла „кай“, означаваща на свещения език „козел“ – една от характерните ипостазии на Бакхус, стария Пан. Това са в хронологичен ред Кай-Каус (Хадес); Кай-Хусрау (Хурса/Ахура-Мазда/Хор), син на Сиявуш (т.е. Зиевус, Зевс); Кай-Бурзан (Бурджан) и споменатия накрая Кай-Лорасп – първопроходникът на цивилизацията в Средна Азия.

Любопитната представка „кай“ идва най-вероятно от името *Гая* (*Гея*) на Великата богиня-майка и е породила думите *гайда*, *гайтан*, *каймак* и др. *Гайдос* означава „козел“, а *гайда/гая* – „коза“, защото *Гая/Гея*, а след нея и дъщеря ѝ Рея (козата Амалтея), се проявявали като свещени кози – майки и кърмачки. Фонемата *кай* се съдържа в използваните няколко хилядолетия по-късно царски титли *саесар* („цезар“, Рим), *кайсар* („кесар“, Византия), *кайзер* (Германия).

В споменатата ни статия „Генеалогия на българските канове до Кубрат и Кий“, обнародвана в списание „Горгони“, кн. 4, 2020/2021, с. 187-262, разглеждаме следващи владетели, които не е необходимо да дублираме тук. Там отбелязваме и белите периоди, за които няма данни.

4. Почитането в Япония на Посейдон/Ям, Хор/Инари и Изида/Аматерасу.

Интересно е да се отбележи, че следи от името Ям има в японската традиция. В Япония (Джяпан/Нипон) императорът е върховен жрец на Шинту, носи титлата *Тено* (свързано с Тен/Тенгри) – „небесен владетел“ – и се смята за превъплъщение на бога-слънце Инари (Хор) – син на „небесната майка“ Аматерасу (Изида = Сотис/Сириус). Според историческите хроники „Коджики“ (712 г.) и „Нихонги“ (720 г.) през 660 г. пр.Хр. богиня Аматерасу е подарила *три свещени предмета* – *огледало, меч и печат от яспис* – на внука си Джиму, от клана Ямато, който вероятно има хунски произход. Именно Джиму се счита за първия японски император.

Кланът Ямато е предвождал частичното хунско преселение през X или IX в. пр.Хр., за което пише Димитър Съсьлов (вж. следващия абзац) – от долината на р. Амур към японските острови. Според нас възможна е хипотезата този водещ клан, който успял да обедини под властта си повечето племена на островите, да произхожда от самия Посейдон. Вече коментирахме, че морският бог е бил известен с името Ям както в Леванта, така и в Азия. Вече изяснихме в предния § 3, че в много по-древно време – през VIII хил. пр.Хр. – именно бог Ям поставил на р. Амур началото на нова цивилизация в Далечния изток. Сетне неговият син Иджик от Хоровата дъщеря Су-Анас/Лизианаса II основал тук Хунската държава.

Империята *Хон* търпяла във времето противоречиво развитие – на разпади и обединения. Според китайски сведения в началото на II хил. пр.Хр. имало две големи хунорски държави: източна *Дун-ху* (*Тунгузи*) и северозападна – *Хунор* (*Си-унгнор*), същинските хонори. В началото на I хил. пр.Хр. видни хонорски родове основали в *Корея* и *Япония* независими държави под своя власт при съдействието на завареното там местно население /**Димитър Съсьлов**. Пътят на България. С., 2004, с. 35-37; първо издание 1936 г./ Островното население, произлизащо от първите *хони* (*хуни*) на Иджик и синовете му, било изпаднало в тежко положение заради непрекъснатите войни с укрепналите по това време китайци, затова с готовност приело помощта на родствения етнос. Несъмнено господарските родове на местните и новодошлите *хони* са се слели.

Изглежда част от потомците на Иджик са станали много по-рано първи заселници на *Япония* и *Корея*; от река *Амур* те са се прехвърлили на *Японските острови*, а оттам – на *Корейския полуостров*. Може би именно те са формирали загадъчното етническо малцинство *Айну*, притежаващо европейдни черти, висок ръст и светла кожа, а също използващо в бита и облеклото си геометрични мотиви.

Любопитно е названието на най-големия японски остров *Хонсю*, идентично на едно от египетските имена на бог Хор – *Хонсу*.

Любопитни са също така твърде интересните древни имена на държавите *Јарап* (*Жапан, Джапан*) и *Кореа* (*Корея*)

Хоронимът *Јарап* (*Джа* 𐤀-*Пан* 𐤒) произлиза от *Джи*[G]-*Пан*, *Г*[ea]-*Пан*, т.е. “*Гея* и *Пан* [козелът *Уран*/*Кронос*/*Дионис*]”. Явно това е тракийският хороним *Пан-Гея* (*Пангей*), но обърнат – *Гея-Пан*. Както споменахме, азиатските българи са употребявали вместо името *Кронос* името *Самар*, а козелът с име *Пан* е бил една от ипостазите на бога.

Японският иероглиф 𐤒 схематично изобразява *Пан* с човешко тяло, а иероглифът 𐤀 със значение *Джа* или *Джи* (*Гея*) удивително съвпада с графиката на финикийската буква „хет“ 𐤀, гръцката „ита“ **Η**, латинската „ха“ **H**, вероятно защото същата символизира *хтоничния аспект* на земната Богиня-майка.

В названието *самураи* на японската военна каста добре се виждат имената на отците-родоначалници *Ур* и *Самар* (*Кронос*/*Ра*), защото тук става дума за мъжко (военно) дело, а не за раждане на потомци и народ, което се считало за приоритет на женския родител, и наложило традицията етнонимите да произлизат от майката. Ето една редица от сакрални термини, осветляващи етимологията на думата *самурай*:

Ур – Богът-Отец *Уран*;

Мур – *Му-Ур*: родината *Му* на *Уран*;

Амур – *Ам-Ур*, *Ма-Ур*, *Майката* и *Уран* (= *Любов*);

самур – животно с ценна кожа, азиатски зооморфен образ на бог *Самар*, първородния син *Кронос*/*Ра*; друго название, ползвано преди в древните ни земи, а днес – в *Русия* – е *куница*, близко до племенното ни име *хуни*;

самурай – *Самар-Ай* – мъжки потомък на *Самар*.

Освен това са налице конкретни данни от сферата на култа. В шинтоисткия пантеон е забележително семейството на две ослепително бели лисици – богът-лисугер Осусуки (Озирис) и богинята-лисица Акомачи (Изида), чието лисиче тяло е увенчано с главата на кошута. Техният син Инари (Хорос) също е превъплътен в образа на лисица (тракийският Басар). За японците Инари е богът, който „ражда ориз“ /**Йоланта Тубелевич**. Митология на Япония. Превела от полски Милена Милева. София, Изд. „Български художник“, 1986, с. 154-159, 306, 309/, а това явно е свързано с цивилизационния поход на бога в *Азия*, по време на който той предал на хората тайните на оризовото земеделие. Името *Инари* се чете: Ин-Ари, т.е. „[Х]ари, [синът на] Ин [жената = Изида]“. Формата на името *Хар* се среща в Хоровите имена *Харпократ*, *Харзомтус*, *Харе-Кришна*, и като наставка в етнонимите на арийските народи: *ари*, *балкхари*, *басари*, *хазари*, *авари*, *маджари* и др.

Храмовете на популярните японски божества – Инари и майка му Аматерасу (същата Акомачи) – наброяват няколко хиляди, подчинени на главния храм *Фушими-Инари-джинджа* в *Киото*. Разпознават се по дървените статуи на лисици. Основният празник е *Инари-мацури*, който трае 21 дни. Божеството пътува из страната в паланкин (покрит трон), съпровождано от шумна процесия на танцьори, пантомими и народно веселие /**пак там**/. Ясно се вижда аналогията с празничните Дионисови шествия в *Тракия*, *Елада* и *Египет*.

Небесната майка *Аматерасу* (името се чете: Ама-Тера-Су, т.е. „Су [Су-тис/Сотис = Сириус] небесно-земната майка“) играе ролята на Богиня-майка в шинтоизма. Родена от лявото око на демиурга Идзанаги: той ѝ дал властта над „Високата Небесна Равнина“. Защото тя е „Тази, която блести на небето“, т.е. звездата Сотис/Сириус, майката на слънчевия Инари (Хорос). Главен храм на Аматерасу е *Исе-джингу* в префектура *Мие*.

Названието *Корея* не е така завоалирано – Хор-Еа, т.е. „Хор-Вода“ или „Хор, [потомък на] Богинята“. Несъмнено топонимно-етнонимните имена *Япония* и *Корея* са били съставени от майката на братята Иджик и Лаиш – Аби Байгул (Лизианаса II), която, пристигайки от *Египет* на р. *Амур*, чрез тези названия е искала да подчертае пряката връзка на своите потомци, млади богове, с прабаба

й Богинята-майка Гея от *Тракия*, с прадядо й Пан – Кронос/Самар, и с владетеля на света – баща й бог Хор.

Изглежда е имало разклонение на част от божествените потомци към Средна Азия, защото една от областите на запад от планината *Меру* (*Хималаите*), била назована *Punjab* (*Панджаб*), което си е обърнато *Jaran* (*Джапан*). Столицата на днешния индийски щат *Панджаб* е град *Lahore* (*Лахор* – Ал-Хор, т.е. “Бог Хор”), което също е много показателно за характера на етимологията на визираните топоними. Тази миграция е регистрирана в българския летописен свод “Джагфар тарихи”.

5. Потомците на Посейдон в Тракия.

Право да ползва символа *тризъбец* е имал и трако-пеласгийският род Евмолпиди. Тракиецът Евмолп се явява син на кабира Музей, а Музей е първородният син на Хефест и Кабиро, която пък е дъщеря на Протей – син на Посейдон (сн. 32, 33, 34). Седалището на родителите на Кабиро Протей и Псамата е носело името на Ям – Ямполис („Полис на Ям“) или Диямполис („Полис на бог Ям“). Предполагаемо това са ранно-неолитните останки на Зайчи връх, находящ се в археологическия резерват Кабиле край гр. Ямбол. /Александър Фол. Тракийската култура – казано и премълчано. С., ИК „ТАНГРА-ТанНакРа“, 2009, с. 106, 107; Свилен Топчиев. Сказание за бесите. Орфей и Дионисиевото светилище. Велинград, Издание на Сдружение „Суткя“ – гр. Ракитово, с. 12, 13/.

Снимка 32. Владетелят на западното крайбрежие на Евксински Понт – Нерей, син на Понт и Гея, и баща на Псамата (съпругата на Протей). Жезълът на Нерей Понтийски е увенчан с троен връх – символът на бог Троян.

Снимка 33. Посейдон сред морски персонажи. Мозайка в Остия Антика, пристанище на Рим. II-III век.

Снимка 34. Протей и Псамата – родителите на Кабирио. Графична рисунка на Орландо Фуриозо.

А домът на Хефест и Кабиро се е намирал на Музеевия хълм в Евмолпия (Пловдив), познат днес като Небет тепе. /В. Йорданов. Към дискусията относно бохаирския диалект и писмо. – сп. Горгони, кн. 2, 2017-2018, с. 270-308; **Същият**. Потомците на боговете Посейдон, Зевс и Хадес в Тракия. – сп. Горгони, кн. 3, 2019, с. 9-32/.

Музей имал неблагоприятното да открадне с цел брак Хиона, дъщеря на могъщия тракийски цар Борей (Северния вятър). Музей и Хиона родили Евмолп („Хубаво пеещия“). Обаче не след дълго отмъстителният Борей погубил зетя си Музей и прибрал дъщеря си Хиона, но без детето им Евмолп. Осиротялото бебе прибрал неговият дядо Посейдон. Отнесъл го в Етиопия, в царския дом на дъщеря си Бентесикуме и Ендий. Този Ендий, познат в Елада като Якхос, а в Египет като Анубис, бил плод на кръвосмешение между Персефона (наричана в Египет Нефтида) и баща ѝ Зевс/Озирис.

В Етиопския царски дом малкият Евмолп растял заедно с връстницата си Дайра – дъщеря на споменатия Ендий/Якхос/Анубис и Бентесикуме, дъщеря на Посейдон. Когато пораснали Евмолп и Дайра създали семейство. Първото им дете Елевсин се родило в областта Атика, Елада, по време на тяхно пътуване от Етиопия през Египет и Елада към Тракия. На мястото на раждането на Елевсин Евмолп и Дайра основали града Елевзина.

След време Дайра учредила тук Елевзинските мистерии, посветени на земеделския култ на прабаба ѝ Деметра, баба ѝ Персефона и баща ѝ Якхос. Разбира се, в това прекрасно начинание Дайра била подкрепена от съпруга си Евмолп и сина си Елевсин. Елевзинските мистерии били поддържани и ръководени от уважавания жреческия род Евмолпиди без прекъсване в продължение на няколко хилядолетия /**пак там**/.

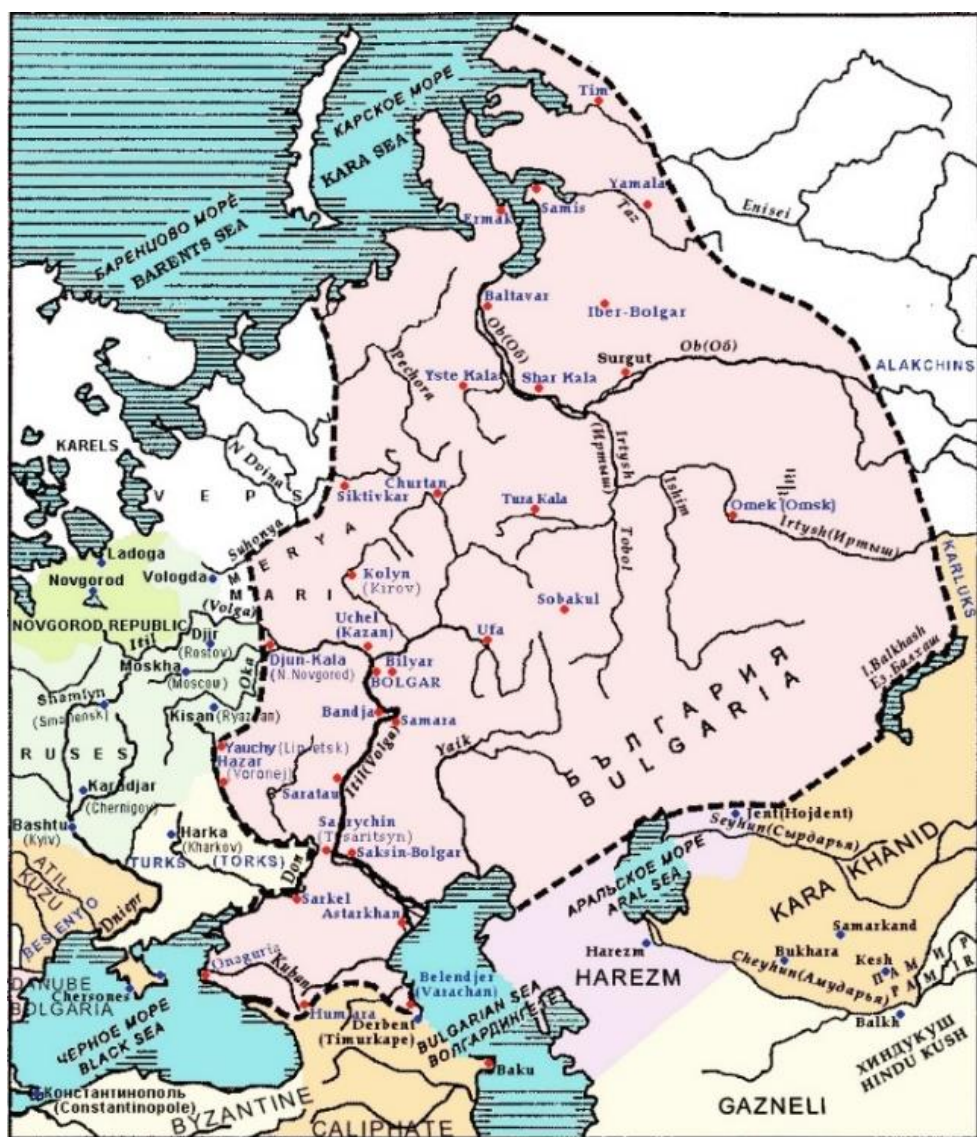
6. Тризъбецът в хералдиката на Велика България, Дунавска България, Волжка България и Киевска Рус.

Преди да пристъпим към темата по същество, представяме исторически карти на посочените държави, артефакти и монети на техни владетели в различни периоди (сн. 35-50).

Снимка 35. Карта на Източна Европа през V-VI век, изработена от Конрад Малте Брун. Северно от Понт Еуксин, между реките Днепър и Дон, е показано Царство на българите – оногури, кутригури и утигури. Тогавашното название на българската държава е било Патрия Оногурия – предшественицата на Велика България (VII век).

Снимка 36. Карта на Волжка България по време на нейния разцвет през IX-XII век.

Снимка 37. Карта на Киевска Рус в нейното възникване и развитие през IX-XII век.

Снимки 38: а-б. Свещеният тризбец, изобразен върху лицевата страна на златния накрайник на патрицианския колан на Кубрат, кан на Велика България през 622-668 г. Дължина 13,5 см., ширина 5,4 см., тегло 150,2 гр. Държавен Ермитаж, инв. № 1930-91.

Снимка 39. Анонимна сребърна монета на Волжка България с тризбец. IX век?

Снимки 40: а-б. Намерен край гр. Киев дирхем на Волжка България с надпис: „Аль-амир Ялтавар... аль-Шаш... аль-Муктадир“. Предполагам период на отсичане 922-925 г.

Това очевидно е сребърен дирхем на българския балтавар – кан Алмуш, – който приел исляма в 922 г. и съответно титлата „Аль-амир Ялтавар“. Негов настойник във вярата бил Багдадският халиф Джагфар ал-Муктадир (908-932 г.). Посочените на монетата имена можем да видим в следния текст на ибн Фадлан: „О, Аллах! Запази в благоденствие цар Ялтавар [Балтавар, т.е. кан Алмуш – б. В.Й.] – царя на българите!... О, Аллах! Запази твоя роб и твоя заместник на земята, твоя халиф Джаафар имам ал-Муктадир би-лах – повелителя на правоверните.“ /Ибн Фадлан. Пътешествие до Волжка България. Предговор Л. М. Бораджиева. Превод от арабски Г. Наумов. С., ИК „Аргес“, 1992, с. 17, 18/.

Снимка 41. Анонимна медна монета на Волжка България, нач. на XIV в.

Снимка 42: а-б. Сребреник на Великия княз на гр. Киев Владимир Святославович (980-1015 г.) с тризъбец.

Снимка 43: а-б. Сребреник на Великия княз на гр. Киев Владимир Святославович (980-1015 г.) с тризъбец. Втори тип.

Снимка 44: а-б. Сребреник на Великия княз на гр. Киев Владимир Святославович (980-1015 г.) с тризъбец. Трети тип.

Снимка 45: а-б. Сребреник на Ярослав Мъдри, княз на Новгород (1010-1019 г.) и Велик княз на Киев (1019-1054 г.) – св. Георги и тризъбец. На средния връх на тризъбеца е поставена руната Ю – Ювиги канас = Велик княз.

Снимка 45: в. Рисунка на opakoto на горната монета. Ясно се чете надписът: „+Ярославле сѣребро“.

Снимки 46: а-б. Медна монета на Менгу – четвъртият Велик каан на Монголската империя (1251-1259 г.), внук на Чингис каан. Сечена в монетарницата на гр. Болгар, Волжка България. След разгрома ѝ през 1237 г., Волжка България става част от Монголската империя.

* * *

Снимка 47. Медна монета на Аспарух, канас ювиги на Дунавска България (680-701 г.). Фото автора.

Монета на цар Петър
(№ 221-1 по Сводния каталог на
руските монети от X-XI век)
Притежание на Киевския университет,
изчезнала през II световна война.

Снимка 48: а-б. Монета на българския цар Петър I (927-969 г.), втори син и наследник на цар Симеон. Била е притежание на Киевския университет и заведена под № 221-1 в Сводния каталог на руските монети от X-XI в. За съжаление е изчезнала по време на Втората световна война. Този монетен тип бил възприет от князете на Киевска Рус, като образец за техните монети, показани по-горе. /**Асен Чилингиров.** Монетите на Киевските князе и монетите на българския цар Петър I – <https://www.otizvora.com/2009/10/571/monetite-na-kievskite-knyaze-i-monetit/>.

Монета на цар Петър I
Санктпетербург, Държавен Ермитаж, инв. № ГЭ 132 (1917),
Своден каталог № 211-1
Открита в Нежин при Киев, 1852 година

Снимка 49: а-б. Все пак има на север оцеляла една монета на българския цар Петър. Тя е намерена през 1852 г. в Нежин, край Киев. Съхранява се в Държавния Ермитаж под инв. № ГЭ 132 (1917), а в Сводния каталог – под № 211-1. За съжаление дясната ѝ половина е премазана с чук. В кирилския надпис на монетата името „+ПЕТАР“ се чете съвсем ясно. /**пак там**/.

Снимка 50: а-б. Медна монета на Михаил III Асен (1323-1330 г.). **Лице:** равнораменен кръст, между раменете на който цветето е гравирано четири пъти. **Опако:** тризъбец, около дръжката на който цветето е гравирано два пъти.

Атрибуцията на символа на тризбеца е коментирана обикновено в локална рамка и в твърде късна епоха, например: „знак на Рюриковичите“, „символ на Рюриковичите“, „княжески знак“ и пр. /вж. например: **Болсуновский К. В.** Родовой знакъ Рюриковичей, великихъ князей кievскихъ. Геральдическое изслѣдованіе, предназначенное къ чтенію на XIV Археологическомъ Съѣздѣ в г. Черниговѣ. Кіевъ, Типо-литографія С. В. Кульженко, 1908; **Янин В. Л.** Княжеские знаки суздальскихъ Рюриковичей. — КСИИМК, 1956, вып. 62, с. 16; **Спасский, И. Г.** Русская монетная система. Место и значение в мировомъ денежномъ хозяйствѣ. Л., 1962; **Торшин, Е. Н.** Новая находка древнерусской надписи и изображения княжескаго знака в Смоленске // *Stratum plus*, № 6, 2000, с. 248-253; **Молчанов А. А.** Знаки Рюриковичей: итоги и проблемы изучения // Древнейшие государства Восточной Европы. Рюриковичи и Российская государственность. М., 2008; **Ершова, Т. Е., Яковлев, А. В.** Подвеска со знаком Рюриковичей и изображениемъ птицы с крестомъ из Старовознесенскаго некрополя Пскова // Древнерусский некрополь Пскова X века, т. II, СПб, 2016; и др./

Критика на руската историография прави българският изследовател проф. д-р Асен Чилингиров, преподавател по средновековна история и изобразително изкуство в Лайпцигския университет и в Хумболтовия университет в Берлин. Той е установил, че от откритите около 400 екземпляра монети на руски князе, 12-те най-ранни са на Петър – царя на Дунавска България през 927-970 г. Първите по-качествени емисии на Великия княз на Киев Владимир Святославович (980-1015 г.) били отсечени в монетарницата на българската столица Велики Преслав, а следващите – в неговата столица Киев, като те следват прототипа на Петровите монети. Монетосеченето в Киевска Рус приключило обаче през 1019 г., в самото начало на управлението на Ярослав Мъдри (1015-1054 г.).

В този исторически момент (1019 г.) България паднала окончателно под византийска власт след убийството на цар Йоан Владислав (1015-1018 г.); починал и българският архиепископ Йоан. Това дало повод на руската църква да отхвърли българската църковна йерархия и да се подчини на Константинополската патриаршия. Обаче преминаването под византийска хегемония коствало на Киевска Рус отричането постфактум от Византия признатата през 988 г. от България царска титла на Владимир Святославович и наследниците му, и връщането им към княжеска титла. А това

означавало според тогавашните държавно-канонически правила, че Киев вече няма право на монетосечене и затова то приключило през 1019 г. /**Асен Чилингиров**. Монетите на Киевските князе и монетите на Българския цар Петър I. + Приложение и таблици. С., Изд. „Алфаграф“, 2011. 53 с. + VIII с. – Електронна версия: <http://www.protobulgarians.com/Statiidrugiavtori/Chilingirov.pdf> /.

В предходното ни изложение (§ 1-5) стана ясно, че началото на употребата на божествения тризъбец във вид на царска регалия няма как да се постави през IX или X век, защото той е хилядолетно по-древен.

Разбира се, потомците на владетеля на Стара Велика България *канас ювиги* Кубрат (622-668 г.), от рода Дуло, се явяват само поредните носители на древния тризъбец. През IX век това са: владетелят на Кара-Болгар (Черна, т.е. Западна България) *канас* Угир Айдар-Урус (805-855 г.), първият му син *канас* Джилки (855-862 г.) и вторият му син *канас* Лачин (862-882 г.).

През 862 г. последният успял с хазарска подкрепа и разчитайки на изненадата да вдигне метеж срещу брат си Джилки с претенция за неговия трон и да откъсне юго-западната част от Кара-Болгар. Лачин/Рюрик завзел столицата на Кара-Болгар – Батавил (днес останки край съвременния град Полтава), – като брат му кан Джилки едва се спасил с малък отряд в близката крепост Караджар (днес Чернигов). /**Бахши Иман**. Джагфар Тарихи /Историята на Джагфар/. Свитък от булгарски летописи. 1680 година. Под ред. на проф. А. Пантев. С., 2005, с. 43-45/.

Именно *канас* Лачин е всъщност гръмогласно възпявания от историографите княз Рюрик („Царчето“). А отцепената от него българска територия получила 60 години по-късно – през 922 г. – името *Киевска Рус*. Тя обхващала земите на следните племена: *словени* (*словяне*), които обитавали гр. Новград/Новгород, край старата и изоставена бивша столица на Велика България – гр. Батавил (днес Полтава) и също гр. Харька (днес Харьков), гр. Переяславъл, и прилежащата им област; *поляни* – около р. Днепър, с главен град Башту/Кийв (Киев); *анти* – гр. Караджар (днес Чернигов) и гр. Любеч; *северяни* – по реките Десна, Сейма и Сула с главен град Новгород Северски; *волияни* – на о. Волин в Померанския залив (т.нар. Поморье); *дулеби* с градовете Червен и Перемишъл, и *бужани* с главен град Бужеск (Божиц) – по горното течение на р. Буг; *древляни*

– т.нар. Червонна Рус, между реките Днепър и Припят, с главен град Искорест; *дреговичи* – между реките Припят и Двина с гр. Туров; *полочани* – с гр. Полоцк, разположен при вливането на р. Полота в р. Двина; *радимици* – по р. Сож с гр. Припой (дн. Славянск); *вятичи* – по горното течение на реките Ока и Дон с гр. Кордно; *кривичи* – гр. Шамлин (днес Смоленск) и др. /**Повесть временных лет**. В превод на Д.С.Лихачева. Уводна част. – В: <http://www.vehi.net/oldrussian/povest.html>; **Ломоносов, Михаил**. Древняя российская история отъ начала российскаго народа до кончины великаго князя Ярослава Перваго или до 1054 года. Въ Санктпетербурге, при Императорской академии наукъ, 1766, с. 175. – **електронно издание**: <http://feb-web.ru/feb/lomonos/texts/lo0/lo6/lo6-163-.htm>; старите български топоними и съвременните им съответствия вж. в **Татяна Ярулина Ал-Булгари**. Волжка България и Европа. С., 2008, с. 22-23/.

В текста си за година 898 летописецът Нестор разкрива кой етнос стои зад етнонима *русь* и как етнонимите са се променяли във времето:

„...Славянският народ и руският е един и същ, та нали от варягите са се назовали рус, а преди са били славяни; въпреки че и поляни са се наричали, но речта им била славянска. Поляни, защото обитавали полето, а езикът им бил общ – славянски.“

/ПВЛ, година 898/.

Следователно *русите*, наричани още *варяги* (т.е. „войни“), произлизат от народа *поляни*, наричани още *славяни*. Употребяваме думата „произлизат“, защото *варягите* очевидно са били войнската каста на *поляните/славяните*. Именно войнската каста е тази, която при военните демокрации излъчва царете и феодалната аристокрация (рицарството). Нестор посочва също така, че *поляните* отдавна обитават Киев и областта, а родствениците им *славяни* – Новгород и областта /ПВЛ, уводна част/.

А кой етнос се крие зад *поляните* и *славяните* два-три века по рано – през VI-VII век?

Според нас това са *българите* от западната група или племенен съюз, т.нар. *кара болгар*, наричани в по-старо време *кутригури*, за разлика от *българите* от източната група или племенен съюз – т.нар.

ак българ, познати по-рано като утигури. В своя текст, писан през XI век, Нестор нарича българите-кутригури – поляни:

„Преди много време са се заселили славяните по Дунава, където е сега Унгарската и Българската земя. От тези славяни са се разпръснали славяните по света и са се наменували по местата, където се установили. Така едни, идвайки на река Морава, се нарекли морава, а други – чехи... Когато влахите нападнали [през 107 г. римляните, водени лично от император Траян – б. В.Й.] дунавските славяни [т.е. тракийските племена мизи, гети и даки – б. В.Й.], и се поселили между тях, и ги притеснявали, то тези славяни дошли на Висла и се назовали ляхи, а от тези ляхи са произлезли поляците, от други ляхи – лютичите, от по-други – мазовшаните, от още по-други – поморяните.

Така също и тези славяни са дошли и се заселили по Днепър и се назовали поляни [к. В.Й.], а други – древляни, защото живеели в горите, трети отишли между Припят и Двина и се нарекли дреговичи, следващите по Двина – полочани, по рекичката на име Полота, вливаща се в Двина... А други спрели на Десна, Сейма и Сула, и се назовали северяни. И така се е разпръснал славянският народ, а по неговото име и грамотата [писмеността – б. В.Й.] е наречена славянска...“ **/пак там/.**

Следователно през 107 г. част от античните племена в Мизия и Дакия, притеснени от римската инвазия, са мигрирали, променяйки племенните си имена, в Северна и Средна Европа по долините на реките Висла, Одер, Елба, Горни Дунав и притоците му Драва и Морава, а друга част – в Североизточна Европа по долините на реките Буг, Днестър, Днепър и притоците му Сула, Десна и Сейма; а също по Двина, Дон, Волга и притоците ѝ Ока и Кама. Според нас онези контингенти от *тракийските племена мизи и гети*, които са мигрирали в началото на II век от Дунав към Днепър и Волга, са били познати там под името *котраги* или *кутригури* /вж. **Валентин Йорданов**. Траки, котраги и българи. – В: сп. „Горгони“, кн. 3, 2019, с. 127-153/, а в по-късните славянски летописи носят името *поляни*.

Продължаваме по Несторовия текст:

„В онези времена [II-VII век – б. В.Й.] поляните живеели отделно и се управлявали от свои родове; защото и преди тези братя (за които ще стане дума), пак е имало поляни, и живеели те всички със своите родове в свои земи, и всеки се управлявал самостоятелно. А имало [през VII век] трима братя: един на име Кий [познат още като Самбат или Само – б. В.Й.], друг Щек, и трети – Хорив [Хорбат/Корбат/Кубрат, кан на Велика България – б. В.Й.], а сестра им – Либед. Кий обитавал хълма, където днес е височината Боричев, Щек обитавал хълма, който днес се зове Щековица, а Хорив – третия хълм, наречен по негово име Хоривица. И построили [през 622 г. – б. В.Й.] град в чест на своя най-голям брат, и го назовавали Киев. Имало около града гора от огромни борове, където ходели на лов. А са били тези мъже мъдри и разумни, и се наричали те поляни; от тях са [произхождат – б. В.Й.] поляните и до днешно време [т.е. през XI век – б. В.Й.] в Киев...

И след тези братя [т.е. във вековете след VII век – б. В.Й.] е продължавал родът им [т.е. родът Дуло – б. В.Й.] да князува над поляните, а древляните имали свои князе, дреговичите – свои...“ /**пак там**/.

В цитирания абзац се потвърждава тезата ни, че *кутригури* и *поляни* са идентични, т.е. това са две племенни названия на един народ. Тук аргументът е железен и непоклатим: *поляните* живеели отделно и самостоятелно; управлявал ги род, произхождащ от тях; от този род произлизат трима братя, „мъже мъдри и разумни“ – Кий, Щек и Хорив, които са построили град Киев. И след тези братя родът им е държал и държи до времето на Нестор властта над *поляните* и сродните им племена по долините на Днестър и Волга.

Хорив е познат от гръцките източници като Хорбат/Корбат/Кубрат. Това е владетелят на *Източното българско племенно обединение Велика България* през 622-668 г. с център Батавил (край дн. гр. Полтава). Там, при село Малая Перешчепина, е намерено през 1912 г. неговото богато погребение, като царските му инсигнии са прибрани в Ермитажа.

Щек е българският кан Аспарух (третият син на Кубрат), който, заради хазарското нашествие по българските земи в Северен Кавказ и на Волга след смъртта на баща му Кубрат през 668 г., мигрирал в

Прибрежна Дакия с *оногурите* и *кутригурите*, укрепвайки се в онгъл в делтата на Дунав. Провокиран от опит за обсада на неговия добре укрепен онгъл от армията на Константин Погонат през 680 г., Аспарух контраатакувал успешно и нахлул с ордата си в Мизия. В 681 г. двамата владетели подписали мирен договор, според който българите получили част от имперската територия, а именно Долна Мизия. Така кан Аспарух основал *Дунавска България*, която управлявал до 701 г., наследен от сина му – кан Тервел (701-721 г.).

Кий, познат още като Самбат или Само, е брат на кан Кубрат и владетел през 622-658 г. на *Западното българско племенно обединение Дулоба*, наречено така по родовото име Дуло. В периода 622-628 г., след поредица от ожесточени сражения, Кий/Само разгромил *Аварския каганат* и завладял неговата територия в Панония и околността, освобождавайки западните славяни от свирепия аварски гнет (вж. началото на настоящото изследване). В следващите години той планирал и ръководел от седалището си в Прага (столицата на днешна Чехия) победните си битки с франкския крал Дагоберт I (623-639 г.).

Става ясно, че князете Рюрик, Олег, Игор, Святослав и наследниците им се явяват потомци на Кубрат, по линията на първородния му син Бат Баян (668~690 г.), който останал в бащината земя, приемайки съдбата си на васал на хазарските хакани. Бат Баян и неговите наследници са водили непрестанна борба за независимост цели две столетия – от края на VII до края на IX век. Последният хазарски васал е всъщност кан Лачин (в **ПВЛ** – Рюрик), управлявал Батавил и Киев от 862 до 882 г., когато бил детрониран от Алмуш/Олмуш (в **ПВЛ** – Олег Вещий), син на брат му кан Джилки (855-882 г.).

Според Нестор, като регент на невръстния Угор/Игор (син на Лачин/Рюрик), Алмуш/Олег е бил канас/княз на Батавил, Киев и околните градове от 882 до 913 г. От 882 до 885 г. Олег покорил и наложил данък на шестима славянски князе с племената им – *словени, кривичи, северяни, меря, древляни и радимичи* /**ПВЛ**, години 882-885/. Според българския свод „Джагфар тарихи“ обаче, още през 895 г. той бил избран за кан на *Волжка България* и заминал за нейната столица гр. Болгар, оставяйки регентството над малкия Игор на свои верни

офицери, които трябвало да предпазват българската власт от хазарските домогвания. **Бахши Иман**. Джагфар Тарихи..., с. 48/.

Кан Алмуш/Олег управлявал *Волжка България* от 895 до 925 г., имайки под властта си, освен своя народ *поляни*, също така и гореспоменатите славянски племена. През 921 г., силно притеснен от вътрешни и съседни врагове, подкупвани от хазарския хакан, той писал на арабския шейх Джагфар ал-Муктадир (908-932 г.) писмо, че иска да приеме исляма, с условието да получи финансова помощ за строеж на крепост за защита от враговете му. По този начин кан Алмуш целял да се сдобие с арабски съюзник в борбата си срещу съглашението на хазари и византийци. Дипломатическо-религиозната арабска мисия пристигнала през 922 г., като подробностите са описани в специален трактат на Ибн Фадлан, единия от ръководителите на мисията. **Ибн Фадлан**. Пътешествие до Волжка България. Предговор Л. М. Бораджиева. Превод от арабски Г. Наумов. С., ИК „Аргес“, 1992; вж. също **Пл. Павлов, К. Цонев, С. Евстатиев, А. Стоилова, М. Нуридин, М. Цонева, В. Кънев**. Волжка България. – В: книгата „Българи и араби“. С., ИК „ТАНГРА ТанНакРа“, 2005, с. 89-120/.

Делата на Кий (Само) и Щек (Аспарух), и тяхната историческа съдба имат допълнение в следващия текст на Нестор, макар той да не споменава тук техните имена. А може би тези имена са били заличени при преписванията на Несторовия текст през XIII-XV век?:

„Когато славянският народ, както казахме, е живял на Дунава, дошли откъм скитите, тоест от хазарите, така наречените българи и се поселили по Дунава [след смъртта на Кубрат в 668 г. и под натиска на хазарите, Аспарух с част от българите-кутригури мигрирал на юг и завладял Дакия, обосновавайки се в укрепен онгъл в делтата на Дунав – б. В.Й.]. След това са дошли белите угри и се заселили в славянската земя. Тези угри са се появили при цар Ираклий [Ираклий I, император на Византия от 610 до 641 г.], и воювали те с Хосров, персийския цар [Хосрой II Парвиз 591-621 г.]. В тези времена са съществували и обрите [аварите; Аварският каганат е пребивавал в Панония от 562 до 628 г., когато бил разгромен от Кий/Само, кан на Западнобългарската империя Дулоба (622-658 г.)], те воювали срещу цар Ираклий и едва не го заловили. Тези обри са воювали и срещу

славяните, и притеснявали дулебите – също славяни [поданиците на кан Кий/Само в неговата държава Дулоба], и са творили насилие над дулебските жени...“ /ПВЛ, уводна част /.

По-нататък Нестор сравнява цивилизованите *поляни* с живеещите по горите диви и звероподобни *древляни*, *радимичи*, *вятичи*, *северяни*, *кривичи* и др. Летописецът противопоставя съвсем ясно и отчетливо *поляните* на останалите племена, коментирайки техните традиции, хранене, нрави и бракосъчетания:

„Всички тези племена имали свои обичаи и закони от своите отци, и предания, и всяко от тях – свой нрав. Поляните имат от своите отци обичай кротък и тих, срамежливи са пред снахите свои и сестрите, пред майките и родителите; пред свекървите и деверите имат голяма срамежливост; имат и брачен обичай... А древляните имали животински обичай, живеели по скотски: убивали се един друг, ядяли всичко нечисто и бракове при тях нямало, но отмъквали [отвлъчвали – б. В.Й.] девиците при водата [т.е. край изворите и кладенците – б. В.Й.]. Радимичите, вятичите и северяните имали еднакъв обичай: живеели в гората като зверовете, ядяли всичко нечисто и срамословили пред отците и пред снахите си, и бракове нямали, но устройвали игри между селата и се събирали там на танци и на разни бесовски песни, и тук си отмъквали жени, сговаряйки се с тях; имали са по две и по три жени. И когато някой умираше, правели му тризна, а след това – голяма клада и възлагали върху тази клада мъртвеца, и го изгаряли...“ /**пак там**/.

Когато пише за Новгород, Нестор твърди, че той е бил построен от *славяните* край езерото Ильмен /ПВЛ, уводна част/. Но археологията намира най-ранно строителство там едва в края на XI век. Навярно, когато е разчитал старите текстове, летописецът не е разбрал, че Новгород на *славяните*, управлявани от Рюрик, а преди това – от баща му кан Джилки, и още по-преди – от техните деди и прадеди, е бил град, разположен много по на юг – недалеч от Киев. И че този Новгород е град по-древен от Киев и е бил столичен град на държавата Велика България, носейки тогава друго име.

Всъщност още в началото на VII век град Батавил е бил определен от тогавашния български владетел – кан Кубрат – първо за негов военен стан, а сетне за столица на Велика България. Но през визирания в ПВЛ IX век (т.е. два века по-късно) горепосочените трима канове на Кара-Болгар (Угир-Урус, Джилки и Лачин) са имали за седалище новопостроен град край старата Кубратова столица, който наричали пак Батавил, но същевременно и Новия град, т.е. Новгород. От този именно Новгород Лачин/Рюрик е прогонил своя по-голям брат кан Джилки и се установил там, узурпирайки неговия трон.

Относно града Новгород (т.е. Батавил) Михаил Ломоносов е отбелязъл:

„Нестор за Новгород споменава преди всички други руски градове и че два пъти е строен [„В началото и в 862 година.“ – бел. под линия на М.Л.]. Според северните писатели [„Гелмолд и Арнолд.“ – бел. под линия на М.Л.] в древността се е наричал Кунигардия...”

/Ломоносов, Михаил, пос. съч., с. 177/.

Очевидно първият строеж касае стария град Батавил, коментиран от нас в по-горния абзац, а новият град – Новгород – е бил построен в 862 г. и веднага е бил овладян с изненада от узурпатора кан Лачин/Рюрик – по-малкият брат на законния български владетел кан Джилки. Следващото изречение на Ломоносов за името на града – Кунигардия (т.е. „Град на хуните“) – е в потвърждение на същото, а именно, че става дума за бившата столица на Велика България от VII век, която през IX век е била столица на нейната наследница Черна България. „Северните писатели“, употребили названието „Кунигардия“ са Хелмолд Босауски (~1120-1177 г.) и Арнолд фон Любек (~1150-1214 г.).

Размирицата между братята Лачин (Рюрик) и Джилки е записана в „Повесть временных лет“, за година 862, по следния начин:

„...И имало при него [т.е. при Рюрик/Лачин – б. В.Й.] двама мъже, не родствени, но боляри... Асколд и Дир останали в този град [в Киев – б. В.Й.], събрали край себе си много варяги [професионални войни, боили – б. В.Й.] и започнали да владеят земята на поляните. Самият

Рюрик князувал в Новгород [т.е. в новия град край Батавил – б. В.Й.].“

/Повесть временных лет. В переводе Д.С.Лихачева. Година 862.
– В: <http://www.vehi.net/oldrussian/povest.html/>

Според аналогичния текст на българския документален свод „Джагфар тарихи“ (коментиран от нас по-горе), имайки зад гърба си военната подкрепа на хазарския хакан, през 862 г. Лачин/Рюрик дръзко нападнал своя брат Джилки и превзел столицата *Батавил*, при което хазарският хакан го оженил за сестра си и обявил за кан на *Кара-Болгар*. Т.е. вероятно е бил сключен съюзен договор, скрепен и с брачен такъв. Кан Лачин започнал да управлява държавата от столицата *Батавил*. /Бахши Иман. Джагфар Тарихи..., с. 43-45/.

Виждаме идентичността между двата съпоставени текста, която впрочем е валидна въобще за двата ръкописа като цяло /по-пълнен обзор на това съответствие можете да намерите в статията ми, преведена нарочно на руски език: „Генеалогия богов в славяно-българском пантеоне“, сп. „Горгони“, кн. 1, 2016, с. 111-146/.

Всъщност поставянето на *Киев* под хазарска зависимост е станало още през 858 г., при една внезапна и успешна хазарска обсада. Хазарското нападение над южните предели на *Кара-Болгар* и главно срещу *Киев* станало възможно, след като по време на поход бил убит в шатрата му старият миролюбив хазарски хакан Манас. Тогава инициаторът на заговора, бегът Иляс, издигнал на трона младия Манасов син Исхак и, поставяйки се в ролята на негов благодетел и съветник, си развързал ръцете за осъществяване на завоевателните си планове. Бидейки в продължителна обсада, без да получи помощ и разполагайки с малък гарнизон, българският управител на *Киев* – урус-варягът (буилът) Джир-Ас – трябвало да предаде крепостта. Хазарският хакан веднага изпратил в *Киев* за съуправител и свой съгледвач пълномощника си Ас-Халиб. В крепостта бил построен хазарски квартал, а до съответната порта, наречена Юдейска, била учредена хазарска митница. /Бахши Иман. Джагфар Тарихи..., с. 37, 38/.

Малко по-късно, през пролетта и лятото на 860 г., по настояване отново на агресивния хазарски бег Иляс, хаканът Исхак наредил на Киевските управители Джир и Халиб да подготвят и извършат атака

с лодки срещу *Константинопол*. Но това начинание претърпяло крах, тъй като внезапна буря потопила славянската армада. /**пак там**; в **ПВЛ** годината е 866/.

Въпреки това обаче, неочакваното нашествие от север стреснало ромеите. Ето защо младият 21-годишен византийски император Михаил III (с регенти 842-855 г.; самостоятелно 856-867 г.) и чичо му Варда, организирайки през 861 г. *Хазарската религиозна мисия на Константин Философ и по-големия му брат Методий*, вероятно са дали на философа и на неговия брат допълнителна тайна политическа задача – да привлекат хазарския хакан във военния лагер, доминиран от Византия. Константин и Методий очевидно са успели да изпълнят тази задача, тъй като в края на тяхната мисия хаканът, изпращайки ги с големи почести, великодушно им върнал съвсем безплатно 200 пленени ромеи (иначе тази сделка би струвала на хазната 2400 номизми, равностойни на около 10 кг. злато). /**Методий**. Пространно житие на Кирил. – В: **Христоматия по история на България. Т. I**. Ранно средновековие VII-XII век. Съставители Петър Петров и Васил Гюзелев. С., Изд. „Наука и изкуство“, 1978, с. 277-279/.

Според нас, промяната в политическата ориентация на Хазария и съюзяването ѝ с Византия имало и друг ефект: в двореца на Михаил III се появила една нова скъпо платена наемна гвардия – „варяжка тагма“, – съставена от хазарски и български аристократи (последните са от Киевския контингент, подчинен тогава на хазарския хакан). За това може да се съди от факта, че любовница на императора е станала Евдокия, дъщеря на варяжкия телохранител Ингерн от императорската гвардия. Интригата с омъжването през 866 г. на бременната Евдокия за императорския фаворит Василий довела до коварното убийство през следващата година на 27-годишния Михаил от същия фаворит и възцаряването на последния под името Василий I Македонец (867-886 г.).

Към коментираната група събития, подредени в единен исторически контекст не само хронологично, но и съдържателно, трябва да добавим *Моравската мисия на Константин и Методий* през 863 г., състояла се отново по нареждане на 23-годишния тогава Михаил III и инициирала сътворяването на *азбуката глаголица*. Също така важен бил и другият не по-малко значим религиозно-политически акт – *покръстването на канас/княз Баръс/Барис/Борис*

и на българското буилско (уруско или руско) аристократично-военно съсловие през 864-865 г. Кръстник на българския княз Борис станал същият извънредно деен византийски император Михаил. /**Климент Охридски**. Похвално слово за св. Св. Кирил и Методий. – В: **Климент Охридски**. Слова и служби. С., Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2008, с. 351-353/.

* * *

Макар и прогонен от столицата си Батавил, кан Джилки (855-882 г.) съумял да предпази от хазарска инвазия северо-източната част на своята държава Кара-Болгар, която останала свободна. През 865 г. той напуснал гр. Караджар (съвр. Чернигов) и преместил канското седалище на север в големия град Болгар, бивш Мардукан, разположен в средното течение на река Волга, там където в нея се влива река Кама.

Държавата получила названието Волжка България. Основната ѝ територия заемала горното и средното течение на реките Волга, Дон, Кама и Ока. По-важни градове – производствени, търговски и военни средища: Болгар (столица), Нур-Сувар (или Барънджар), Самар (днес Самара), Банджа, Сулча, Биляр (или Буляр), Симбир (днес Ульяновск), Шамлин (Смоленск), Кисан (днес Рязан), Кан Мардан (днес Муром), Мещера, Галидж (днес Галич), Джир (днес Ростов), Арбат (днес Москва), Владимир, Суздал, Джун-Кала (днес Нижни Новгород), Казан, Колин (днес Киров) и др. /**Бахши Иман**. Джагфар тарихи..., с. 40, 328; вж. също **Михаил Ломоносов**, пос. съч., с. 188/.

През 882 г. кан Джилки бил убит в сражение с хазарите от стрела, попаднала във врата му – между яката на бронята и шлема. Наследил го първородният му син Бат Угир, който управлявал Волжка България до 895 г. от новата столица гр. Болгар.

По-малкият брат на Бат Угир – Алмуш, наричан в унгаро-латинските текстове Алмус, а в славянските Олег Вещий, започнал в 882 г. борба за отвоюване на южните български земи.

Три години по-рано – през 779 г., в ролята си на съуправител на кан Джилки, младият кан Алмуш изтеглил част от конницата на угроматджарското съюзно племе *башкорт* от *Етел-къоз/Ател-кузу* – степта между реките Атил (Волга), Кузу (Кама) и Урал (днес

Република *Башикортостан*, в състава на Руската федерация), и ги предислоцирал на мястото, където днес се намира град Москва. Управлението на тази новосформирана лека конница, като подразделение на българската войска, Алмуш поверил на сина си Арбат, който току-що бил навършил пълнолетие. Военният стан на Арбат и на неговата варяжка дружина, както и въобще сборният пункт на леката маджарска конница, били разположени в едно поле край река Мосха/Москва, където днес се издига Московският кремъл („площад Арбата“).

През 880 г. обаче, вероятно подкупен от хазарския хакан с обещание за власт, Арбат се обърнал изненадващо срещу своя собствен баща и заедно със своите маджари започнал да подкрепя другия съюзник на хазарите Лачин/Рюрик. С оглед новите си задачи, Арбат на свой ред предислоцирал подведомствените му маджари още по на юг. Там те заели историческата област *Лебедия* – причерноморската степ между устията на Дон и Днепър, явяваща се буферна зона между Черна България и Хазария. От тази географска точка – между хазарската столица Атиль (в делтата на Атил/Волга) и българската столица Батавил/Новгород (останки край дн. град Полтава) – леката маджарска конница бързо и удобно можела да се меси в българските работи по поръка на хазарския хакан.

Хоронимът *Лебедия* вероятно е епоним – в памет на *Лыбед* (спомената в уводната част на **ПВЛ**: вж. тук с. 63), сестрата на Кубрат и Кий/Самбат/Само, владетели през VII век на двете български федеративни държави: съответно на Източно-българската империя Велика България и на Западно-българската империя Само/Дулоба.

Въпреки действията на ясно обособилите се сред българската аристокрация родоотстъпници, през 882 г., скоро след гибелта на кан Джилки, болшинството трезвомислещи българи могли да осъществят своя реванш срещу хазарите. В този решаващ момент към Алмуш се присъединили със своите дружини князът на анчийците (т.е. антите) Джун, князът на есегелите-сабани (българските барини) Алабуга и садумските (т.е. скандинавските) наемници Ерек и синът му Салахби, управители-наместници съответно на гр. Джир (дн. гр. Ростов, Ярославска област) и гр. Галич (дн. в Костромска област), тогава в северозападните предели на Волжка България.

В ПВЛ е отбелязано, че войската на Олег (т.е. Алмуш/Олмуш) е била формирана с контингенти от племената „варяги, чудь, словен, меря, весь“. През първия етап на своя поход княз Олег или канас Алмуш подчинил града на кривичите Смоленск (Шамлин) и втория град на антите Любеч (северно от главния им град Караджар). Назначил в тях свои управители и провел частичен набор, който присъединил към войската си. /ПВЛ, година 882/.

Във втория етап на похода в посока югоизток Алмуш превзел с внезапен шурм окупираната още през 862 г. стара българска столица Батавил/Новгород и прогонил оттам хазарското протеже – своя чичо Лачин/Рюрик (брата на Джилки). Лачин/Рюрик избягал опозорен при тъста си хакана Исхак в хазарската столица Атиль, разположена в делтата на река Волга (наричана също Атиль/Итиль). Съвсем скоро Лачин починал, навярно не без помощта на недоволния от него хазарски хакан. /Бахши Иман, пос. съч., с. 44/.

По време на шурма на Батавил Алмуш успял да плени невръстния наследник на чичо си от втората му съпруга маджарка. Детето носело името Угир – на дядо му Угир Айдар-Урус, кан на Черна България през 805-855 г. В „Повестъ временних лет“ и „Слово о полку Игореве“ името на сина на кан Лачин/Рюрик е трансформирано от Угир в Игор – „князь Игорь“ (от „канас Угир“).

В ПВЛ обаче е пропуснато превземането на Батавил/Новгород и пленяването на невръстния син на Рюрик/Лачин – Угор/Игор. В този източник се минава директно към обсадата на Киев и е описано как Олег носи на ръце и показва на киевляни Рюриковия син Игор (сн. 51) – бъдещия киевски княз. /ПВЛ, година 882/.

Нито дума за това кога, къде и как Олег е взел при себе си своя племенник, царствения принц Игор! Нито дума за старата българска столица Батавил/Новгород – седалището на Рюрик/Лачин! Явно тази информация в оригиналния първоизточник от IX или X век е спестена като неудобна от преписвачите-цензори през XIV и XV век.

След освобождението на бившата столица Батавил, оставало само да бъде превзет Киев, по-точно да се неутрализира хазарският наместник в града Ас-Халиб (Асколд).

Снимка 51. Канас/княз Алмуш/Олег, облечен в червен кафтан, който е пристигнал с отряда си по река Днепър на лодки и е обсадил град Киев, подвластен тогава на хазарския наместник Асколд, показва на гражданите невръстния Угор/Игор, искайки да му отворят портите на града.

Рисунка от Радзивилловския летопис, XIII в.

Това действие било извършено по време на третия етап на похода на кан Алмуш/Олег. Щом обкръжил Киевската крепост, Алмуш поставил на градските първенци ултиматум да му предадат Ас-Халиб – наместника на хазарския хакан Исхак. Изплашените киевляни се подчинили. При преговорите пред една от портите на града коварният Ас-Халиб и синът му Булат внезапно извадили мечове и се нахвърлили срещу скандинавския наемник Салахби, но били изпреварени и убити с копия от Джун и Алабуга. /**Бахши Иман.** Джагфар тарихи..., с. 44, 45; **ПВЛ**, година 882/.

Киев бил освободен, хазарският гарнизон и хазаро-юдейските търговци – прогонени от квартала, в който били натрапени още през 862 г., а имуществото им – конфискувано в полза на новия княз на града и областта, невръстният Угир/Игор, син на Лачин/Рюрик. Такова било решението на благородния Алмуш/Олег. За настоящици-регенти на царственото дете и управители на Киев Алмуш/Олег назначил Салахби и Джун, с уговорката когато Игор навърши пълнолетие да му предадат властта /**пак там**, с. 45/.

Така се отървала през 882 г. от хазарския гнет югозападната част от бившата държава Черна България. Предстояло тя да се превърне в ново държавно образувание – Киевска Рус. Според текста на

«Повесть временних лет» Игор встъпил в правата си на княз три десетилетия по-късно – през 913 г.

В българския свод «Джагфар тарихи» годината е 921. Тогава станала поредната смяна на хазарския престол в гр. Атилъ – хаканът Арслан бил свален от сина му Моджар. Угир Лачин (т.е. Игор, син на Рюрик) веднага използвал смъртта на своя патрон Арслан и свързания с нея моментен политически вакум, за да отхвърли данъчните претенции на новия хакан Моджар и да се обяви за независим от Хазария княз на Киев. По това време неговият български регент Салахби, разполагайки с незначителен гарнизон, напуснал Киев и се оттеглил със своите дружинници на север в родния му гр. Джир. Вследствие на това благоприятно стечение на обстоятелствата, Угир Лачин станал първият независим владетел-самодържец на Киевското канство/княжество. Тогава той бил на 39-годишна възраст. /Бахши Иман. Джагфар тарихи..., с. 56, 57/.

* * *

Така или иначе, през 882 и следващите години враждебността на сина Арбат към баща му Алмуш продължила. След смъртта на Лачин/Рюрик, Арбат на свой ред станал главното българско протеже на тогавашния хазарски хакан Арслан. През 885 г. Арслан тайно уговорил Арбат да свали собствения си баща, като му обещал да му помогне да овладее българския трон (естествено, изпадайки в позицията на хазарски васал). Верните на Арбат маджарски и каубуйски вождове атакували по негов сигнал гр. Батавил. Изненаданият Алмуш се оттеглил със своите барини към гр. Караджар. Антският княз на Караджар обаче, изплашен от евентуално хазарско нападение, помолил българския кан да се оттегли в друга посока. Тогава Алмуш се отправил към Киев, където бил радостно посрещнат от българския наместник Салахби, регент на малкия Угир/Игор. За Алмиш и хората му бил отреден квартал от града. Там българският балтавар си построил разкошно имение, в което почитащите го граждани се явявали на съд при него. /пак там, с. 45/.

За да разберем логиката на последвалите събития, ще се отклоним за миг към военни действия, протекли далече на юг – на Балканите.

През есента на 894 г. на царя на Дунавска България Симеон (893-927 г.) се наложило да обяви война на Византия, в отговор на това, че арменски служители на византийският император Лъв VI (886-912 г.) провокативно преместили тържището на българските търговци от столицата Константинопол в провинциалния град Солун. Тъй като тогава основните византийски сили били ангажирани в Анатолия поради нападение на Абасидския халифат, византийският император бил принуден да противопостави срещу напредващата в Тракия българска редовна армия своите столични гвардейски части, съставени тогава от хазарски наемници. В пламналата битка хазарите-гвардейци били пленени. Симеон, раздразнен, че вместо противници-ромей е срещнал чужденци-хазари, наредил да ги освободят, но след назидателно отрязване на носовете, по византийски образец.

Щом научил за произшествието с елитните хазари на византийска служба, офицерите на които били негови роднини, хаканът Арслан се вбесил и наредил на Арбат да организира и оглави мощно маджарско нападение срещу Дунавска България. От своя страна византийците придвижили по море кораби до делтата на Дунав, с които през пролетта на 895 г. превозили маджарската конница през реката при днешния гр. Галац. Тъй като Симеоновата армия била ангажирана на юг срещу приближаващия отряд на Никифор Фока, на север българското население трябвало да се укрие в крепостите, докато маджарската конница опустошавала Долна Мизия. Все пак Симеон прехвърлил малка част от войската си на север, но тя претърпяла неуспех срещу превъзхождащите я маджарски сили.

Макар че скоро след това – в началото на лятото на 895 г., – маджарите се изтеглили на север, защото Симеон и Лъв подписали примирие. По това време Симеон, притеснен от войната на два фронта, тайно сключил споразумение с печенежкия бег Илак, вследствие на което печенегите в спешен порядък преградили обратния път на Арбат. Симеон от юг с основните си сили и печенегите от север нанесли този път разгромно поражение на Арбат при река Южен Буг, северно от гр. Одеса. Същевременно други печенеги опустошили маджарските поселения, като пленили и заробили жените и децата на Арбатовите бойци. След отчаяния неуспешен опит да се върнат в родината си, Арбат и остатъците от

войската му били принудени да променят радикално посоката на своето движение – потеглили на запад и се установили в Панония. /Бахши Иман. Джахвар тарихи..., с. 46-49; Васил Златарски. История на българската държава през Средните векове. Т. I. С., Изд. на БАН, 1994, с. 296-299/.

В българския свод „Джагфар тарихи“ се посочва още, че в края на лятото на 895 г. кан Арбат и неговите маджари пристигнали в бивша Авария или Дулоба (Панония), където канът бил посрещнат като освободител от башкортите (маджарите) и аварите, заселили се там отпреди. Притеснени от атаките на франките, нямайки способен лидер с произход, нито опитни войни и добре организирана войска, панонските маджари и авари веднага издигнали Арбат/Арпад, сина на Алмиш, за пръв свой крал. „Войните на Арбат, доста позабравили или дори незнаещи моджарски език, се женели за аварски башкортки и децата им отново започнали да говорят моджарски език.“ /Бахши Иман, пос. съч., с. 49/.

Ето как в Средна Европа през 895 г. стечението на историческите обстоятелства довело до възникване на Унгарската държава. Разбира се, значение имали и енергичните усилия на Арпад – още един талантлив представител на рода Дуло.

Парадоксалното е, че този ред на исторически събития бил задействан, когато българският цар Симеон отрязал за назидание носовете на пленените хазари-гвардейци на византийска служба, а в отговор като наказателна акция хазарският хакан изпратил Арбат с маджарската му конница срещу Дунавска България. Но впоследствие това довело до маджарската миграция в Панония, на която Симеон великодушно не се противопоставил. Напротив, той дал на Арпад поисканата от него земя за заселване в Трансилвания и Панония от територията, която дотогава принадлежала на Дунавска България като нейна незаселена северна периферия. Това е записано в „Унгарската анонимна хроника“, която ще цитираме и коментираме след малко.

Първата укрепена столица на младото Маджарско кралство била построена на Дунавския остров Чепел, а на брега срещу острова възникнал замъкът на Арпадовия по-малък брат Будим. Днес на това място, върху двата бряга на Дунав е разположена съвременната унгарска столица Буда-Пеща.

Данните в българския свод се потвърждават от «Унгарската анонимна хроника», написана на латински език през XI в., в която се разказва подробно за делата на българския кан Алмуш, който е представен като унгарския вожд Алмус; разказва се също и за неговия син – първия унгарски крал Арпад (895-907 г.).

„... Алмус бил красив на лице, но тъмен и имал големи черни очи, с висока стройна фигура, с груби ръце и дълги пръсти. Алмус бил благочестив, доброжелателен, щедър, мъдър, добър войник и давал на драго сърце на всички, които били по това време войници в Скитското царство. Когато достигнал до зряла възраст, въпреки че бил езичник, имал в себе си „дарът на Светия дух“ и бил по-силен и по-мъдър от всички владетели в Скития и изпълнявал всички задължения на царстването по негов съвет и с негова помощ [на Светия дух – бел. на прев. Ил. Илиев]...

И така унгарското племе, най-храбро и най-силно във военното дело, води своя произход от скитското племе, което на своя диалект се нарича Дентумогер. Тази земя [Скития – б. В.Й.] била твърде изпълнена с живеещите там народи, тя не можела нито достатъчно да ги изхрани, нито да ги побере. Поради това тогава седемте видни личности, които се наричали Хетумогер [вер., „Хету-маджари“, т.е. „Скито-маджари“]... доброволно и в общо съгласие си избрали за вожд и ръководител на синовете на своите синове чак до последното поколение, Алмус, сина на Вгек [Джилки, велик кан Черна България (855-865 г.) и на Волжка България (865-882 г.)] и тези които произхождали от неговия род и били славни по род и силни в битка. Онези седем видни личности били благородни мъже, силни в бой и държали на думата си. Тогава по обща воля казали на вожда Алмус следното: „От днешния ден те избираме за наш вожд и ръководител, и където да те поведе твоята съдба, натам ще те последваме.“ Тогава положили пред Алмус установената по езически обичай клетва, като пролели собствената си кръв в един съд. И макар че били езичници, верността към клетвата, която тогава направили помежду си, спазвали чак до своята смърт по най-достоеен начин.

В година 884 [всъщност 882 – б. В.Й.] от Въплъщението Господне, както се съдържа в историческите хроники, седемте видни личности, които се наричат Хетумогер, потеглили от страната Скития на запад.

С тях потеглили от онази област Алмус, синът на Вгек, мъж достоен за споменаване, техен господар и съветник, заедно с жена си и сина си Арпад и с двамата синове на вуйчо му Хулук, т.е. Звард и Кадуса, както и с огромно множество народ и безброй съюзници. Като вървели много дни през пустинни места, те преминали река Етил [Итил, дн. Волга], седейки на тулбу [кожени мехове – б. В.Й.] по езически обичай... Те не се хранели с произведения на човешкия труд [зърнени храни – б. В.Й.], а както бил обичаят им, преживявали с месо и риба, докато достигнали до Русция, която се нарича Суздал [тук става дума за гр. Батавил/Новгород, седалище на българския кан Лачин/Рюрик и средище на руските варяги; останките му са източно от Киев, край дн. гр. Полтава – б. В.Й.]. Техните младежи ежедневно ходели на лов, като оттогава и досега унгарците са по-добри в лова от останалите народи. И така, вождът Алмус навлязъл в страната Русция, наречена Суздал, заедно с всички свои спътници.

След това се отправили към страната на рутените [русите – обитателите на Киевска Рус – б. В.Й.] и без никаква съпротива достигнали до град Киев, и докато се насочвали към град Киев, преплувайки река Днепър, поискали да покорят царството на рутените. Като разбрали това, вождовете на рутените много се изплашили, понеже чули, че вождът Алмус, синът на Вгек, е от рода на крал Атила [велик кан на Хунската империя през 434-453 г.], на когото техните предци плащали годишен данък. Все пак вождът на Киев [Ас-Халиб, наместникът на хазарския хакан в Киев – б. В.Й.], заедно с извиканите на съвет негови първенци, решили да се сражават срещу вожда Алмус, предпочитайки да умрат в боя, отколкото да загубят своето царство и насила да бъдат поробени... Вождът на Киев излязъл с войската си и заедно с помощната войска от кумани започнал да напредва срещу вожда Алмус. Той пък, чийто помощник бил Светият дух, облечен в доспехи, възседнал коня си и преминал пред построените бойни редици, като окуражавал и въодушевявал своите войници... Бойните редици на противниците се смесили и започнали ожесточено да се сражават помежду си, и много рутени и кумани били убити. Споменатите вождове на рутените и куманите, като видели своите победени в битката, обърнали се в бягство и побързали да влязат в град Киев, за да си спасят живота. Вождът

Алмус и неговите войници преследвал рутените и куманите, и секли бръснатите кумански глави като зелени тикви...

След като удържали победа, вождът Алмус и неговите войници покорили земите на рутените и заграбили техните блага [вер. стадата, останали извън крепостите в подвластната на Киев територия – б. В.Й.]. На втората седмица започнали да обсаждат град Киев... Като разбрали, че няма да могат да им се противопоставят, вождът на Киев и другите вождове на рутените, както и вождовете на куманите, изпратили пратеници да молят за мир. В отговор вождът Алмус им поискал да дадат за заложници своите синове, да плащат годишен данък, а освен това храни, облекла и всичко необходимо. Вождовете на рутените дали всичко това на вожда Алмус, но го помолили да напусне Галиция, да се оттегли оттатък гората Ховос [„Снежната планина“, т.е. Карпатите – б. В.Й.], на запад в Панония, която била едно време на крал Атила и му похвалили земите на Панония, че били извънредно хубави. Казали, че там се сливат прочути водни източници – Дунав и Тиса, както и други хубави реки, изобилни с тучни пасища. Тези земи обитавали склави, българи и власи...

Вождът Алмус и неговите първенци, като се посъветвали, удовлетворили молбата на рутенските вождове и сключили с тях мир. След това вождовете на рутените, т.е. на Киев и на Суздал, за да не бъдат прогонени от своите места, изпратили синовете си за заложници на вожда Алмус и заедно с тях изпратили 10 000 марки [по-скоро сребърни гривни – б. В.Й.], 1000 коне със седла и юзди, украсени по рутенски обичай, 1000 кумански момчета и 40 камили за пренасяне на багажа, безброй хермелинови и катеричи кожи, както и много други неизброими дарове...

/Анонимен автор. Деяния на унгарците. – В: ЛИБИ, т. V. Унгарски латиноезични извори, ч. I. Състав. и превод Ил. Илиев, Кр. Гагова, Хр. Димитров. С., Акад. изд. „Марин Дринов“, 2001, с. 18-23/.

В приведения от нас цитат от унгарската хроника се разказва за Алмус = Алмуш, който е представен за унгарски вожд, а всъщност е бил кан на Черна България (882-895 г.) и сетне на Волжка България (895-925 г.). Освен това, визирани са събития в Черна България – как през 882 г. (погрешно е указана 884 г.) българите са отвоювали от хазарите градовете Суздал и Киев. Но вместо Суздал – град, построен

едва през XI век – трябва да се подразбира Батавил (дн. останки край гр. Полтава), бившата столица на Черна България, намираща се източно от Киев, в която се подвизавал българският кан Лачин/Рюрик – протеже на хазарския хакан Исхак. Именно Батавил и Киев са били превзети, както обяснихме по-горе, в една кампания на кан Алмуш през 882 г. с цел прогонване от тях на хазарските наместници и връщането на тези два града и области в пределите на българската държава след един 20-годишен период на хазарска власт (862-882 г.).

Едва в следващия текст на унгарската хроника има повествование за навлизането на унгарците през 895 г. в Панония – тогава българско владение. Разказва се че Арпад отначало измолвал земя за унгарското племе и неговите хергелета, предлагайки богати дарове на «вожда на българите» (Симеон) и разбира се, я получил. Но въпреки това, искайки още и още земя, унгарците влезли във въоръжени конфликти с българите, например с вуйчото на българския цар Салан (кавкана Тодор) – управителя на областта Тетел (дн. Воеводина) с център гр. Алба Булгарие, назован също „българският град Алба“ (дн. Белград). /**Анонимен автор**. Деяния на унгарците..., с. 25-32, 38, 43-46/. После се описва постепенното завладяване на Панония, започнало от 895 г. и завършило в 907 г., когато починал Арпад /**пак там**, с. 47-57/.

Трябва да отбележим, че в унгарската анонимна хроника покрай верните факти е прокарана една неистинна и натъкмена теза за пълно единодействие между Алмуш/Алмус и Арбат/Арпад, като баща и син, както на север, така и в Панония. Разбира се, резонно е за едно хвалебствено царско четиво да представя първия унгарски крал Арпад като един добър син и достоен наследник на Алмус, а Алмус – като един любящ баща, изцяло подкрепящ своя син Арпад. Само че в другите два източника – българския свод и Константин Багрянородни (вж. следващия абзац) – ясно е указано, че Алмуш не е пребивавал в Панония. Напротив, бащата е бил преследван дори в Черна България от своя син, по заповед на хазарския хакан, тъй като баща и син са участвали в различни държавно-политически съюзи, които воювали продължително и ожесточено помежду си. Това са от една страна Дунавска България на цар Симеон, подкрепяна от Черна и Волжка България на кан Алмуш и печенегите на Илак, и също от Арабския халифат на Абасидите, а от друга – Източната империя на Лъв VI, Роман Лакапин и Константин Багрянородни, подкрепяна от

Западната империя (Рим) и Хазарският хаганат на хаканите Исхак, Арслан и Моджар, имащи подкрепата на маджарското племе, водено от българските изменници и хазарски протезета Лачин/Рюрик и Арбат. Не случайно през 921-922 г. кан Алмуш, все още притесняван от хазарите и техните съюзници, помолил и получил военна, финансова и религиозна помощ от шейх Ал Муктадир, което довело до укрепването на Волжка България, но и до приемането на исляма в тази българска държава (вж. по-долу текста на Ибн Фадлан).

Третият източник – Константин Багрянородни – посочва, също както българския свод, че навлизането на унгарците в Панония е станало през 895 г. К. Багрянородни излага събитията така:

„Печенежки народ населява и част от България, около Днепър, Днестър и другите реки, които се намират на това място... И така наречената Черна България воюва с хазарите... Първият род, който се отделил от хазарите, е споменатият вече род на каварите, вторият е Неки, третият – Мегери, четвъртият – Куртугерматон, петият – Тарианон, шестият – Тенах, седмият – Кари, осмият – Каси. Свързани помежду си по този начин, каварите се поселили заедно с турките [маджарите – б. В.Й.] в земята на печенегите. Повикани след това [в 895 г. – б. В.Й.] от христолюбивия и славен император Лъв, те преминали река Дунав, воювали с всички сили срещу Симеон и го победили. Като го преследвали, те стигнали чак до Преслав, обградили го в крепостта, наречена Мундрага, и се върнали в страната си. По това време техен предводител бил Лиунтик, синът на Арпад. След като Симеон отново сключил мир с императора на ромеите и се почувствал в безопасност [откъм Византия – б. В.Й.], отправил пратеници при печенегите и се споразумял с тях да поведе война срещу турките и да ги унищожи. И когато турките отишли на поход, печенегите заедно със Симеон нападнали турките, изтребили напълно техните семейства и безмилостно прогонили оттам тези турки, които охранявали страната. Турките, като се върнали и намерили страната си така разорена и опустошена, настанили се в земята, която и днес населяват [Панония – б. В.Й.]... А мястото, на което преди това са били турките, се нарича по името на минаващата оттам река – Етел и Кузу [всъщност две реки, Итил (Волга) и Кузу (Кама) – б. В.Й.]. Там живеят сега печенегите...”

/Константин Багрянородни. За управлението на империята. Превод Г.Цанкова-Петкова и П.Тивчев: § 2, §4, §12. – ГИБИ, т. V. Съставили М.Войнов, Ив. Дуйчев, Л.Йончев, П.Тивчев и др. С., Изд. на БАН, 1964, с. 199, 203, 214; Електронно издание: www.istorianasveta.eu/ct-menu-item-5/html?showall=1&limitstart=/.

От текста на Константин Багрянородни се разбира, че осем хазарски рода плюс *турките* (т.е. *маджарите*) са били заселени навремето от хазарския хакан в земите на *печенегите*, находящи се на територията на зависимата от *хазарите* Черна България. За да отклони Симеон от Византия, Лъв VI повикал Арбат да атакува Дунавска България от север. Притеснен от война на два фронта, Симеон се обърнал към *печенегите*, с искане да ударят маджарските селища. Те радушно се отзовали, защото и без това отдавна желаели да си върнат земите, които били насилствено заселени с *маджари* още при хазарската инвазия в Черна България. В крайна сметка *маджарите* на Арбат били принудени да изоставят северните си поселения и мигрирали в Панония.

Добре е да поясним защо *печенегите* традиционно действали като съюзници на българите, а българските владетели са им отредили земи в Черна България. В българския свод „Джагфар тарихи“ това племе носи името *баджанац* или *баджанаки*, тъй като *българи* и т.нар. *печенеги*, а може би само царските родове, са имали родство по женска линия – били са женени за сестри. В гръцките хроники етнонимът *баджанаки* е трансформиран в *пацинаки* и оттам в *печенеги*. **/Бахши Иман.** Джагфар тарихи..., с. 42, 45-48, 305/.

* * *

Далече на север, по същото това време – 895 г. – Джиенът (Народното събрание) на Волжка България поканил Алмуш, наричан в славянските ръкописи Олег Вещий, в новата столица Болгар да заеме трона на неговия брат Бат Угир. Провъзгласеният за велик кан Алмуш/Олег управлявал Волжка България до смъртта си през 925 г., дължаща се на нападение на огромна мечка в гората край гр. Джир (дн. гр. Ростов, Ярославска област). **/Бахши Иман.** Джагфар тарихи..., с. 48-70/. Според летописеца Нестор великият княз Олег

Вещий (т.е. великият кан Алмуш) е починал през 913 г., а според унгарската хроника – в 895 г.

Всъщност Нестор греши относно годината 913, както и унгарският анонимен автор – относно годината 895. В случая меродавен е българският свод „Джагфар тарихи“, според който през 921 г. кан Алмуш е поискал от Багдадския халиф да му изпрати мисионери, за да приеме исляма. Арабската мисия, описана от Ибн Фадлан, пристигнала след дълго пътешествие през Персия и Средна Азия в град Болгар през месец май 922 г., следователно няма как Алмуш/Олег да е живял до 913 г., нито пък до 895 г.

Привеждаме извадки от впечатленията на Ибн Фадлан от Волжка България и нейния владетел „царя на славяните Алмуш, син на Балтавара Шилки [т.е. Джилки]“:

„В името на Аллаха Благородния, Благочестивия!

Тази книга е написана от Ахмад бну Фадлан бну Рашид, бну Хаммад, последовател на Мохамед бну Сюлейман и пратеник на [шейх] Ал-Муктадир при царя на славяните.

В нея той ни съобщава какво е видял в страната на тюрките, хазарите, башкирите, русите, и други [народи] независимо от разликата във вярата им, историята на техните царе и състоянието на държавните дела.

Ахмад бну Фадлан разказва: „Пристигна писмото от **царя на славяните Алмуш, син на Балтавара Шилки** [к. В.Й.], до повелителя на правоверните Ал-Муктадир, в което той го моли да изпрати при него хора, които биха го посветили във вярата, биха му дали познания на законите на исляма и биха построили за него джамия, иззидали за него Манбар, от който ще се чете молитва за него [царя] в неговия град и по всички краища на царството му. Издигнали биха в негова чест крепост, в която могъл би да се укрие от противниците си – вражески настроените към него царе. И най-накрая той получи желаното потвърждение [именно на това, което искаше]...

Посланик до Ал-Муктадир от владетеля на славяните беше мъж по име Абдула бну Башту, а посланик от страна на султана [халифа] бе Сусан ар-Расси – покровител на Надир ал-Хурами, на Такин ал-Турки [турчин], на Барис ас-Саклаби [славянин] и на мен заедно с тях. И така аз му връчих [4] подаръци – на жена му, на децата му, на

неговите братя, на неговите управници, а също и лекарствата, за които той бе помолил Надир преди това с писмо.

Когато бяхме при **царя на славяните** [к. В.Й.], към които се бяхме запътили, намиращ се на разстояние 2 дни и 1 нощ път, **той изпрати да ни посрещнат негови васали заедно с децата и братята им** [к. В.Й.]. Те ни посрещнаха с хляб, месо и просо и тръгнаха с нас.

Когато бяхме на разстояние 2 фарсаха [1 фарсах=5760 м] той сам ни посрещна. Когато ни съзря, слезе от коня, поклони се и благодари на Аллаха великия и могъщия. В ръкава му повидимому имаше дирхеми, които той разпръсна върху нас. Разпъна за нас юрти, в които отседнахме...

Ние останахме в юртите от неделя до сряда. Те бяха определени специално за нас. Чакахме, докато се събраха царете, предводителите на неговата страна, за да присъстват на четенето на писмото на халифа.

Когато настъпи четвъртък и те се събраха и разгънаха двете знамена, които бяха с нас, оседлахме един кон, доставен за него, облякохме царя в черно и му нахлупихме чалма... Когато завърших четенето, неговите спътници разхвърляха пред нас множество дирхеми. Подир това аз извадих подаръците, които се състояха от благовония, дрехи, бисери и маргарит за жена му, непрекъснато вадех пред него и пред нея вещите една подир друга, докато не изчерпахме донесеното. Сетне облякох жена му в почетен халат в присъствието на хората около нас. По това време тя седеше редом с тях. Такъв бе законът и обичаят им. Когато я премених в почетния халат, жените изсипаха върху ѝ дирхеми, а ние се отдръпнахме.

Като мина известно време, той изпрати да ни повикат, ние влязохме при него, в юртата му. Царете бяха наредени от дясната му страна, а нас покани да седнем отляво. По същото време синовете му бяха приседнали пред него. Самият той беше на трона, покрит с византийски брокат. Повели да бъде подадена и трапезата с ястията... Докато се хранехме, царят нареди да ни поднесат напитка от мед [медовина], по тяхному тя се наричаше „ас-суджув“, приготвена същия ден или същата нощ. Изпи една чаша, стана, като се изправи в цял ръст, ни каза: „В това се състои моята веселба [веселие] и почит за повелителя на правоверните, нека Аллах да продължи престоя му на този свят.“ С него станаха и четиримата царе [васали на българския кан – б. В.Й.] и челядта му, последвахме ги и ние, поклонихме се три пъти и се отдалечихме.

До нашето идване на манбара му вече оповестяваха неговата хутба: „О, Аллах! Запази в благоденствие **цар Балтавар – царя на българите!**“ [к. В.Й.]... „О, Аллах! Запази твоя роб и твоя заместник на земята, твоя халиф Джаафар имам ал-Муктадир би-лах – повелителя на правоверните. Казал е пророкът: нека Аллах го благослови и да го спаси...“

Аз изрекох: „Джаафар“. Той отвърна: „Дали подобава да се наричам с неговото име?“... Отговорих: „Да“. Той продължи: „Аз вече се именувам „Джаафар“, а името на баща ми е Абдулла“... А аз: „О, Аллах! Продължи дните на твоя роб Джаафар, син на Абдула, повелителя на българите, поданик на повелителя на правоверните.“

/Ибн Фадлан. Пътешествие до Волжка България. Предговор Л.М.Бораджиева. Превод от арабски Г. Наумов. С., ИК „Аргес“, 1992, с. 3, 4, 17, 18. Електронна версия:

[https://sites.google.com/site/hazarskijinformograf/home/hazarskaa-biblioteka/a-bibliografia-na-sajte/ibn-fadlan-ptesestvie-do-volzskablgaria-10-2004./](https://sites.google.com/site/hazarskijinformograf/home/hazarskaa-biblioteka/a-bibliografia-na-sajte/ibn-fadlan-ptesestvie-do-volzskablgaria-10-2004/)

Според ибн Фадлан Великият кан Алмиш имал четирима князе-васали. Кой са били те и дали са били само четирима, можем да разберем от българския свод „Джаафар тарихи“. Тъй като част от тях са поддържали и неговия баща кан Джилки, затова ще споменем първо васалите на Джилки.

От 855 до 862 г. споменатият кан Джилки управлявал държавата Черна България от нейната стара столица гр. Батавил. През 862 г. Батавил и Киев били овладени от братя на Джилки – кан Лачин/Рюрик, който се подчинявал на хазарския хакан. Така южната част на Черна България попаднала под хазарско влияние. В 865 г., оценявайки усилията на Джилки за преодоляване на хазарската хегемония, канове/князете на българските племена в региона го избрали и издигнали за Велик кан на Волжка България, като столицата на българската държава е изместена на север – в гр. Болгар. Тези племенни владетели били: анчийският кан Нанкай, с владение гр. Караджар/Чернигов и областта; есегелският кан Тарнак от сабанския род *Джулут*, с владение гр. Болгар и прилежащата му област; есегелският кан Алабуга от сабанския род *Барин*, с владение основания от него на р. Кама гр. Алабуга и областта; бурджанският кан Бел от рода *Юмарт*. **/Бахши Иман.** Джаафар тарихи..., с. 40/.

А кановете/князете, които избрали и издигнали в 895 г. кан Алмиш за Велик кан на Волжка България в същата столица Болгар, били: анчийският кан/княз Джун, син на Нанкай, с владение гр. Караджар и областта; есегелският кан Джулут, син на Алабуга от сабанския род *Барин*, с наследствено владение гр. Алабуга на р. Кама; кан Бирак, управител на канството Бершуд, с център гр. Биляр/Буляр; кан Аскал, син на Куш, управител на канството Есегел, с център гр. Сулча; по-малкият брат на Алмиш – кан Мардан/Марджан, владетел на канството Марджан, с център гр. Нур-Сувар и областта; бурджанският кан Бел от рода *Юмарт*. /**пак там**, с. 48, 59, 60, 307, 325/.

Относно родовото название *Барин* е интересно да отбележим, че с това име е бил наричан алпът (т.е. богът) на войната и победата, известен още с вълчата ипостаза Бури /**пак там**, с. 307/. Това е всъщност българският бог-конник Хорс/Хърс/Хурса; египетският Хорос; персийският Ахура-Мазда; индийският Сурия/Сива/Шива; бактрийският сияен конник Сиявуш; славянският конник Святovit, познат още като Дажбог и Колад; тракийският херос Дионис/Бакхус; трако-римският Митрас – Непобедимото слънце.

Според „Повест временних лет” васалните племена, на които е наложен данък по една куница (самар или белка) на дим (дом) годишно, били следните: словени, меря, кривичи, древляни, северяни, радимичи. Отделно урусите-варяги, т.е. бившите поляни (в българския свод това са българите; според нас от племенната група на кутригурите) от българската столица Новгород (Батавил) Олег обложил с колективен годишен данък 300 сребърни гривни. Не е споменат данъкът на поляните, обитаващи Киев и областта. /**ПВЛ**, години 882, 883, 884, 885/.

Князете-васали били задължени да се явяват при необходимост при Великия кан, начело на своите военни отряди, затова пък се ползвали от общата сигурност, както и от по-ниски данъци.

Духовно-религиозна подкрепа в исляма двамата канове – баща и син – получили от Микаил Башту, наследен от сина му Абдалах ибн Башту. /**Бахши Иман**, пос. съч., с. 40, 48/.

* * *

И така, нека обобщим.

В 862 г. братът на Великия кан на Черна България Джилки – кан Лачин/Рюрик – узурпирал и откъснал, в качеството му на хазарски васал, южната част на държавата с основни градове Батавил и Киев. Но двадесет години по-късно, в 882 г., Великият кан Алмиш/Олег, син на загиналия през същата година кан Джилки, обединил васалите и съюзниците си, и успял да прогони от Батавил хазарското протеже – своя чичо Лачин/Рюрик. Веднага след това българските сили превзели и Киев, като прогонили и оттам хазарския гарнизон и търговци. Така след повече от два века била отхвърлена най-сетне хазарската хегемония, наложена още през 668 г., когато умрял Кубрат, канас ювиги на Велика България.

Българите отново вдигнали гордо глави, а Хазария западнала.

Алмиш/Олег прогонил чичо си Лачин/Рюрик, заради хазарската му ориентация, но благородно оставил на трона му неговия невръстен син Угир/Игор, като му назначил верни регенти. Седалището на малкия канас/княз било преместено в Киев.

Следователно именно българският кан Алмиш, наричан в славянските текстове Олег Вещий, е организаторът и създателят на Киевска Рус, посредством акта на поставянето на нейния трон на първия ѝ княз Угир/Игор. По този начин Алмиш/Олег подготвил политическите условия и предпоставки за появата през следващите векове на другите руски княжества, които, обединявайки се под егидата на Московското княжество, да се консолидират в едно царство – предшественик на съвременна Русия.

В 913 г. Угир/Игор, син на Лачин/Рюрик, навършил 31 години и тогава, по думите на Нестор, той се освободил от опеката на регентите си и започнал да управлява в град Киев/Башту самостоятелно (**сн. 52**). В българския свод „Джагфар тарихи“ е записано обаче, че това се е случило през 922 г., когато принцът бил 39-40-годишен. Вероятно първата дата указва на отпадане на регентството и получаване на частична независимост, а втората – на това, че укрепналият във военно и финансово отношение Угир/Игор е отхвърлил изцяло зависимостта си от България и Хазария, т.е. от българския Велик кан Алмиш/Олег и от хазарския хакан Арслан и неговия син и съуправител Маджар. /**Бахши Иман**. Джагфар тарихи..., с. 57/.

Снимка 52. Княз Угир/Игор пред тотема на бог Перун, носи и показва на бога сключения от него нов договор с Византия, който, макар и с някои ограничения на правата на русите, общо взето потвърждава клаузите на предишния договор, сключен от кан Алмиш/Олег. Автор на графичната рисунка и текста към нея: Василий Верещагин (1842-1904 г.).

Това е историческият момент на възникването на първото руско княжество Киевска Рус, или Рус-Окраина.

Още веднъж ще кажем, че зад името Рюрик се крие българският кан Лачин, син на кан Айдар-Урус, правнук на кан Бат-Баян, който пък от своя страна е първородният син на Великият български кан Кубрат. Всички те са членове на династията Дуло.

Синът на Лачин/Рюрик – Угир/Игор – е първият владетел-самодържец на Кienesка Рус, който успял да извоюва нейната независимост и да я доведе до самостоятелно развитие.

Ето как държавата Черна България, макар и под хазарски гнет, се трансформирала в две нови държавни образувания: на североизток – Волжка България, със столица град Болгар; на югозапад – Киевска Рус, със столица град Киев/Башту.

7. Древната история на запазените знаци на Зевс и Посейдон.

В епохата на титаните и боговете е имало практика за уникалност на знаците-монограми, както и на зооморфните превъплъщения на божествата, за да се избегне объркване на отделните идентичности. Но ако, по изключение, знакът на даден бог е бил много авторитетен (ценен), подчертавайки например произход от Земната майка или Небесния отец, той все пак би могъл да бъде взет от друг бог само след трансформиране на вида или положението на знака. Такъв е случаят с *тризъбеца* на *Посейдон/Посиди* (прототип на буквата *пси* **Ψ**), който брат му *Зевс/Азар* присвоил при възцаряването си, обръщайки тройното острие надолу (прототип на първата буква на глаголицата *аз* **𐌆**).

Това се случило вследствие на съперничеството между Посейдон и Зевс за трона на баща им Кронос, като след победата на Зевс, Посейдон бил принуден да се оттегли в Далечния Изток. Тази информация навярно е неизвестна за читателя; ние се добрахме до нея благодарение на угаритски и шумерски клинописи.

Кронос, наричан в Леванта Ал/Ел, а в Шумер – Енлил, макар и неохотно, отстъпил властта на първородния си наследник Посейдон/Ям/Нанар-Син, но неумолимата съдба или логика на събитията направила така, че второроденият Зевс/Нинурта отнел полагащия се по правото на майората трон на по-големия си брат Посейдон.

Потвърждение за това намираме в българския свод „Джагфар тарихи“, където /с. 287/ един от водещите богове е определен като: „първият вожд и законодател на елбирите Боян, наричан също Аудан“. Определенията „първи вожд и законодател“ в древната божествена терминология означават, че по силата на генеалогичното право, като първороден син, този бог се явявал наследник на своя баща и пазител на закона. Макар в традицията на азиатските българи имената на боговете да се отличават от божествените имена в тракийската традиция, техните житейски прояви и характеристики точно ни насочват към по-добре познатите трако-елински персонажи. Боян/Аудан е първи син на земеделеца алп Самар (Кронос/Ра) и съпругата му алп-биката Ашна (Рея/Нут).

В славянския летопис „Слово о полку Игореве” (1187 г.) срещахме фразата „вещи Бояне, Велесово внуче”. Славянският Велес, бог на животните, обединявал индийските близнаци Нестя – богове на земеделието и скотовъдството, чиито трако-елински аналози били именно Кронос и Хелиос.

Тук трябва да вметнем, че в късните славянски текстове, които се явяват преписи на други много по-древни ведически текстове, изгубени или унищожени във времето, вероятно е станало преплитане между божествените имена Ям/Боям (Посейдон) и Ян/Боян (Янус/Януари/Яньо/Еньо/Йенишер, т.е. Зевс/Юпитер), и подмяната на едното име с другото. Защото, както току-що видяхме, именно Ям е станал пионер и лидер на цивилизацията в Азия, когато Ян/Зевс наследил баща си Кронос в Стария свят.

След малко ще приведем текстове, според които Посейдон е бил познат под имената Ям и Сидик в Леванта (Финикия), както и в Индия.

Следователно Боян/Аудан (т.е. Боям/Аудан) не е никой друг освен Посейдон, който на старини, прогонен от братята му Зевс и Хадес, се озовал чак на р. *Амур* в *Далечния изток*, където изградил последната негова държава, станала впоследствие известна като *Хонска империя* (вж. § 3). В българския епос “Сказание за дъщерята на кана” /II песен, стих 39, 40/ алпът-богатири Боян предвожда крилатите войни-елбири (елфи) от народа *Имен*; бидейки богове-хора те се откроявали сред дивите племена.

И така, време е да коментираме имената на Посейдон във *Финикия*. Според “История на Финикия”, написана от жреца Санхуниатон, Агруер/Агрот е баща на Амин и Маг, които са родили милостивия Мишор и справедливия Сидик; от Мишор пък произхожда Таавт (Хермес/Тот). /**Санхуниатон Беритски**, [преведен на гръцки от] **Филон Библиски**. Финикийская история, I, 13. Перевод Б.А.Тураева по изданию: *Fragmenta Historicorum Graecorum* К.Мюллера. – Електронно издание: Библиотека Якова Кротова <http://krotov.info/acts/04/onomastik/biblsk.html>./

Смятаме, че Агруер е Кронос/Ра. Амин (Зевс-Амон или Амон-Ра) и Мишор (Мисор, Миср, Осирис) са две имена на един и същ бог. Такива са и Маг и Сидик. Накратко тук става дума за Зевс (Амин/Мишор) и Посейдон (Маг/Сидик), синове на Кронос. Името

Маг означава, че Посейдон е бил посветен в *магията (знанието)*, което проличава в шумерския “Мит за Зу” (вж. по-долу). Освен това има вокално съответствие между имената Сидик и Посиди/Посейд (Посейдон).

Като първороден син на Кронос, и то роден под зодиакалния знак на *Телеца /Елена Блаватска*. Разбулената Изиди. Т. II. Кн. 2, с. 196/, Посейдон трябвало да наследи властта. Обаче вторият син Зевс също се стремил към нея и се превърнал в сериозен претендент. Данни за това има във финикийско-ханаанската поема „Раждането на милостивите богове”, клинопис от XIV в. пр.Хр., намерен сред останките на древния *Угарит*. В нея се описват борбите между Ям (Посейдон), „господар на морето” и Ваал/Баал (Зевс), бог на бурята, гърма и мълнията, въоръжен с бойна брадва и копие-мълния:

„Тъй казва вашият владетел Ям [Посейдон – б.а.],
вашият господар Реката – Съдия
[р. Йордан, превъплъщение на Уран – б.а.]:
– Предайте богове, тогава, когото сте прибрали,
този, когото мнозина са прибрали!
Предайте Баал [Зевс – б.а.] и неговите привърженици,
Дагоновия син [Ваал/Зевс – б.а.],
да наследя аз неговото злато!”

/Иван Венедиков. Митове на българската земя. Кн. III. Раждането на боговете. Второ издание. Стара Загора, 1997, с. 164/.

Дагон, Драгон или Дракон е ханаанският Ел, т.е. Кронос, бащата на Посейдон и Зевс. Духовете на Уран и Гея вече са на небето, затова Уран е представен като „господаря Река-Съдия” (р. *Йордан* = Ур-Тан), а Гея като „владетеля Море” (утробата *Мъртво море*, в което фалически се влива р. *Йордан*). Обаче на земята събитията, свързани с властта, винаги ставали от тяхно име и с тяхната небесна санкция.

Благодарение на „божествените оръжия” обаче, Ваал победил брат си Ям (в *Индия* името е Яма) и придобил правото да носи наследствения царски символ – конична шапка с бичи рога (сн. 53).

Снимка 53. Керамична плочка с изображение на шумерски божества, носещи конични шапки с рога.

Конусът, символизиращ *утробата-фалос*, но украсен с бичи рога, несъмнено играел ролята на корона, подчертаваща произход от Богинята-майка Туран и Бога-отец Уран – синтезирани в образа на „Великия бик/крава” (сн. 54). Бащата на претендентите – Ел (Кронос), „единственият, който можел да дарява царска власт”, – също се кичел с епитета *тор/тур* („бик”). /по **Зекария Сичин**. Дванадесетата планета. Превод на Крум Бъчваров. С., ИК „Бард”, 2002, с. 79, 80; **Същият**. Стълба към небето. Превод на Крум Бъчваров. С., ИК „Бард”, 2003, с. 176-178; 185, 186/.

Снимка 54. Богинята-майка Туран и Богът-отец Уран – синтезирани в образа на „Великия бик/крава” – държат конуса, символизиращ *утробата-фалос*, който, ако бъде наложен на главата, се превръщал в царска корона. Артефакт от древния град Суза, столицата на Елам.

Борбите между Ваал и Ям, наричани в *Шумер* Нинурта и Зу, са описани по-подробно в шумерския клинопис „Мит за Зу”. Това е изворот, от който вероятно са заимствани вавилонската, асирийската, индийската, хетската и ханаанската версии на тази история. Повредените фрагменти от шумерския текст задоволително се допълват именно от посочените първа и втора версии. /**Зекария Сичин**. Войните на боговете и хората. С., ИК „Бард”, 2003, с. 98, 99/.

Нека разгледаме основната информация в този мит. Първо трябва да изясним, че зад името Зу се крие Нанар-Син, известен още като Посейдон, първородният син и престолонаследник на Енлил (Кронос). Това научаваме от един възпоменателно-ритуален храмов текст. /**пак там**, с. 104/. Подобно на дядо си Уран и на баща си Кронос, Зу/Посейдон също е бил бик, само че от вида *зубър*.

Името Зу означава на шумерски език „знаещият”. На няколко места то е дадено в по-разширен формат – Ан.Зу, – което вече се превежда като „Познаващият небето”. Това име-титла той получил съвсем основателно, когато бил приет да служи в свещения дом,

пирамидата на Енлил, в месопотамския град *Нинур* и дори получил достъп до светая-светих, тъмната камера Дир.Га, в която се пазела „плочката на съдбите”. На нея били изписани, прецизно изчислени благодарение на хилядолетни наблюдения данни за орбиталните движения на планетите, времевите им съотношения и точната им цикличност спрямо въртенето на Земята. Според нас тези факти неоспоримо документират, че Зу/Посейдон е станал съуправител на своя баща Енлил/Кронос и е бил обучаван от него в най-съкровено и значимо за боговете знание – астрологическото, – с което е бил съобразен и организиран целия техен живот на земята. Казано по друг начин Зу е бил подготвян за следващия цар на света.

Назначаването на Зу/Посейдон станало със съгласието на Енки/Еа (Япет), влиятелният брат на Енлил и учен на боговете. По този повод Еа подкрепил Енлил:

„На служба при себе си в светилището вземи го,
нека той стане онзи, който пътя прегражда...”

С думите, що Еа изрече, съгласи се богът.

При светилището зае място Зу...

На входа на светилището Енлил го постави.” /**пак там**, с. 99/.

От изворите не се разбира колко време продължила мирната идилгия на сътрудничество между баща и син като управител и съуправител. В един момент, когато Енлил достигнал почтена възраст, но още имал сили да ръководи божественото общество и не бил готов да се откаже от управлението, а синът му Зу, напротив, възмъжал и набрал управленски опит, неусетно започнал да зрее конфликт между тях.

Нетърпелив да ръководи света самостоятелно, младият Зу „замислял в сърцето си... отмъкването на Енлилството”:

„Аз ще взема небесната плочка на съдбите,
волята на боговете ще управлявам,
на трона ще се възкача,
ще стана господар на небесната воля,
игигите [пастирите – б.а.] аз ще командвам!”
/пак там, с. 100/.

Използвайки едно отсъствие на баща си от храма, набрал смелост, „Зу грабна Плочката на съдбите в ръце” и се скрил в Хур.Саг.Му, топоним, който означава според нас „Планината на Великия Ур от Му” – вероятно зикурата в град *Ур* на върховния бог Уран, който е аналог на шумерския Ану. Според академични източници седалище на Посейдон/Нанар-Син (същият Зу) първоначално е бил именно град Ур. Така че Зу отишъл в собственото си владение, където се укрепил в храма.

Вследствие на извършения преврат общественият живот замрял:

„Прекратени бяха божествените формули;
неподвижност се разпростря навред, тишина се спусна...
Блясъкът на светилището
[на Енлил в гр. *Нинур* – б.а.] угасна.”

Изненадани от създаването се положение, „боговете на страната един по един се събраха”, а „бащата Енлил онемя”. Когато се съвзел, Енлил преценил, че не трябва да абдикира в полза на сина си. Било взето решение Зу да бъде заловен и „плочката на съдбите” върната в хранилището на *Енлиловата пирамида*. Но кой ще посмее да последва Зу, който сега станал могъщ колкото баща си, защото, освен плочката, откраднал и „блясъка на Енлил” (огнеметното му оръжие), „който срещу него се вдигне, на глина ще стане... блясъкът боговете погубваше”.

Тогава Нинурта/Зевс, подтикван от майка си Суд (Рея), заявил, че ще се справи с тази трудна задача, но изтъкнал, че ако възстанови царското достойнство на баща си Енлил, ще е редно да заеме съвладетелския пост на своя брат. Естествено предложението му било прието с охота.

Богинята-майка Суд се погрижила Нинурта да получи друго „блестящо оръжие”, но му дала и още едно специфично средство – „седем вихрушки, що вдигат праха”, за да не го забележи неговият противник. Това трябва да е било нещо като съвременните димки, които военните използват за прикритие.

Все пак, за по сигурно Нинурта предприел атака през нощта. И така, добре екипирани, двамата братя премерили сили в „ужасна война, в битка свирепа”:

„Зу и Нинурта на склона [на зикурата на Ану – б.а.]
се срещнаха.
Когато го усети, че идва, гняв обзе Зу.
С блясъка си освети като ден планината [зикурата – б.а.],
ярошни лъчи хвърли срещу врага си.” /пак там, с. 101/.

Нинурта обаче използвал своите вихрушки и се прикрил зад прашния облак. Не можейки да го види, Зу се провикнал: „Аз откраднах цялата власт, волята на боговете управлявам! Кой си ти срещу мен да се биеш?” Атакуващият бог отговорил, че самият Ану е повелил похитителят Зу да се предаде и да върне заграбените върховни атрибути. Разколебан, Зу угасил своя блясък и „лицето на планината [зикурата] с мрак се покри”. Напредвайки смело в тъмнината, храбрият Нинурта го пленил, след което го отвел при баща им в *Нинур*. „Плочката на съдбите” била прибрана в тъмната камера: „господството пак се върна в Е.Кур [пирамидата на Енлил – б.а.], божествените формули бяха върнати”.

Единоборството между Нинурта и Зу, първият представен като лъв, а вторият – като петел с лъвски торс, е пресъздадено на една от плочките (сн. 55) на съкровището от *Летница*, украсявало в IV в. пр.Хр. колесницата на тракийски цар в *Мизия*.

Снимка 55. Борбата между Нинурта и Зу, представена на една от плочките на Летнишкото съкровище. IV век пр.Хр. НИМ – София.

Виновникът за династичната криза Зу бил изправен пред съда на *Седемте велики богове*, намиращи се под егидите на своите планетни символи – *Седемте планети*. Той бил признат за виновен и осъден на смърт (сн. 56).

Снимка 56. Шумерска глинена плочка с пиктограми и клинопис от средата на III хил. пр.Хр. На трона седи, държаейки жезъл, божественият лидер Енлил/Кронос, ръководител на Съвета на Седемте велики богове. Пред него са двама от синовете му, като Нинурта/Зевс води за ръка крадеца на „плочката на съдбите“ Зу/Посейдон, а изображението на Слънчевата система се вижда между главите на Нинурта и Зу.

Само че проливането на *свещена кръв* било абсолютно недопустимо според божествения закон. Освен това владетелят Енлил/Кронос още изпитвал терзания, не можейки с нищо, въпреки цялото си старание, да изчисти от себе си греха на извършеното от него на млади години скопяване на баща му Ану/Уран, довело до нелепата му гибел.

Ето защо смъртната присъда трябвало да се изпълни символично, като осъденият Зу/ Посейдон се закълне във вярност към своя баща и се откаже завинаги от претенции към престола. Така вместо осъдения бог бил езекутиран жертвен бик – „голям бик, силен бик, пасъл в чисти пасища“, олицетворяващ престъпника и изкупващ злодейството му.

Впоследствие, поради големия обществен отзвук от тази екзекуция, възникнал сложен храмов ритуал, изпълняван ежегодно на датата на съдебния процес. Във вавилонски и асирийски текстове има подробности, в които са консервирани данни за действително случилите се събития около съдебния процес.

Старателно подготвеното жертвено животно било въвеждано в храма, където жрецът прошепвал в лявото му ухо: „О, бик, ти си виновният Зу!”, а в дясното му ухо: „О, бик, ти си избран за обряда и церемонията!” Сетне бикът бил отвеждан и затварян за 15 дни, за да премисли вината си и по този начин да се пречисти.

Настъпвала датата на съда и екзекуцията. Отново в храма, пред олтара, бикът бил принуждаван да застане пред образите на седемте богове и символите на техните небесни тела. Главният жрец (Енлил/Ел) разигравал сюжета на постановката чрез реторични обвинителни въпроси, после била произнасяна присъдата. Тогава друг жрец, играещ ролята на Нинурта, пристъпвал към бика и се обръщал към „баща си”: „Насочи ръцете ми в правилната посока! Дай ми правилните повелителни думи!”

После Нинурта, т.е. играещ ролята на Нинурта жрец, заколвал бика, а жреци запявали:

„Ти си като Енлил, измий си ръцете!...

Нека всички богове ликуват с теб!...

Твоето име ще е най-велико в Съвета на великите богове, сред боговете, твоите братя, ти не ще имаш равен [к. В.Й.], славно пред боговете и могъщо ще е твоето име!”

/пак там, с. 101-104/.

Подчертаният от нас текст е твърде показателен. Нинурта придобил водещо положение в *Съвета на боговете*, а между неговите братя вече никой не му бил равен. Така Зевс/Нинурта неочаквано станал господар на света. Трудно е да се каже дали е имало съвместно управление на Кронос и Зевс, или още от момента на отстраняването на брат му Посейдон, Зевс е получил цялата власт.

Важното е, че братята му Зу/Нанар-Син/Посейдон и Ишкур-Адад/Хадес, както и Кроносовият брат Мардук (Хелиос I), изrekli пред всички клетвения израз „Отказвам се!”, предоставяйки

върховенството на Зевс. Това е разчетено в частично повредения край на коментирания от нас храмов ритуален текст. /**пак там**, с. 104/.

Каква е била съдбата на символично езекутирания Зу – Нанар-Син/Посейдон? Той напуснал своите градове в *Месопотамия* – религиозният център *Ур* и земеделският производствен център *Бад Тибира*. Била му оказана милостта да владее пустинната земя на *Синайския полуостров*, както и част от островите в *Егейско море*, но за седалище му бил отреден северният град *Харан*, архитектурно копие на *Ур Халдейски*, с цел да бъде отдалечен от *Египет* и *Шумер*, за да не се меси в делата на властния Зевс. Но изглежда и там не се е задържал задълго. Вероятно в този период от своя живот той изоставил името си Нанар-Син и го заменил с бившата титла на титана Океан – По-сей-дон („На всички морета господар”), тъй като наследил неговите и на внука му Атлант морски островни владения. Зу изчезнал, за да се появи Посейдон.

По-късно, вече в напреднала възраст, Посейдон мигрирал в Източна Азия, на река Амур, където се подвизавал под името Ям/Боям, факт, регистриран в българския свод „Джагфар тарихи“ и косвено в гореспоменатите славянски текстове.

8. Какво точно означава символът на тризъбеца?

Сега е важно да проучим значението на символа на тризъбеца. Неизвестно защо неговата древност и универсалност като атрибут на бог Посейдон не се свързва с хералдиката на владетелите в Източна Европа и Азия? А може би това се прави нарочно, за да не бъдат разкрити истини, твърде неудобни за съвременната световна имперска конюнктура?

Символът на тризъбеца е изключително дълбок и свързан с най-старите идеи и доктрини за сътворението на света.

В българската космогония появата на света е иницирана от всевишния бог Тангра:

„Отколе, в стари времена,
земята пуста е била.
Тогава Тангра нареди
безсмъртни алпи [богове – б. В.Й.] да роди.
В началото създаде той
Луната, Слънцето и рой
най-стари алпи [планетите от Слънчевата система – б. В.Й.].
Те безспир
заемат целия всемир.”

/Микаил Башу ибн-Шамс Тебир. Сказание за дъщерята на Кана. Епосът на българите 882 г. Прев. от рус. Георги Костов. С., Изд. „Агато“, 1997, песен I, стих 5, 6/.

Приключвайки с космическия цикъл на *сътворението*, Творецът се захванал и със земния му цикъл.

Още първите строфи на акадския клинопис „Битие” разкриват картината на земното сътворение:

„Когато небесата горе не бяха създадени ;
И долу не растеше нито едно растение ;
Бездната не разтваряше своите предели ;
Хаосът [или Водата – бел. Е.Бл.], Тиамат [Земя-Море – бел. Е.Бл.],
беше Майката, която пораждаше всички тях.”

В „Битие“ („Старият завет“) земното сътворение е показано по подобен начин, като обаче е разкрито отделянето на небето от земята, а също – на сушата от водата:

„В началото Бог сътвори небето и земята. А земята беше пуста и неустроена; и тъмнина покриваше бездната; и Божият дух се носеше над водата. И Бог каза: Да бъде светлина. И стана светлина. И Бог видя, че светлината е добро; и Бог раздели светлината от тъмнината. И Бог нарече светлината ден, а тъмнината нарече нощ. И стана вечер, и стана утро, ден първи.

И Бог каза: Да бъде простор посред водите, който да раздели вода от вода. И Бог създаде простора; и раздели водата, която беше под простора, от водата, която беше над простора. И Бог нарече простора небе. И стана вечер, и стана утро, ден втори.

И Бог каза: Да се събере в едно място водата, която е под небето, за да се яви сушата; и стана така. И Бог нарече сушата земя, а събраната вода нарече морета; и Бог видя, че е добро... И стана вечер, и стана утро, ден трети.“ /**Битие**: 1-13/.

През т. нар. „ден втори“ става дума за раздел на първичната земна материя, или както е казано на специфичния библейски език: отделяне на небесните води от земните води. Можем да предположим, че при изпарението на водата, или водно-земния ил – рядка тиня, която е покривала цялата планета, – се е образувала първоначалната атмосфера, наситена с обилни водни и газови изпарения (облаци).

Според митологичния светоглед на древните хора *небето е възплъщение на Небесния отец, чиито сили въздействат в посока отгоре-надолу*, т.е. от бога към човека. В най-архаичните знакови системи феноменът Небе е представян графично посредством *мъжка фалическа руна*, от която с времето е произлязла буквата „Т“ – означение на Небесния отец Тау/Атау/Тан/Атон (Ур-Ан/Ану), наричан заедно със Сина-слънце Ра – Та-Ра/Атон-Ра (**сн. 57**).

Снимка 57. Нарисувани с охра пиктограма на слънцето и няколко знака „Т“ на Небесния отец в пещера Магурата, България. Късен палеолит, XII-X хил. пр.Хр.

Сетне ролята на Слънце-Небе приел следващият отец Азар/Озирис, познат още като Зевс-Амон, Зевс, Дий, Нинурта, Индра и пр.

Неговият знак/монограм – буквата „А“ **A** , „Аз“ **h** , **h** – отразява графично по подобен начин идеята за небе.

Монограмът на Зевс/Озирис може да бъде свързан с идеята за неговата мълния/перун и съответно с традиционната форма на върха на стрелата и копието/пиката (сн. 58, 59). За огнените перуни на Зевс се споменава в мита за преследването на чудовището Тифон. Привеждаме откъс от „Митологическа библиотека“ на Аполодор (180-119 г. пр.Хр.):

„... Боговете виждайки, че той [Тифон – б.а.] се е устремил към небето, побягнали в Египет; преследвани, те променяли своя облик и се превръщали в животни. Още когато Тифон се намирал далече, Зевс започнал да мятат в него своите перуни [мълнии – б.а.]; когато Тифон се приближил, Зевс го ударил с крив стоманен меч. Тифон избягал и Зевс го преследвал до планината Касий, издигаща се над Сирия. Виждайки че Тифон е тежко ранен, Зевс влязъл в ръкопашен бой с него. Тифон го обвинил с пръстените на своето тяло и, изтръгвайки му кривия меч, прерязъл на Зевс сухожилията на ръцете и краката. Вдигайки го на рамене, той го пренесъл през морето в Киликия, и идвайки до Корикийската пещера, го затворил в нея... Връщайки си предишната сила, Зевс внезапно се втурнал на небето в колесница, теглена от крилати коне, и, мятайки перуни, преследвал Тифон до планината, която се нарича Ниса. Там Мойрите [богините на съдбата Клото, Лахесис и Атропа, дъщери на Зевс и Темида] подлъгали преследвания Тифон; убедили го, че ще му се увеличат силите, ако той яде плодове от Ефемерон [отровно растение – б.а.]. И ето, преследван по-нататък, Тифон дошъл в Тракия и, сражавайки се там около Хемийския хребет [Хемус – б.а.], мятал нагоре цели планини. Тъй като Зевс отразявал със своите перуни тези планини обратно, Тифон пролял много кръв близо до този хребет и, както говорят, по тази причина хребетът бил наречен Хемийски. Когато Тифон се втурнал да бяга през Сицилийското море, Зевс хвърлил върху него планината Етна в Сицилия, и от нея досега, както говорят, заради хвърлените там перуни изригват огнени езици...”

/Аполлотор. Митологическа библиотека, кн. Първа, VI, 3. – В: Аполлотор. Мифологическая библиотека. Перевод, заключительная статья, примечания, указатель В.Г.Боруховича. Ленинград, Наука, 1972. Електронна публикация:

<http://ancientrome.ru/antlitr/apolloodor/apo1101.htm./>

Снимка 58. Желязна стрела, намерена в прохода Вратцата. Средновековие. Фото автора.

Снимка 59. Кремъчни върхове на стрели. Тракия, ранен неолит. Колекция Топалов. Фото автора.

Добавяйки третия член на Светото семейство – Земята/Земната майка – древните адепти са образували името на изначалната троица на Сътворението (отец-майка-син) Тан-Гея-Ра (Тан-Г-Ра), върховното божество, което славяните наричали *Троян*, *Триглаус*, *Тригелави*. Изобразявали го чрез високи триглави дървени или каменни тотеми. Божественото име *Тангра* (Тан-Гея-Ра) е също така вложено и херметизирано в хоронима *Тракия* (Та-Ра-Гея), както и в названията на първото синтезно изкуство *театър* (Деа-Та-Ра) и *трагедия* (Та-Ра-Ге-Деа) /вж. по-подробно **В. Йорданов**. Етимология на хоронима Тракия. – списание Горгони, кн. 2, 2017/2018, с. 7-21/.

Ако разгледаме Сътворението от гледната точка на *силите на въздействие на Земята или Земната майка в посока отдолу-нагоре*, ще получим аналогичната, но с обратна посока *женска утробна руна*. Тя символизира матер-материя, земя + вода (плодороден ил), а също така утробата-съд-чаша, в която се зачеват, израстват, и от която се раждат в универсален аспект всички биологични създания – растения, животни, хора.

Тази руна получила вокален израз „Ш“, „Щ“, но също така – „Пси“. Буквите „Ш“ и „Пси“ са влезли в състава на няколко азбуки: бохарско писмо и наследилата го коптска азбука; етиопско писмо; финикийско писмо и наследилите го пеласгийска и гръцка азбуки; българските азбуки глаголица и кирилица. Буквата „Пси“ Ψ е усвоена като личен знак/монограм от бог Посиди/Сидик/Нанар-Син, по-известен като Посейдон, а буквата „Аз“ Ἀ – както споменахме, от неговия брат Азар/Озирис/Зевс-Амон, по-известен като Зевс.

При сравнение с Египет ще видим много близка символика. В египетската йероглифна система идеограмата за бог, както и за Дуат (Небето = Отвъдния свят) представлява (с вокал „Т“), а идеограмата за човек, както и за Ат/Ад (Земята = Нашия свят) е изобразявана като антипод (с вокал „НБ“ – с вероятен смисъл „нобил“, „аристократ“). Разбира се, двата йероглифа, сглобени, дават

Бого-Човека, Кетера, Сферата, или Венеца – Θ (с египетски вокал „Ш“: шар, сфера, кълбо, топка). /Wenzel, Gabriele. Hieroglyphen. Schreiben und lezen wie die pharaonen. Munchen, Nymphenburger, 2001, с. 14, 15, 37/.

* * *

По отношение на ландшафта земната утроба-чаша-казан била виждана като долина/низина, заобиколена от върхове и ридове на планина. Съответно названия за урбанизирана планинска долина/утроба са *Казан* в Русия; а също така *Котел*, *Казанлък*, *Разлог* в България.

Древно название за планина е *shan/шан*, например *Тян шан* (тан – Тангра, „небе“; *шан* – „планина“); *Балчан* или *Балкхан* (бал – „голям“, „висок“; *кхан* – „планина“).

Същевременно обаче сакралният термин *кхан/кан/каан* е древна титла на българските канове, както и на монголските и други владетели в Азия. Дори има случай на трансформиране на титлата в династично име – при китайската династия *Shan/Шан*, управлявала в периода XVIII-XI век пр.Хр.

Микаил Башу Шамс Тебир (819~900 г.), виден книжовник във Волжка България, е написал през 882 г., на основата на стари текстове, книгата „Шан кизи дастан“ – „Сказание за дъщерята на кана“. /Бахши Иман. Джагфар тарихи..., с. 49, 50/. При превода на това заглавие също виждаме идентичността между формите „шан“ и „кхан“.

Очевидно в съзнанието на древните хора планината Ш Ц като утробен образ на Земята майка е била свързвана и с *човешкия син*, респективно с царско-жреческата каста, аристокрацията. В мистериите на траките например техният цар/принц винаги играел ролята на син на Богинята-майка.

От друга страна *човешкият син* на Земята майка е по право облагороден свише от искрата на Светия дух на своя божествен отец Слънце-Небе, подобният знак Ψ Ψ е носител и на значението *пси, психе* – „душа“.

И така, достигаем до разкодиране знака на българските владетели, системно ползван в тяхното монетосечене и атрибуция от древни времена като демонстрация на божествен произход.

Щ
Според нас, на основата на горните разсъждения, тризбецът е означавал и е бил разчитан като КАН, а заедно с присъщия му суфикс придобивал формата КАНАС.

След X в. Киевска Рус и другите руски държавици, чиито лидери произхождали от българската управляваща династия Дуло /вж. **Валентин Йорданов**. Болгарская воинская каста „буил“ = таурус, урус, рус. Появление Киевской Руси. – списание Горгони, кн. 1, 2016, с. 111-147/, естествено са продължили да легитимират властта си със своя родов знак. По това време титлата КАНАС е претърпяла промяна: с оглед на по-лесно и бързо изговаряне е отпаднало първото А, което довело до опростеното изговаряне КНАС, омокотено – КНЯСЬ/КНЯЗЬ.

Щ
Когато тризбецът , означаващ КАНАС/КНЯЗ, е допълван с кръг с точка , означаващ Ю/ЮВИГИ = ВЕЛИК /вж. **Валентин Йорданов**. Сакралните знаци и имена на българските канове от династията Дуло. – списание Горгони, кн. 3, 2019, с. 102-126/, ясно е,

Щ
че двойната руна/знак трябва да се прочете КАНАС ЮВИГИ, съответно ВЕЛИК КНЯЗ. Съчетанието на двата знака – тризбец + кръг с точка – е налично например при медните монети на канас ювиги Аспарух (680-701 г.; вж. по-горе снимка 37), както и при монетите на някои руски владетели (вж. по-горе снимки 42-45): Владимир Святославович, велик княз на Киев (980-1015 г.); Ярослав I Мъдри, велик княз на Новгород (1010-1019 г.), а след това велик княз на Киев (1019-1054 г.).

* * *

От гледна точка на по-пълно изясняване на етимологията и семиотичното съдържание, следва да споменем и други думи, съдържащи кореновата основа *кан*.

Хороними и топоними: *Канон/Canopus* – античен град в делтата на Нил, Северен Египет; *Кана Галилейска* – античен град в Израел; Кана/ит. *Canna* – античен град в Южна Италия; *Кан*/фр. *Canas*, окситански *Cannes* – град в Южна Франция; *Канада/Canada* – държава в Северна Америка; *Канбера/Canberra* – столица на Австралийския съюз.

Планини или планински райони: *Балкан/Balkan* – няколко различни планини в Азия, където е пребивавал българският етнос; *Балкан/Balkan* (антично име Хемус) – планинска верига на едноименния *Балкански полуостров*; *Декан/Decan* (санскрит *Daksina*) – плато в Индия; *Ханаан/Canaan*, на финикийски *Kana`an* – историческа област в Леванта; *Mons Vaticanus* („Хълмът Ватикан“) – хълм извън Рим през античността; *Vatican* – Светият престол или Папската държава в Рим.

Нарицателни имена: *канара*; *каня* – „викам при себе си“; *кана* (съд за течности); *канабис/cannabis* – растение от семейство Конопови; *канап*; *кант*; *кантон*; *кантар* – „везна“; *cancer* – „рак“; *canis* – „куче“; *κύνθαρος/кантарос* – ритуална чаша за вино на Бакхус с две дръжки, и пр.

Музикалната семантика на корена кан, заедно със специфичния ѝ сакрален аспект, е запазена в една група латински думи: *cano*, *cantarum* – „пея“, „свирия“, „звуча“ (като инструмент), „възпявам“, „прославям“; *canon* – „правило“, боговдъхновени книги, признати от църквата; *canor* – „пеене“, „звук“ (на лира); *canorus* – „звучен“, „мелодичен“; *cantamen* – „магическа песен“, „чародейство“; *cantatio* – „пеене“, „песен“; *cantio* – „пеене“, „магическа песен“; *cantator* – „певец“, „музикант“; *cantatrix* – „певица“, „магьосница“; *cantio, onis* – „пеене“, „песен“ (магическа); *canto* – „пея“, „свирия“, „възпявам“, „омагьосвам“; *cantor* – „певец“; *cantus* – „пеене“ (на хора или птици), „магически думи“, „предсказание“.

Друга група латински думи със същата основа (кан) третира бяло-сивия цвят, който бил приоритет на жреците, някои ритуални предмети, както и небесни съзвездия и звезди: *candens* – „блестящ“, „бял“; *candentia, ae (lunae)* – „сияние“ (лунно); *candeo* – „блестя“; *candidatus* – „облечен в бяла тога“; *candide* – „бяло“, прен. „искрено“; *candidus* – „блестящ“, „ослепително бял“; *caneo* – „бял съм“, „сив съм“; *canesco* – „побелявам“, „посивявам“; *canities* – „сив, бял цвят“; *canus* – „бял-сив“, прен. „стар“; *candela* – „свещ“; *candelabrum* – „свещник“; *Cancer* – съзвездие Рак; *canicula, ae* – „кученце“, прен. звездата Сириус; *Canis* – съзвездие Куче; *Канон/Canopus*, главна звезда в съзвездие Карина (Alpha Carinae), втора по яркост след Сириус.

Има и няколко латински думи с трако-елински произход, свързани със свещената кошница, в която е бил носен малкият Дионис: *canna*, *ae* – „тръстика“, прен. „свирка“; *canistrum* – тръстикова кошница; *canephora* (Кане-Фор, т.е. „тръстиковата кошница на Хор“) – вакханка с кошница в Дионисово празнично шествие. Самата дума *вакханка* е съставена от *вак* („утроба“) и *кхан* („син на небето“).

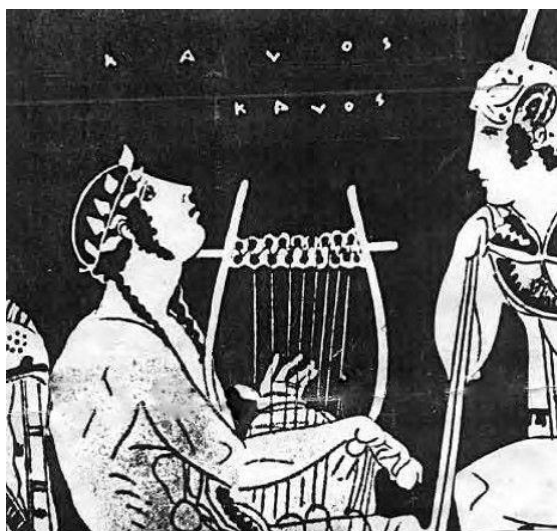
* * *

Тук е мястото да изясним смисловото съдържание на титлата *кан*, *кана*, *канас*. Тя се състои от думичките „ка“ и „ан“, даващи израза „Син на небето“. Очевидно канът е смятан за син на небесния отец (Тангра). Оттук следва, че той е държал не само светската, но и духовната власт като върховен жрец на Тангра. И не само това.

Важно е да кажем, че българската върховна титла *канас/канес* (сн. 61 а-б) е идентична с титлата *канос* (сн. 62) на Орфей, царя на траките-кикони. Бидейки потомствен върховен жрец (архемист) в *Дионисовите мистерии*, по право, дадено от самия Дионис на дядо му Харопс, Орфей се явявал духовен лидер на всички траки. В митовите за Орфей, така както са записани от пеласгите, титлата му *канос* се разбира в ролята му на певец и музикант, който омагьосвал животните и природата с виртуозните си трели. Ала свежда ли се ролята на жреца до изпълнението на свирача? Или има още нещо?

Снимки 60, 61. Двата златни медальона на Омуртаг, Велик кан на България (814-831 г.), с надпис „Канес ювиги Омуртаг“.

Снимка 62. Орфей свири на лира пред тракийски войни. Изображение върху червенофигурен кратер от античния град Гела, Сицилия, с двоен надпис „канос“. V век пр.Хр., Берлински музей.

И така, тракийският **канос** Орфей свирел като земен наместник на бог Дионис, а българските **канас** (**канове**), пеели като наместници на бог Тангра. Сакралното им пеене изглежда е било неотменна част от култовия ритуал.

9. Звездната символика на кучето и тайнствената ѝ връзка с реинкарнацията, според древните представи.

Случайно ли е вниманието на древните жреци и магове към звездата *Сириус* (лат. Sirius) в съзвездieto *Голямо куче* (лат. Canis Major)? Случайно ли е съвпадението в названията *Осирис* и *Сириус*? И не е ли именно *Сириус* „Оста на небесната вода”, т.е. центърът на *Вселената*, седалището на *духа*, който я ръководи и движи? Не е ли той точката, в която се е зародила *Материята-майка*? Сетне, за милиони години еволюция или пък чрез един мигновен взрив, тази *Материя-майка* (сърцевина) да се е разширила и увеличила до настоящото си състояние от галактики, звездни системи и планети?

Акадското име на *Сириус* било *Мул-лик-ут*, т.е. „Кучешката звезда на слънцето”; Вавилонското – *Какаб-лик-ку*, т.е. „Кучешка звезда”; халдейското – *Как-ишиа*, т.е. „Звезда-водач”; семитското – *Хасил*; еврейското, взето от Египет – *Сихор*, т.е. „Ис[ис]-Хор”; а в Япония и Китай наричали *Сириус* „Звездата на Небесния вълк [Хор]”.

Един откъс от „Книга на мъртвите”, гл. 174, ще ни помогне да разберем още по-добре древното понятие за свещената звезда:

„Аз [Хор – б.а.] бях заченат от Секхмет богинята [Изида – б.а.],
и на света ме даде тя до **Сириус, този велик дух звезден** [к.а.],
който с големи крачки по небето преминава,
показва пътя всеки ден на лодката на Ра [слънцето – б.а.]”

Хор разказва, че майка му Изида го поставила на небето, като поредно слънце (след Атон, Ра и Азар), до себе си – звездата *Сириус* – пътеводител на слънцето по небосвода. Какво още се крие зад думите на Хор „Сириус, този велик дух звезден”?

Според съвременните астрономи *Сириус*, една от най-ярките звезди на небосвода, е бинарна звездна система (двойна звезда), състояща се от главна бяла звезда *Сириус А* и бледо-бялото джудже *Сириус В*, с огромна плътност. Това вече е прието за доказано, но магическата звездна система май ще се окаже тройна и към нея ще трябва да се добави и *Сириус С*. По въпроса има дискусия в астрономическата общност.

Резултатът от дискусията изглежда обаче предизвестен от древната астрологическа традиция на племето *догони*, обитаващо

днес страната *Мали*, в периферията на *Судан*, *Африка*. Те разказали за тройната звезда на френския антрополог Марсел Гриол още през 20-те години на XX в., когато астрономите още спорели за наличието на *Сириус В*. Гриол, който преживял няколко десетилетия сред *догоните*, бил приет за член и жрец на племето и посветен в неговата хилядолетна тайна традиция. Спазвайки клетвата си, той публикувал през 1931 г. ограничена информация в първоначалния си отчет, озаглавен „Суданската система на Сириус”. Десет години след смъртта му, в 1965 г., неговата сътрудничка Дитерлен публикувала ръкописа му „*Le renard pale*” („Бледата лисица”). /Друнвало Мелхизедек. Древната тайна на цветето на живота. Т. I. С., 2006, с. 37-45; Сергей Трофимов. Загадки Сириуса, с.1. – <http://dreamhacker.narod.ru/trofimov2/>.

Жреците на *догоните* разказали на Гриол, че около големия ярък *Сириус А* се върти малка *Po tolo* („звезда-зърно”) с име *Дигитарий* (*Сириус В*). Смятали я за „звездно око” и я изобразявали като човешко око. Твърдели, че тя прави пълна орбита около *Сириус А* за 50 години, а около собствената си ос за една година. Гриол записал:

„По хода на движението си Дигитарий прави за година пълен оборот около своята ос, и това събитие догоните отбелязват с празника Бадо. В деня Бадо [т.е. в „Големия ден” – б.а.] от системата Сириус на Земята идват важни сигнали. Жреците на догоните ги приемат и предават „нарежданията на боговете” на своите съплеменници.”/пак там/.

Догонският термин *Po tolo* („звезда-зърно”) се връзва със старобългарската и съвременна руска дума *потолок* (произнася се „паталок”), означаваща „таван”. Изглежда тя е възникнала от изображенията на звездно небе върху таваните на храмовете. В случая интересно е, че попадаме на сакрален термин, идентичен в старобългарския и древно-египетския език, от който несъмнено са го взели жреците на *догоните*. По-нататък ще коментираме и други подобни термини, доказващи системната връзка между свещения *бохаирски диалект* в *Египет* и старобългарския, дори съвременния български език. Сега ще дадем за пример синонимната дума *таван*:

Та-Ван е композиция от Атон (Та – „небе”) и Майката (Ван, Уан, Уон, т.е. Ева).

Няма да пропуснем да разтълкуваме и името *Дигитарий*: Ди-Ги-Та-Ри, Ди[ос]-Ги[я]-Та[н]-Ре, т.е. „Боговете Гея, Тан/Атон и Ра/Ре”. Изглежда името *Дигитарий* датира от времето на първите богове (титаните), преди раждането на Анубис. Възможно е тогава Сириус В да е бил отъждествяван с първата *Света Троица* – тримата богове-медиатори, които могли да осъществяват връзка между света на душите *Дуат* и материалния свят *Ат*, тъй като именно неговото енергийно поле осъществява предаването на особени важни сигнали от сакралната тройна звезда Сириус към Земята.

Видният български астролог Николай Дойнов също споменава за дискусията сред френските астрономи, породена от сведенията на догоните за *Сириус*. Той коментира техните данни за втората звезда Дигитарий:

„... Знаят също и за необикновената плътност на веществото му, като твърдят, че малка бучка от него тежи колкото 480 магарешки товара, което е около 35 тона. А учените изчисляват плътност от 150 килограма на кубически сантиметър, което е същото. Звезди с такава плътност на веществото си се наричат сега „Бели джуджета”. /**Николай Дойнов**. Науките на първата човешка раса. Ръководство по Астрология, Френология и Хиромантия. Варна, 1993, с. 35/.

Третата звезда от тази система – *Сириус С* – *догоните* наричали *Етте уа* („Звездата-око [вода]”). Според тях тя свети четири пъти по-ярко от *Дигитарий*, движи се в същото направление с по-голяма орбита и за същия период – 50 години /**пак там**/.

Според английския изследовател Леърд Скрантън *догоните* са потомци на египетски жреци, които мигрирали в древността поради някоя от чуждите инвазии в *Египет*. Той намира прилики в езика, сакралните символи и разбира се – знанието за *Сириус*.

В херметичната египетска традиция *Сириус* бил отъждествяван и считан за звездно проявление на Изида. В „Историческа библиотека” на Диодор четем: „Аз съм Изида, царица на цялата земя..., аз съм тази, която изгрява в звездата в съзвездиято Куче [к. В.Й.].“ Тези, на пръв поглед обикновени думи, са неочаквано верни; чрез тях Диодор,

случайно или не, е успял да предаде важна херметична информация. Защото изглежда не цялата тройна звезда е била смятана за звезден аналог на Изида, а само *Сириус А*, тъй като *Сириус В* съответствал на Анубис, а *Сириус С* – на Нефтида.

Защо да е така? Плутарх (~46~120 г.) подчертава:

„След като Нефтида родила Анубис, Изида приела детето като свое, защото **Нефтида** [Персефона – б.а.] **е онова, което е под земята и е невидимо, а Изида е онова, което е над земята и е явно, а онова, което е обща кръгова граница между тях и се нарича хоризонт, носи името Анубис** [к. В.Й.] и се изобразява под формата на куче; защото кучето вижда еднакво добре и денем, и нощем. И египтяните смятат, че Анубис има тази способност..., тъй като е едновременно и подземен, и олимпийски бог.” /Плутарх. За Изида и Озирис, 44/. – В: **Πλουταρχος. Ισις και Οσιρις. Εισαγωγή-Μεταφραση-Σχολια: Αθανασιος Α. Τσακνακης. ΒΙΒΛΙΟ ... βάρδια. Εκδοτική Θεσσαλονίκης, 2005, р. 76.**

Да отнесем земните божествени образи към небесните им съответствия. Видимият *Сириус А* (звезден образ на Изида) и невидимият *Сириус С* (звезден образ на Нефтида) са разделени и същевременно „държани” от могъщата гравитация на *Сириус В* (звезден образ на Анубис), чието мощно магнитно поле има форма на кръгла или овална плоскост – „звездно око”. Могъщото магнитно поле се поражда от невероятната скорост на въртене на плътното бяло джудже (с маса равна на 4 слънца) около оста му – 23 оборота в минута. Енергийно-гравитационното взаимодействие между трите родствени звезди, оплетени в своите колебливи, не съвсем правилни, орбитални и осови движения, поражда в определени моменти звезден пулс, вибрация, която „окото” на *Сириус В* усилва и изпраща в близкия *Космос*. Един път на всеки 50 години, когато е перигеят в тяхната орбитална обиколка, *Сириус А* и *Сириус В* се сближават и предизвикват шеметни магнитни бури. Излъченият магнитен поток винаги се насочва към Слънцето, което го отразява към своите планети. Именно това са сигналите, улавяни от боговете на Земята, а в по-късните епохи – от жреците на *египтяните и догоните*.

Благодарение на посочените текстове на Плутарх и Диодор разбираме *защо кучето е имало толкова важна сакрална роля за българските владетели*, че да бъде погребвано в предверията на техните гробници. Всъщност духът на кучето – ипостаза на бог Анубис, посредника между световите, – трябвало след четиридесетия ден от смъртта на тялото на българския кан да съпроводи в отвъдния свят неговата душа, като в последстващ момент да гарантира надеждното ѝ прераждане в ново тяло (реинкарнация), за да продължи тя следващата си мисия в нашия свят.

Същото се отнася и за намираните в курганите на българските владетели, но и в могилите на тракийските царе, погребения на кон – превъплъщение на основния племенен родоначалник на траките и българите Дионис/Бакхус/Хор/Хърс/Дажбог/Сурия. /**Валентин Йорданов**. Конят – свещеното животно на траките и българите. – списание Горгони, кн.1, 2016, с. 7-26/.

Освен това съществува етимологична свързаност. Българската владетелска титла *канас/канес* е идентична като коренова основа с названието на кучето – *canis*. Това обяснява защо приживе българските владетели, които съвместявали светската с религиозната власт, са изпълнявали посредническата роля на Анубис. Като върховни жреци на Тангра, върху тях лежала отговорността да провеждат, освен другото, и мистериите при раждане и смърт в средите на родовата аристокрация, свързани с кръговрата на душите. Данни относно грижата например на кан Омуртаг за неговите „хранени люде“ ни дават запазените два надгробни надписа върху метални плочи, посветени на канския чашник Корсис от рода Чакарар и за зера-таркана Негавонас от рода Кувиар, загинали по време на война, първият на р. Днепър, а вторият на р. Тиса. /вж. **Валентин Йорданов**. Сакралните знаци и имена на българските канове от династията Дуло. – списание Горгони, кн. 3, 2019, с. 104,105/.

Важно е да кажем, че Анубис, когото траките и пеласгите наричали Якхос, се явява един от родоначалниците на българската управляваща каста, бидейки син на Зевс/Озирис и Персефона/Нефтида, и по баща – полубрат на Дионис/Хорос. Известно е, че сакралната традиция е била строго херметична – предавала се е от баща на син в продължение на хилядолетия. Така че

основните тайнства били познавани и практикувани само от малцина посветени, произхождащи от древни жреческо-владетелски родове. /**Валентин Йорданов.** Към дискусията относно бохаирския диалект и писмо. – сп. Горгони, кн. 2, 2017-2018, с. 270-308; **Същият.** Потомците на боговете Посейдон, Зевс и Хадес в Тракия. – сп. Горгони, кн. 3, 2019, с. 9-32/.

Осъзнаваме какво голямо значение са отдавали античните и средновековни хора на древните вярвания за духовете на предците. Ето защо могат да бъдат открити езически елементи, вплетени в християнското изкуство, дори по време на развитото средновековие (сн. 63).

Снимка 63. Озирис и Анубис приемат починалия в отвъдния свят. Фреска от баптистерия Сан Джовани ин Фонте, Италия, XII век.

Твърде интересен е в тази връзка погребалният обряд *тризна* или *страва*. Това несъмнено са ведическо-славянски термини, като първият произтича от числото *три* – главният от числовите аспекти на върховното божество Троян/Тангра. Вторият му аспект е числото *седем*. /вж. **Валентин Йорданов**. Розетата от Плиска, България – модел на Слънчевата система. – сп. Горгони, кн. 3, 2019, с. 48-76/.

Търсейки етимологията на думата *тризна*, изследователите достигат постепенно до идеята за числото *три*. Така например О.Н.Трубачев извежда *тризна* от *trizь* – „тригодишен“ (кон, овен или бик), относно животни, които са били жертвопринасяни. В.Н.Топоров предполага, че терминът произлиза от провеждани трибои – състезания в чест на загиналия герой, или заради жертване на три вида животни, символизиращи трите свята – подземен, земен и небесен. /**Трубачев, О. Н.** Следы язычества в славянской лексике. – Вопросы славянского языкознания. М, Изд. АН СССР, 1959, вып. 4, с. 134, 135; **Топоров, В. Н.** Семантика троичности (слав. *trizna* и др.). – Этимология, 1977. М., Изд. „Наука“, 1979, с. 3-20/.

Действително има логика в идеята за трите свята – прави, яви и нави, – намиращи се под властта на върховния бог Троян/Тангра, защото те са изобразени на неговите свещени тотемни стълбове, напр. на съхранилия се каменен стълб, изваден от дъното на р. Збруч, Полша (сн. 64-1, 64-2). /**Гейшор, Александър**. Митология на славяните. Прев. от полски К. Митова. С., Изд. „Български художник“, 1986, с. 103-110; **Рыбаков, Б. А.** Язычество древних славян. Москва, Изд. „Наука“, 1994, с. 274/. Има логика и в идеята за тройното жертвоприношение, свързано с трите свята, както ще видим по долу – в сведението от „Илиада“. Възможно е също така, да са подбирани тригодишни животни.

Но какво би могло да бъде обяснението? Каква е връзката между трите свята и извършваните жертвоприношения?

Снимка 64-1. Каменният стълб-тотем на Тангра/Троян, висок 2,67 м. бил изваден през 1848 г. от р. Збруч, приток на Днестър. Изработен е през XI в. и поставен в езическото светилище на свещения хълм Богит. През XIII в. войнстващи християни го захвърлили в реката. Днес се съхранява в Археологическия музей на гр Краков.

Автор Silar - Власна работа, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=25710997>.

Снимка 64-2. Разгърнат вид на четиристенния каменен тотемен стълб на Тангра/Троян, изваден от р. Збруч, край Личковец, Полша. В горния сектор Прави, който е най-висок, са представени в цял ръст четири божества: Богинята-майка, държаща оброчен пръстен; Богът-отец – рог на изобилюето, Богът-син-войн има меч и ездитен кон, Богинята-дъщеря. В средния сектор Яви, който е най-къс, са изобразени хора – две жени и двама мъже. В долния сектор Нави е показан господарят на Подземното царство Хадес/Сет. /Александър Гейшор. Митология на славяните..., с. 107/.

Ние загатнахме по-горе за функцията на кучето (Анубис) да съпровожда душата на покойника в пътуването ѝ през трите свята. Според египетската традиция Анубис е подпомаган от Ра, Озирис, Изида, Сет, Нефтида, Тот, Хор и др. божества. Съвети, молитви и заклинания за обезпечаване пътуването на душите след смъртта са съхранени в „Книга на мъртвите на древните египтяни“, напр. в главите: „3. За да се възлесе към светлината на деня и да се живее след смъртта“; „13. Влизането в Аменти“; „17. За да се влиза в подземния свят и да се излиза оттам“; „44. За да не се умре за втори път в отвъдното“; „60. За да се отворят вратите на небето“; „64. [68, 69] Възлизането на душата към светлината на деня“; „72. За да се отвори път в Подземното царство“; „77. Превъплъщение на мъртвия в златен сокол“; „89. За да се съедини душата с тялото в отвъдното“; „91. За да не е душата пленена в отвъдното“; „102. За да се качиш в лодката на Ра“; „105. За да направиш дарове за нетленния двойник“; „133. [134] За да стане съвършен посветеният дух на покойния“; „169. За да се приготви погребалното ложе на мъртвия“; и пр. **/Книга на мъртвите на древните египтяни.** Второ преработено издание. Превод от френското издание Йордан Ватев. С., Изд. „Хелиопол“, 1994, с. 49-312/.

Очевидно именно в това се крие същността на обряда *тризна* – в подсигуряване на душевната реинкарнация, посредством тройно жертвоприношение на определени животни – ипостазии на божества.

Най-старият текст с описание на обряда *тризна*, който е и най-подробен, ни е оставен от Омир в „Илиада“ и се отнася за погребението на Патрокъл – бойния другар на Ахил – убит по време на Троянската война (1193-1183 г. пр.Хр.). Ритуалите започнали с три прощални обиколки на тялото на Патрокъл от неговите другари, принасяне на жертви, измиване тялото на загиналия и вечерна трапеза. На сутринта войните наскрили клони от близката дъбова гора, от които наредили огромна стъпаловидна клада на мястото, определено за погребение. После се върнали при тялото на Патрокъл, срязали дългите си коси, с които го покрили и отнесли при кладата. Там заклали жертвени животни – овни и бикове, – одрали ги и покрили цялото тяло с тяхната лой. Качили така приготвеното тяло на върха на кладата, като наредили около него съдове с мед и елей (масло за светилници). Положили също така четири заклани коня, две

кучета и дванадесет пленени троянски юноши. Тези действия били съпроводени със страдални жестове, жалостни викове, вопли и плач. На следващата сутрин облели с вино догарящите въглени, събрали парченцата кости, останали от Патроклъ, положили ги в златна урна, която покрили отново с лой от жертвените животни. Урната сложили на одър, покрили я с тънко бяло платно и очертали голям кръг около нея – в него била насипана могилата на Патроклъ. Последното действие по правилата на обряда се състояло от погребални игри в чест на загиналия герой. За ценни награди, предоставени от царя на мирмидонците Ахил, имало състезание чрез теглене на жребий в седем дисциплини: надбягване с колесници, юмручен бой, борба, надбягване, двубой с оръжия, хвърляне на диск, стрелба с лък по гълъб. /**Омир**. Илиада, песен XXIII, стихове 1-897. – В изданието **Омир**. Илиада. Превели от старогръцки Александър Милев и Блага Димитрова. Второ издание. С., Изд. „Народна култура”, 1971/.

Трябва да подчертаем, че Ахил и неговият народ, не са данайци, ахейци или елини, а мирмидонци, както е посочено в „Илиада“. Според Йоан Малала (491-578 г.) съплеменниците на Ахил, обитаващи Тесалия, Средна Елада, били „наричани тогава [т.е. по времето на Троянската война – б. В.Й.] мирмидонци, а сега [т.е. по времето на Малала – б. В.Й.] – българи“. /**Йоан Малала**. Хронография. Превод Геновева Цанкова-Петкова. – В: ГИБИ, т. II, с. 206; Христоматия по история на България. Т. I. Съставители **Петър Петров, Васил Гюзелев**. С., Изд. „Наука и изкуство“, 1978, с. 69/.

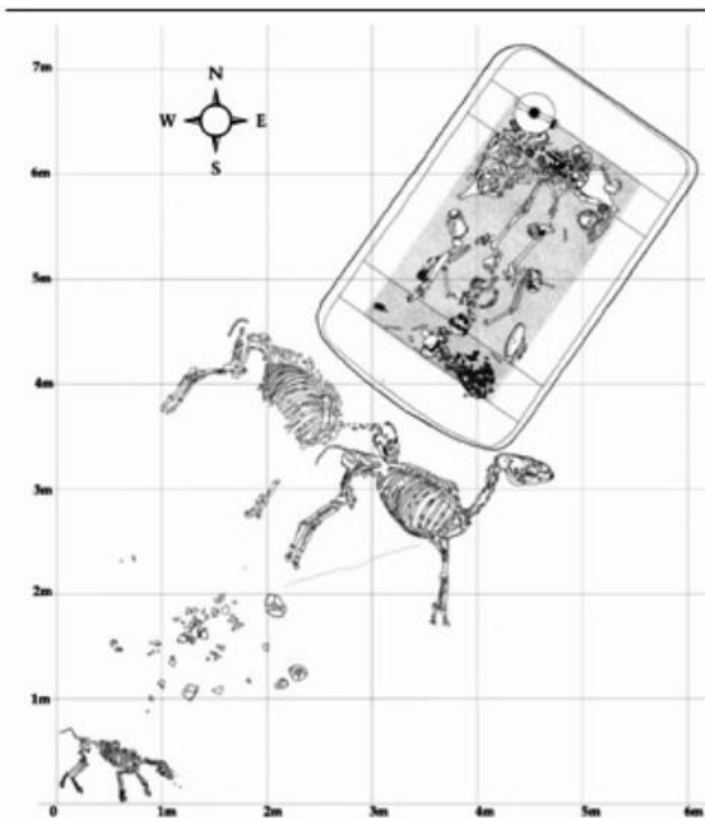
Следователно, описаният в „Илиада“ тридневен погребален обичай не бива да бъде считан за елински или гръцки, а за българо-скитски. От приведените по-долу аналогии се вижда неговата идентичност с обрядите при траките, скитите, хуните и славяните.

Херодот (484-425 г. пр.Хр.) разказва за *тризна* при скитските царе, погребвани на мястото Герос, там, където р. Герос се отделя от р. Бористенес (Днепър) и откъдето Бористенес е плавателна. Според скитския обичай, изчистват вътрешностите, а тялото обработват с благовония и овосъчават. В знак на скръб, присъстващите си остригват косите и си правят разрези по ръцете и челото. После тялото се откарва с кола последователно при вождовете на васалните племена и там те се прощават по същия начин с починалия. Сетне процесията се завръща в Герос, в зоната на царските гробници.

Поставят тялото на умрелия цар в центъра на подготвената голяма четириъгълна яма, застлана с шума. Оставят при него най-хубавите му оръжия, златни чаши и други златни вещи (скитите не ползват сребро и мед). Забиват околоръст него копия и ги покриват с рогозки, подобно на колиба. Извън импровизираната колиба погребват, след като ги удушат, царски слуги – наложница, виночерпец, готвач, вестоносец и коне. Накрая с усърдие натрупват голяма могила върху така приготвената гробница. /**Херодот**. История, кн. IV, 71-73/. – В: **Херодот**. История. Т. II. Под ред. на Георги Михайлов. Превод от старогръцки Петър Димитров. С., Изд. „Наука и изкуство“, 1990, с. 28, 29/.

Археологията разкрива, че жертването на кучета и коне е характерно също така за могилите на тракийските царе във вековете преди Христа, както и за курганите на българските канове във вековете след Христа (**сн. 65**).

Тризна е била извършена и при погребението на Атила, когато близките му, в състояние на смесени чувства, едновременно радост и печал, са го положили, заедно с оръжието и царските му украшения, в златен, сребърен и железен ковчег /**Леонид Александрович Гиндин**. Обряд погребения Атили (Iord. XLIX, 256-258) и тризна Ольги по Игорю (ПВЛ, 6453 г.). – Советское славяноведение, № 2, 1990, с. 65-67/.

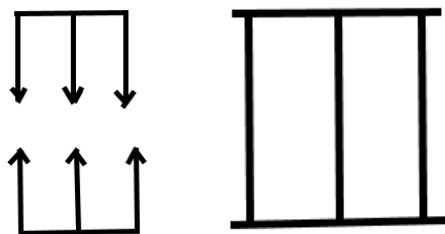

Снимка 65. План на тракийска гробница, в която диагонално са подредени гроб на царя, а под него – скелетите на два коня и едно куче. Това изображение е присъствало в експозицията „Епопея на тракийските царе“ в Парижкия Лувър през 2015 г. <https://podtepeto.com/glasove/za-bezstopanstvenostta-kato-forma-na-zhivot/>.

В „Повест временних лет“ също се разказва за „радимичи, вятичи, севери, кривичи и прочие погани [племена]“, които при смърт изпълнявали обичая *тризна* – изгаряли мъртвеца на клада, събирали костите и праха му в малък съд, който окачвали на стълб край пътя. Пак в този летопис Киевската велика княгиня Олга заповядала да се погребее в голяма могила тялото на съпруга ѝ Игор и организирала извършването на *тризна*. **Повесть временных лет**. В переводе Дмитрия Сергеевича Лихачева. – В: <http://www.vehi.net/oldrussian/povest.html> – в текста за 6453 г./.

10. Античният фриз, украсен с триглифа на Троян/Тангра.

И още един важен аспект в темата за тризбеца. Сътворението, за което говорихме по-горе (§ 8), е обусловено от привличането между небето и земята, отеча и майката. Тяхната симбиоза или сливане можем да представим чрез събиране на съответните две руни. Образува се знакът триглиф, който традиционно е единствен елемент/мотив, украсяващ фризовете на античните храмове, гробници, мавзолеи. Тези фризове трябвало да изпълняват функцията за съединяване/разделяне на основното помещение (нашия земен свят) от неговия купол (отвъдния небесен свят).

Траките означавали своя троичен бог *Троян* (Атон/Тан-Г[ея]-Ра), както и родината си *Тракия*, с троичния знак Π , Π , Π , Π , Π и пр. Той бил изобразяван в мавзолеите (сн. 66, 67), върху ритуалната керамика (сн. 68, 69) и върху домашните божества-идоли (сн. 70). Българите на Волга-Урал, Днепър и Дунав ползвали подобен, почти идентичен знак Π или Π („тризбеца“) като символ на върховния бог *Тангра* (сн. 38, 39, 71, 72).

Снимка 66-1. Троичният знак (триглиф) на бог Троян (Тангра), поставен като единствен мотив във фриза на основата на полуцилиндричния купол на гробницата-мавзолей на неизвестен владетел на племето гети в голямата могила край с. Свещари, Исперихско, Североизточна България. Този знак маркира в основата на купола границата между земния и небесния свят. Фото Бойко Калев.

Снимка 66-2. Троичният знак (триглиф) на Троян (Тангра), поставен като единствен мотив във фриза на основата на конусовидния купол на гробницата-мавзолей на тракийския владетел Ситалк (431-424 г. пр.Хр.) край с. Старосел, област Пловдив, Централна България. Окръжността, очертана от този знак в основата на купола, маркира границата между земния и небесния свят. Фото автора.

Снимка 67. Керамичен съд, на който са изобразени два варианта на знака на върховния троичен бог на траките: III , V|| . Исторически музей – гр. Казанлък, ранна бронзова епоха (III хил. пр.Хр.). Фото автора.

Снимка 68. Фрагмент от култова керамика, украсена със знаци, на тракийското племе беси, намерена в района на гр. Велинград, Западни Родопи. Фото автора.

Снимка 69. Стилизиран кон, изработен от камък, който бил поставян край огнището, за да закриля домашния огън (земен аналог на бога-слънце) и целия дом. Специално конят е бил зооморфен образ на родоначалника на траките и българите Дионис/Хор. Били поставяни и стилизирани овни – метаморфози на божествения отец Зевс/Озирис. Интересни в случая са руническите знаци: кръст с точки върху

главата на коня и три линии, „държани“ от две напречни линии – върху гърба на коня. Находката е открита в неолитното селище (VI хил. пр.Хр.) край с. Елешница, Разложко и се съхранява в местния музей. Фото автора.

Снимка 70. Троичен знак – „тризъбец“ – нарисуван с охра в пещерата Каповая/Шулган Таш, в Южен Урал (Башкирия; бивша територия на Волжка България). XIV хил. пр.Хр.

Снимка 71. Розетата от Плиска: опако (по-долу ще представим и лицевата страна). Артефактът се съхранява в постоянната експозиция на НАИМ-БАН – гр. София. Фотограф Красимир Георгиев. Изказваме благодарност на специалистите в НАИМ-БАН за предоставените снимки.

В централния кръг на това пособие на български колобър от VII-VIII век, намерено в първата българска столица Плиска, се вижда тройната руна (триглиф)

 на Тангра/Троян.

Снимка 72-1. Каменна стела с троичния знак на Тангра/Троян. Находка от Плиска – столица през VIII и IX век на Първото българско царство. ИМ на гр. Велики Преслав.

Снимка 72-2. Основите на храма на Тангра (IX век) в крепостта Плиска, в който е намерена каменната стела.

Част II

ЦВЕТЕТО НА ТАНГРА: СВЕЩЕНИЙТ ЗНАК НА ДУЛО И НА БЪЛГАРСКАТА РОДОВА АРИСТОКРАЦИЯ – БОИЛИ/УРУСИ/ВАРЯГИ

Какво е било понятието на нашите прадеди за „цветето на живота“ или „белега на Тангра“ и как те са ползвали този абстрактен символ?

За тях Тангра е бил Всевишният, Небесният бог, Създателят на цялата вселена – звездите, планетите, кометите и на всички небесни тела (вж. по-долу § 7). И все пак неговият абстрактен образ във вид на цвете е копирал по-близкия космос, наблюдаван от звездобройците, но видим и за простолюдието: това са слънцето, луната и останалите небесни сфери (планети) от Слънчевата система.

Тан-Г-Ра (Троян) е бил считан за божествената Троица на сътворението: първо, Небесният отец Ану/Атон/Тан/Уран; второ, Великата майка, в проявата ѝ като Небесната крава/кхатор/кхетер Нун/Земун/Мегатрон, както и в проявата ѝ като Земната свещена крава/кхатор Гея/Макош (вж. сн. 54 – в I част); трето, Божият син-слънце Ра-Хор. Първичният свършен андрогин (отец-майка) на сътворението породил планетите-божества: 1. Слънцето – астралната ипостаз на Ра-Хор; 2. Земята – земната майка Гея/Тиамат; 3. Сатурн – Кронос/Геб; 4. Юпитер – Зевс-Амон/Озирис; 5. Меркурий – Хермес/Тот; 6. Венера – Афродита/Ищар/Астарта; 7. Марс – Арес/Нергал; 8. Луната – Селена (вж. § 3 и § 6).

Следователно в представите на древните Тангра е синкретирал в себе си понятието за Светото семейство на боговете, в неговото колективно астрално превъплъщение. Това понятие жреците изнамерили да изобразят във вид на цвете с шест, седем, осем, дори девет листенца, символизиращи небесния образ на Слънчевата система.

Универсалният символ на „цветето на Тангра“ бил пособие на египетските офити, вавилонските маги, тракийските мисти, българските колобри, келтските друиди и от останалите жречески колегии в древния свят, поради консервативния и херметичен характер на единната култова практика, която хората наследили от боговете. Затова този знак може да бъде видян из руините на храмовете и по артефактите, намерени в тях – в различни средища на цивилизацията и от различни епохи на нейното развитие.

Без да сме изчерпателни, ще се опитаме да представим тук няколко артефакта като илюстрация за съществуването на този символ и за начина на неговото ползване.

1. Първи артефакт.

В Зноемската ротонда в Моравия има стенопис с изображение в цял ръст на българския кан Само/Самбат/Кий, брат на кан Кубрат. Само е облечен в красиво декорирана царска дреха, наметнат със зелена пелерина, придържа пред себе си копие и подпрян на земята висок до кръста му щит с капковидна форма. На щита на Само е изкован, с цел божествена закрила, свещеният знак на рода Дуло – „цветето на Тангра“ (сн. 73).

Снимка 73. Стенопис със изображение на Само в цял ръст в Зноемската ротонда в Моравия. На щита на Само е изкован, с цел божествена закрила, свещеният родов знак „цветето на Тангра“ – на Дуло и на висшите представители на българската войнска каста, наричани боили или уруси (т.е. „бикове“).

Цветето тук има седем листенца.

Въпреки лошата съхраненост на стенописа, „цветето на Тангра“, изпълнено в жълт цвят, с оранжев кант, се вижда и върху бялата царска дреха на Само, като най-добре личи на китката на вдигнатата му дясна ръка.

Как и защо Само се оказал в *Панония* през 623 г., а в следващите години създал империя, включваща дванадесет славянски племена от групата на венетите?

В изпълнение на българо-византийския договор от 622 г., през пролетта на 623 г., по заповед на канас ювиги Кубрат (622-668 г.), канас Само/Самбат (623-658 г.), начело на армия, съставена от тежка конница на *българи-кутригури* и *урус-алани* (потомци на античните *сармати*), подсигурена от голямо пехотно съединение от племенния съюз на *антите*, предприел поход срещу Аварския каганат в Трансилвания и Панония. Там към българския кан се присъединили с бойни отряди князете на поробените от аварите дванадесет славянски племена: *ляхи*, *дулеби* и *мазовишани* (дн. *поляци*), *пруси*, *ободрити*, *руяни*, *поморяни*, *лютичи*, *сорби*, *словенци*, *карантани* (дн. *австрийци*), *хървати* – всичките от групата на западните славяни *венети*. Последвало ускорено военно обучение на местните славяни от Само и неговите офицери, като едновременно е организирана изработка на оръжие и снаряжение за новообучената войска. / **Бахши Иман**. Джагфар Тарихи (Историята на Джагфар). Свитък от булгарски летописи. 1680 година. Превод от руски език Васил Колевски. С., ИК „Кама“, 2005, с 22/.

В периода 623-628 г., под умелото ръководство на българския кан Само, *българо-славянската коалиция* провела множество победни сражения, които довели до обезкръвяване и силно свиване на *Аварския каганат*. Единствено по милостта на Само, аварската държавица не била довършена, но така или иначе тя престанала да бъде заплаха и не след дълго щяла да изчезне от картата на *Европа*.

Благодарни за спасението им от аварското робство, дванадесетте славянски князе предложили на Само за съпруги първородните си дъщери, които му родили впоследствие 37 наследници. Съвременникът Фредегар (?-659 г.), секретар и летописец на франкския крал Дагоберт I (623-634 г.), син на Лотар II (597-629 г.), отбелязва:

„48. На четиридесетата година от управлението на Лотар [623/624 г. – Фредегар визира рождението на Лотар II в 584 г. – б. В.Й.]... те [българите и славяните-венди – б. В.Й.] настъпили против хуните [т.е. аварите – б. В.Й.]. Само, за който говорих, тръгнал с тях и неговата храброст предизвикала възхищението им: удивително много хуни паднали от меча на вендите. Признавайки неговите заслуги,

вендите направили Само свой крал и той ги управлявал тридесет и пет години. Под негово ръководство те няколко пъти воювали с хуните; неговото благоразумие и храброст винаги им осигурявало победа. Само имал дванадесет вендски жени, които му родили двадесет и двама сина и петнадесет дъщери...“

/Фредегар. Gesta Dagoberti I regis francorum (Парижкий кодекс), § 48. Перевод Дмитрия Н. Ракова. – **В сайта:** Восточная литература. Средневековые исторические источники Востока и Запада./

Утвърждаването му като силен и авторитетен владетел в Централна Европа дало на кан Само повод да обяви официално през 628 г. създаването на своята *Западно-българска империя Дулоба* – братска и съюзна държава на *Източно-българската империя Стара Велика България* на неговия брат кан Кубрат. Само приел титлата *канас ювиги* = *велик княз*, равна на титлата на неговия брат. Впрочем имената *Само* и *Самбат (Шамбат)* са подчертавали идеята, че той е „самодържец“, „самовластен“ владетел на новата самостоятелна и независима държава *Дулоба*.

Ето защо Кубрат нарекъл брат си *Кий* – т.е. „Отцепника“ от централната власт. От прякора *Кий* произлиза името на град *Кийв/Киев*, на който кан *Само/Самбат* поставил основите през 622 г., преди да започне споменатия негов поход срещу *аварите*. /**Бахши Иман**. Джагфар тарихи..., с 22/.

Съвсем естествено е владетелят Само да е държал единно и компактно българското ударно ядро на широката славянска военна коалиция. В периода 628-658 г., въпреки многото походи и битки, това елитно бойно ядро е имало своя укрепена базова територия, в която с времето е уседнало и създавало семейства и потомство.

На първо място бил построен лагерът на кутригурската конница, а сетне в него – и замъкът на кан *Само/Чек/Кий*. Тази укрепена база била поставена срещу главния военен опонент – франките, – а именно в долното течение на Вълтава, където днес се намира чешката столица Прага.

Ясно е, че *лагерът на Централния онгъл*, както и *замъкът на Само*, трябва да се търсят днес именно в *Прага*, квартал *Храдчани* – под крепостта *Пражки храд*, седалището на чешките князе, на укрепеното просторно плато над река *Вълтава*.

На второ и трето място, както споменахме, в историческите области *Словакия* и *Моравия* са били позиционирани военните лагери на пехотата на Само, съставена от съответните две племена *словаци*

и *моравци* от племенното обединение на *антите*. Това било продиктувано от традиционната българска военна тактика за „трите онгъла“ – ляво крило, център, дясно крило – разположени на по няколко десетки, дори стотици километра един от друг, с фронт към противника, в случая *Франкската държава*. Имало и четвърти лагер – на *урус-аланите*, преименувани по-късно на *лучане* и *жатчане*, – който е бил поставен като охранително-предупредителен аванпост най-близо до франкската граница – при днешния град Жатец.

Следователно, днешните *чехи* се явяват потомци на споменатите *българи-кутригури* и *урус-алани*, а днешните *словаци* и *моравци* – на едноименните *антски племена*. Мобилизацията на посочените военно-племенни контингенти е била извършена в региона около р. *Днепър* в края на 622 г. и началото на 623 г. за осигуряване на българския военен поход срещу *аварите*, в изпълнение на българо-византийския договор, сключен между канове Кубрат и Самбат/Само от една страна и император Ираклий от друга.

В *Прага*, в крепостта *Пражки храд*, кан Само построил също така и езическия храм на своя боен покровител – победоносният бог-конник *Святовит* („Витяз на светлината“). Несъмнено това е Дионис/Бакхус/Хорос в неговата войнска ипостаз на *Тракийския конник/Херос*, българския *Хурса*, славянския *Хорс*, почитан на цялата територия от *Балканите* до *Кавказ* и на север – до *Балтийско море*.

Разбира се, точно три века по-късно, когато *Ватиканът* започнал насилствено да налага християнството над местните славяни, а немските крале – езика и властта си, езическият храм на бог *Святовит* е бил съборен и прекроен в християнска църква, която, за да бъде по-лесно възприета заедно с новата вяра, трябвало да носи същото или поне подобно име. Това „цивилизаторско“ дело извършил през 925-929 г. тогавашният херцог на *Бохемия* Вацлав I Свети (921-929 г.), от рода Пршемисловци.

Поради липсата на достоверни исторически сведения, наложило се на католическите служители в Регенсбург – абат Туто и епископ Михаил – да използват църковните предания, за да открият нужното им име *Свети Вит*. Именно по техен съвет Вацлав I възприел тази трансформация на главния храм в Прага, за да направи християнството по-приемливо за неговите поданици-езичници /**пак там**, кн. I, § 17, 18, 19/.

Всъщност *Свети Вит* било едно дете от *Сицилия*, което при гоненията на император Диоклециан (284-305 г.) срещу християните, попаднало сред мъчениците, хвърлени на гладните лъвовете на арената.

Много по-късно, едва в 1344 г. започнал строежът на съвременната катедрала *Свети Вит*, седалище на архиепископа на град *Прага*.

Изчерпателна информация за кан Само/Кий има в статията ми „Генеалогия на българските канове до Кубрат и Кий“, публикувана в сп. „Горгони“, кн. 4, 2020/2021, с. 187-262, както и в сайта gorgoni.info.

2. Втори артефакт.

Можем да видим също така „цветето на Тангра“, върху оловния печат на кан Тервел (700-721 г.), син на кан Аспарух (668-700 г.) – основателя на Дунавска България през 680-681 г. (сн. 74 а-б).

Снимка 74 а-б. Оловен печат – лице и опако – на българския кан Тервел (700-721 г.). На аверса Тервел е изобразен с корона, в ризница, държащ щит и копие. От двете страни на канската глава, като средство за медиация с Небето и за защита на канската орента са поставени два шестлъчеви знака на върховния бог Тангра.

На реверса големите четири букви, образуващи кръст, предават в съкратен вид смисъла „Тервел кесар“, а чрез малките букви в хоризонтален ред горе и в хоризонтален ред долу е изцяло изписано същото послание: „Тервеллиу ксар...“. Специално отбелязваме старобългарската буква **Ѡ** („у“), най-горе вдясно, която присъства и в монументалните надписи на кан Омуртаг.

Името *Тервел/Тривел* (*Τηρβελ*) е доста интересно, защото позволява разчитането ТЕР-ВЕЛ – „[По]велител на тирса“. Това българско царско име е ремикс на тракийското царско име *Τηρης/Терес*, което също произлиза от названието на Дионисовия свещен жезъл *тирс*. *Терес* (~526/521-464 г. пр.Хр.), е обединителят на многобройните тракийски племена и пръв владетел на Одриското царство.

Кореновата основа ТЕР е дублирана в друго българско царско име: на династията *Тертер*, произлизаща от куманския род *Тертероба*. Представители: Георги I Тертер (1280-1292 г.), Тодор-Светослав Тертер (1300-1321 г.) и Герги II Тертер (1322-1323 г.).

3. Трети артефакт.

В 1961 г. при редовни археологически разкопки в дворцовия квартал на средновековната българска столица Плиска екип на професор Станчо Ваклинов намира т.нар. *Розета*. Датирана е към VIII век. /**Станчо Ваклинов**. Формиране на старобългарската култура VI-XI век. С., Изд. „Наука и изкуство“, 1977, с. 154/.

Това е един сакрален предмет от бронз с кръгъл център, от който излизат радиално седем лъча, с общ диаметър 38 мм. На всеки лъч са щамповани с удар по две руни, като външната руна се явява монограм на божество-планета: Слънце, Луна, Марс, Меркурий, Юпитер, Венера и Сатурн. Земята липсва, навярно защото е съвместена с Луната. Върху лицето на централния кръг има ухо за окачване (при гадаене), а на опаката му страна не много сръчно е изобразен руническият знак IYI на върховния бог Тангра (сн. 75, 76, 77).

В породилата се дискусия относно функцията на този интересен артефакт – *Розетата от Плиска* – натежава хипотезата на професор Веселин Бешевлиев, че седемте лъча и знаците върху тях се отнасят до седем божества, съответстващите им планети от *Слънчевата система* и седмичните дни. /**Веселин Бешевлиев**. Прабългарски епиграфски паметници. С., 1981, с. 23/.

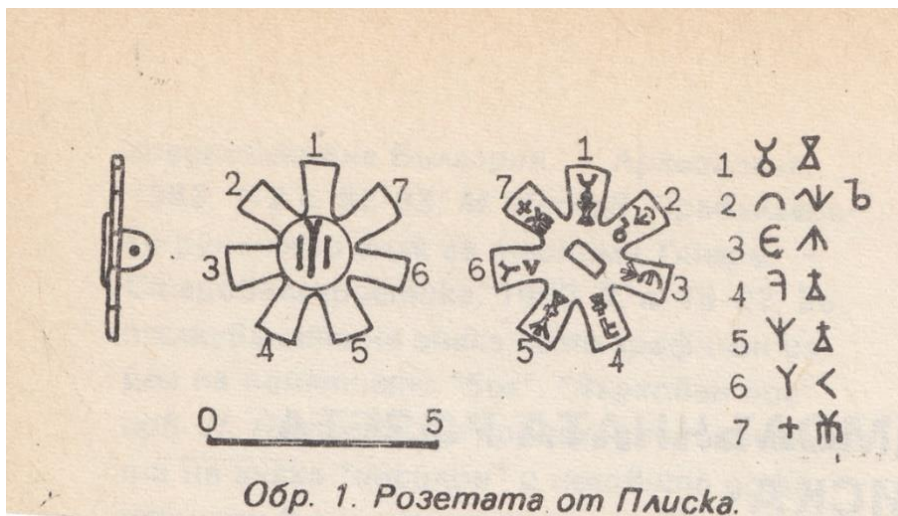

Снимки 75, 76. Розетата, намерена при редовни археологически разкопки през 1961 г. в дворцовия квартал на ранно-средновековната българска столица Плиска от екип на проф. Станчо Ваклинов. Датирана е към VIII век. Артефактът се съхранява в постоянната експозиция на НАИМ-БАН гр. София. Фотограф Красимир Георгиев.

Лице: на всеки лъч има по две руни – символи съответно на: седемте божества; на астралните им ипостазии, образуващи Слънчевата система (шест планети + слънцето); на седемте етажа на зикурата в Месопотамия; на седемте дни от

седмицата; на седемте цвята на дъгата; на осемте тона на Звездната октава – при добавен тон на звездата Сириус/Сотис (вж. таблицата в § 6).

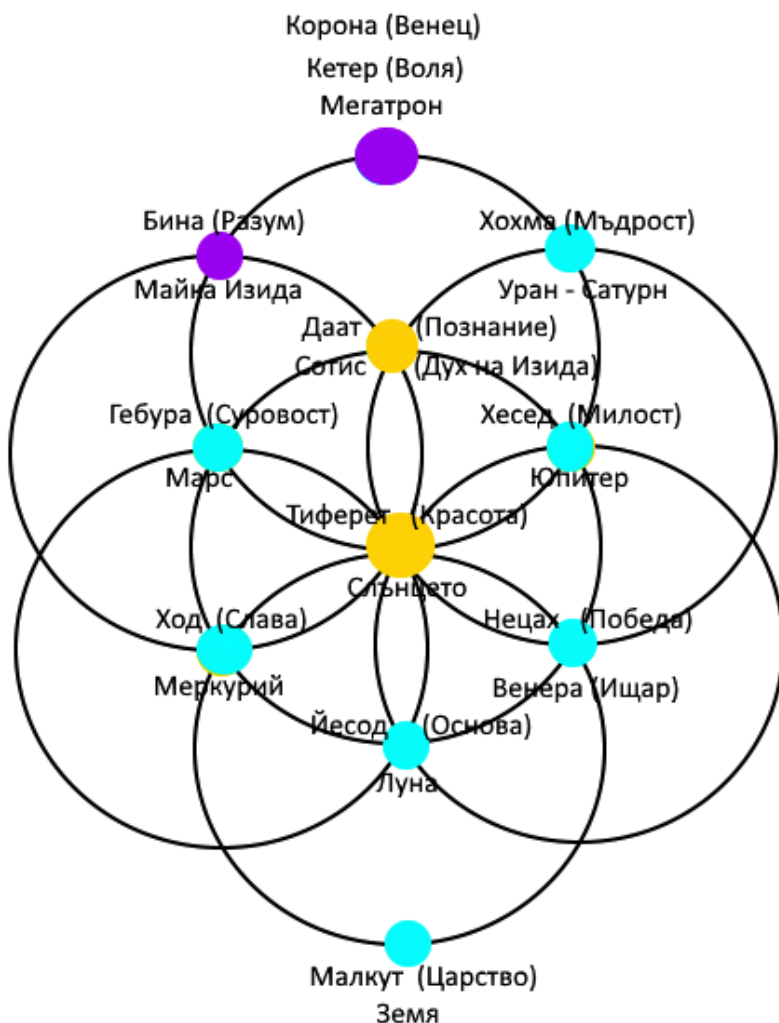
Опако: в централния кръг – тройна руна/триглиф на всевишния бог Тангра/Троян.

Снимка 77. Схема на разположението на символите върху розетата. Изказваме благодарност на специалистите в НАИМ-БАН за предоставените снимки.

Според нас *Розетата*, като прорицателско пособие на *българските колобри*, е идентична по съдържание с раннокабалистичния модел на *Седемте палата*. /Гарет Найт. Практическо ръководство по кабалистичен символизъм. Т. I. С., Изд. „Аратрон“, 1995, с. 178, 182/.

В космогоничен план *Седемте мундиални (планетни) чакри*, а по-късно *Десетте сефири* представляват един завоалиран образ на *Слънчевата система*. В средата стои *Тифарет* (Слънцето), най-близо до него са подредени *Ход* (Меркурий), *Нецах* (Венера), *Гвура* (Марс) и *Хесед* (Юпитер), а в следващ орбитален кръг – *Малкут* (Земята) и *Йесод* (Луната), *Хохма* и *Бина* (двете под знака на Сатурн). *Кетер* и *Даат* отразяват духовната страна на Вселенското Творение, като последната има за звезден аналог звездата *Сотис/Сириус* – астрално превъплъщение на богиня Изиди (**сн.-фиг. 78**).

Снимка-фигура 78. Графика на сефирите (сферите) от Кабалата, представяща божествата от Божествения пантеон, техните планетни ипостаси в Слънчевата система и нравствените им функции.

В светло-синьо са изобразени планетите Уран-Сатурн, Юпитер, Марс, Меркурий, Венера, Луна и Земя; в жълто – звездите Сотис (Сириус) и Слънцето; във виолетово – духовните еманации на Великата небесна майка/крава (кхатор/кетер) Мегатрон/Земун и на Небесната майка/крава (кхатор) Изида. Названието „Кабала“ е дошло от името на едно от зооморфните превъплъщения на Изида – кобилата, майката на божия син Дионис/Хор във вида му на конче/жеребец. Видовото животинско име *кабалос* („кон“) / *кабала* („кобила“) се е съхранило в елинския и латинския езици.

При пресичането на кръговете в средата на фигурата се образува шестлистна розета, наричана в Азия „цветето на живота“, или „белегът на Тангра“. Ако Слънцето се изведе от центъра в отделен лъч, розетата може да придобие седем лъча, заедно със Земята – осем, а заедно със звездата Сириус/Сотис – девет. Затова в сакралните изображения можем да срещнем „цветето на живота“ с шест, седем, осем или девет листенца.

Знакът на Тангра, разкриващ се тук, ни подсказва, че Всевишният е синкретирал в себе древното понятие за небесните богове от Светото семейство, египетският аналог на което е Великата Хелиополска Енеада.

Бидейки култов планетарен модел на *Слънчевата система*, *Десетте сефири* съответстват на *жизнените центрове (дискове или чакри)* на *човешкото тяло*, произвеждащи негова обвивка от съответния брой енергийни пластове или етерни тела, вследствие на това, че то се явява еволюционен енергийно-материален продукт на тази система. Освен това същият планетарен модел е послужил като първооснова при създаването на *Звездната октава* (вж. таблицата в § 8), комплектована от излъчваните от планетите звукови вълни или музикални тонове.

Също така трябва да отбележим принципното сходство между *Хелиополската* и *Кабалистичната догматични системи* (вж. **Гарет Найт**, пос.съч., с. 69), доста консервативни и устойчиви във времето, когато засягат въпроса за сътворението на света и праотците на човечеството.

4. Четвърти артефакт.

„Цветето на Тангра“ е избродирано с цел божествена закрила върху униформите на двама български офицери-буили, които, спешени заедно с един хусар, посичат в битка византийски офицери и войници. Тази сцена е изобразена посредством цветна миниатюра в Менология на император Василий II от XI в., съхраняван в библиотеката на Ватикана (сн. 79).

Снимка 79. Спешени български хусар и двама български буили-езичници, чиито облекла са украсени със знака „цветето на Тангра“, с цел божествена закрила, побеждават византийски войници-християни в първата половина на IX в. Миниатюра от Менология на император Василий II от XI в., съхраняван в Библиотеката на Ватикана. /вж. История на България, т. II, 1981, с. 126/.

Цветето тук има осем листенца.

5. Пети артефакт (сн. 80).

Снимка 80. Надгробна стела в подножието на скалния скит Аладжа манастир, край гр. Варна, съществувал от XII до XVI век. Върху големия каменен кръст са врязани във вертикален план: малък четирираменен кръст, шестлъчева звезда („цветето на Тангра“) и въртящо се слънце (свастика). Фото автора.

През античността в скалните камери е имало тракийско светилище, в подножието на което през V век била построена трикорабна църква, която съществувала до края на VII век.

6. Шести артефакт (сн. 81).

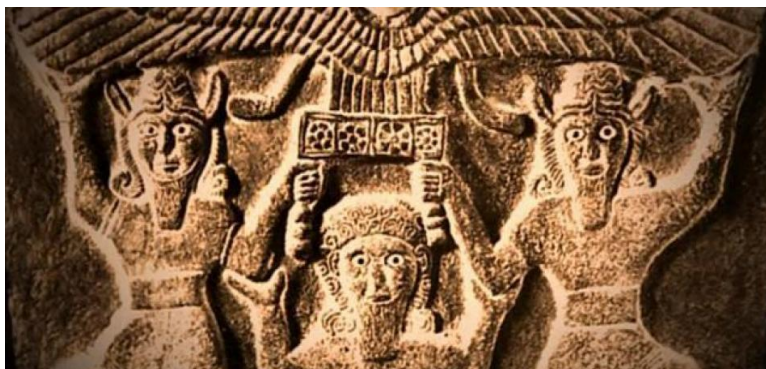
Снимка 81. Традиционен таван-дърворезба на Тетевенската школа. Магазин на Задругата на майсторите в гр. Тетевен, област Ловеч, България. Фото автора.

В центъра на композицията е изобразена Калачакра като осемлистно „цвете на Тангра“ (символ на Небесните сфери или Слънчевата система), вписано в осемстен. Всеки лист се разполовява от осемте спици на „колелото“ (чакрък). Между спиците длетото на майстора е издялало хранителните култури на Ра-Хор: жито, царевица, ябълка, грозде. Ос на „колелото“ е кръглото слънце на Ра-Хор, украсено с венец от шестлистни цветчета на Тангра и петлъчева звезда (Сириус). Правоъгълното поле край осемстена е покрито с четирилистни цветчета, чийто плодник е символният знак на Ра – кръг с точка. Второто правоъгълно поле, около централното, е изпълнено с пресечени пирамиди, на върха на които има вдлъбнатина (Утробата Кап), а на дъното им стои пак знакът на Ра, от който излизат слънчеви лъчи. В третото, периферното поле са подредени четири лъкатушни линии, символизиращи „небесните води“, като заедно те представят символния знак „звездна мрежа“.

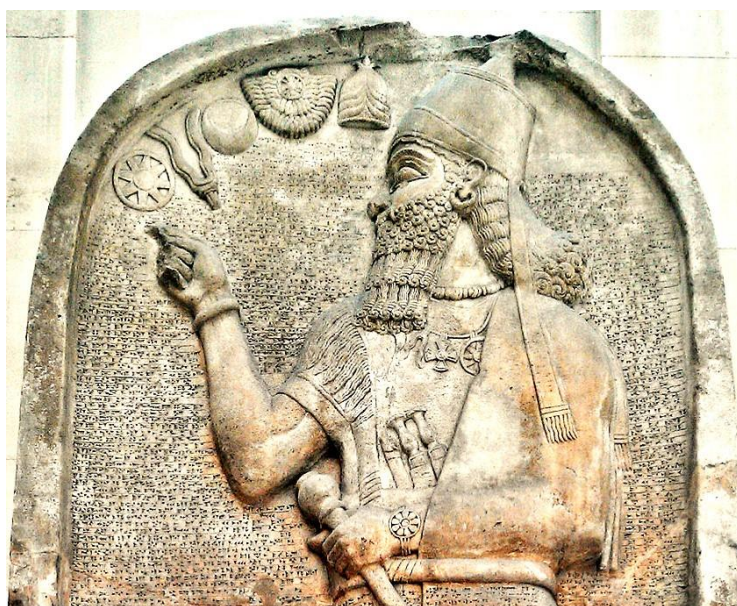
В дома на божествените потомци – трако-българите – таванът символизираше Небето (мъжката или духовната страна на света) в дуалност или опозиция с пода или килима, символизиращ Земята (женската или материалната страна на света – матер; вж сн. 124, 125).

7. Още артефакти, документиращи ползването на „цветето на Тангра“: снимки 82-115.

Снимка 82. Игиги, т.е. „пастири“, посвещават своя лидер като пръв сред равни, посредством ритуален предмет с четири шестлистни знака на всевишния бог. Изображение от Шумер.

Снимка 83. Алабастрова стела на асирийския владетел Ашурназирпал II (884-859 г. пр.Хр.), произхождаща от гр. Нимруд (съхранявана в Британския музей). На врата му висят два медальона – кръстообразен на слънцето и „цветето на Тангра“. Същите са изобразени над главата му, заедно с лунен знак. By Andres Rueda.

Снимка 84. Посещение в шатрата на асирийския владетел Ашурбанипал (668-631 г. пр.Хр.). Облеклата на царските стрелци са изпъстрени с „цветето на Тангра“. Tile By Anthony Huan - <httpswww.flickr.comphotosanthonyhuan45767716782>, CC BY-SA 2.0, <httpscommons.wikimedia.orgwindex.phpcurid=91431678>.

Снимка 85. Релеф на Ахура Мазда (персийският аналог на Хор). Двоен фриз, съставен от „цветето на Тангра“, ограда отгоре и отдолу образа на Фаравахар. Релефът е датиран в периода VII-VI в. пр.Хр.

Снимка 86. Персийският цар Дарий I (522-486 г. пр.Хр), изобразен наред с Бехистунския надпис, в сцена с пленените от него царе. Лентата на главата му с „цветето на Тангра“ показва, че той е изпълнявал функцията и на върховен жрец. <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=146053444>.

Снимка 87. Фриз със стрелци върху глазирана тухлена стена от двореца на Дарий в Суза. Реставрирано пано в Лувър, Париж. Фото на неизвестен автор. <httpscommons.wikimedia.orgwindex.phpcurid=12103792>.

Интересна в случая е украсата върху военната форма на двамата стрелци: левият носи за защита троичния знак (триглиф) на Тангра, а десният – цветето.

Снимка 88. Златна купа, украсена по средата с фриз от божественото цвете. Лидия, сатрапия на Персия, V-IV в. пр.Хр. Британски музей.

Снимка 89. Архитектурен детайл с цвете и две букрании. IV в. пр.Хр. Музей на остров Самотраки. Фото автора, 2023 г.

Снимка 90. Тангра или Светото семейство във вид на седемлистен Свещен лотос, базиран върху Яйцето-овоид на Творението. Архаичен архитектурен фриз от остров Тасос. Фото автора, 2010 г.

Снимка 91. Седемлистен лотос върху архитектурен детайл, намерен в тракийската столица Севтополис, IV в. пр.Хр. ИМ – гр. Казанлък. Фото автора, 2016 г.

Снимка 92. Тракийски бронзов шлем, украсен с навита на спирала змия и със седемлистен лотос (на гуглата). НИМ – гр. София. Фото автора, 2010 г.

Знаците на Всевишния бог Тангра горе (лотоса) и на Богинята-майка във вид на змия долу очевидно са изобразени с цел божествена закрила.

Снимка 93. Златната каничка от Могиланската могила във Враца, украсена с фриз от свързани петлистни лотоси. В три царски гробници са намерени колесница, златен венец, обеци, сребърен наколенник с позлата и още сребърни, бронзови и керамични съдове. Очевидно това са погребения на Трибалската династия, управлявала региона през VI-IV в. пр.Хр. РИМ – гр. Враца. Фото автора, 2010 г.

Снимка 94. Тангра като слънце с осем лъча във вид на конски глави. Елемент от конска сбруя в съкровището от Летница, Долна Мизия, IV в. пр.Хр. НИМ – гр. София. Фото автора, 2010 г.

Снимка 95. Ковчежето с праха на Филип II Македонски (359-336 г. пр.Хр.), намерено в неговата гробница в античния град Пела. IV в. пр.Хр. Вертикалните фризове съдържат осемлистно цвете, а хоризонталните – десетлистно.

Снимка 96. Статер на античния град Пантикапей на полуостров Крим (304-294 г. пр.Хр.). Лице: глава на сатир наляво. „Цветето“ стои в средата на лавровия венец, с който е коронован сатирът. Опако: грифон наляво, стъпил върху житен клас, а около него – надпис **ΠΑΝ**. Крилатият и рогат грифон е един от митологичните образи (тотеми) на Бога-отец на скитите Хелиос/Мардукан.

Снимка 97. Дидрахма на гр. Горгияния на полуостров Крим (~90~80 г. пр.Хр.). Лице: глава на Дионис надясно, увенчана с лавров венец, в средата на който отново се вижда божественото цвете. Опако: лоза, от която виси фалеообразен грозд, а под него е надписът **ΓΟΡΓΙΠΠΕΩΝ**. Тук „цветето“ е вместено в долната част на лозовата клонка.

Снимка 98. Глава на Мането (~323~246 г. пр.Хр.), първожрец в Храма на Серапис и секретар на Библиотеката в гр. Александрия, Египет, който написал „Египетска история“ („Aegyptiaca“) около 270 г. пр.Хр. по поръка на египетския цар Птолемей II Филадельф (283-246 г. пр.Хр.).

„Цветето“ е поставено посредством специална превръзка между Коронната чакра (свързана със Знанието) и Чакрата на Третото око (свързана с Интуицията), очевидно за да подпомага медиацията с Небето.

Артефактът се съхранява в Altes Museum, гр. Берлин, Германия.

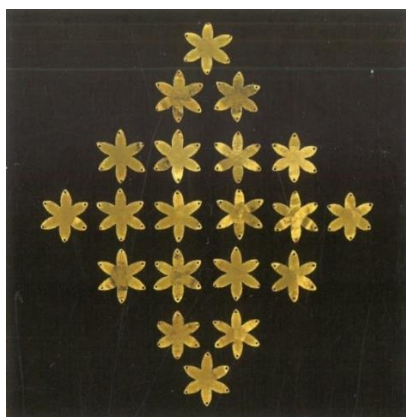
Снимка 99. В 63 г. пр.Хр. Гай Юлий Цезар (~63-44 г. пр.Хр.) е избран за Pontifex Maximus и Flamen Dialis – върховен жрец на Юпитер и на жреческата колегия на Рим. Тази нова длъжност на Цезар, като наместник на бога (Vicarius Dei) и негов посредник с римския народ, е обозначена върху отсечения по същия повод сребърен денарий – с херметичния знак на Хелиоцентричната система (астралната персонификация на Божествения пантеон) и пъпка на роза, особен символ на Зевс/Юпитер. Специално отбелязваме мястото, над което е поставен жреческият знак на Цезар: между Коронната чакра и Чакрата на Третото око, във връзка с медиаторската му роля като Понтификс. На същото място е носел своя жречески знак Мането, който е живял и работил в Египет два века по-рано (вж. съответната снимка).

Стремежът на Цезар да овладее не само светската, но и религиозната власт в Рим, подсказва, че той е замислял реставрация на древното царско управление на града, когато римските царе са били и върховни жреци.

Трудно е да се определи началото на култовите практики в Рим. Тази дейност получила тласък през VI в. пр.Хр., когато *сибилата* Амалтея, пребиваваща в град Куме (пришълка от *Еритрея*; според други от *Вавилон*) пристигнала в Рим и донесла на цар Тарквиний II Горди (534-509 г. пр.Хр.) девет древни свитъка (папируса) с ценно знание за *Слънчевия култ*. Отначало царят показал недоверие към *сибилата* и тя гневно запокитила шест от свитъците в огнището. Тогава Тарквиний се осмелил да поиска останалите три свитъка и ги получил, като веднага наредил да ги преведат на етруски език и отнесат на съхранение в завършения от него Храм на Юпитер на хълма Капитолий. Тези именно три свитъка станали впоследствие прочутите *сибилински книги* – *Либри Вегиочи*, – священите книги на град Рим. /Тит Ливий. Историята на Рим от основаването на града. Кн. I. Превод от латински Владимир Атанасов. С., Изд. „Изток-Запад“, 2004, с. 33/.

Снимка 100. Афганистан, Ай Кханум, античен храм. Каменен капак на ритуален съд, в който са врязани три розети, образувани от изображенията на седемте небесни сфери. Около 145 г. сл.Хр. Национален музей – гр. Кабул. **Източник:** Afganistan. I tesori ritrovati. Collezioni del Museo nazionale di Kabul. A cura di Pierre Cambon. In collaborazione con Jean-Francois Jarrige. E la collaborazione scientifica di Paul Bernard e Veronique Schiltz. Umberto Allemandi & C. Torino-Londra-Venezia-New York, 2007, p. 113.

Снимка 101. Афганистан, Тиля тепе, гробница 1. Втора четвърт на I век пр.Хр. Златни шестолистни розети – апликации, намерени върху облеклото на погребания. Национален музей – гр. Кабул. **Пак там**, с. 129.

Снимка 102. Афганистан, Тиля тепе, гробница 2. Втора четвърт на I век пр.Хр. Златни шестолистни розети в слънчев кръг – апликации, намерени върху облеклото на погребания. Национален музей – гр. Кабул. **Пак там**, с. 141.

Снимка 103. Афганистан, Тиля тепе, гробница 2. Втора четвърт на I век пр.Хр. Пекторал от злато с пет тюркоазени цветчета. Национален музей – гр. Кабул. **Пак там**, с. 143.

Снимка 104: 1-2 (лице/опак). Афганистан, Тиля тепе, гробница 4. Втора четвърт на I век пр.Хр. Цар в покрита колесница, теглена от дракон. Злато и тюркоаз. Национален музей – гр. Кабул. **Пак там**, с. 158, 159.

Снимка 105. Афганистан, Тиля тепе, гробница 6. Втора четвърт на I век пр.Хр. Колие от златни сфери, инкрустирани с тюркоазено пет-листно цвете в зрънчев кръг. Национален музей – гр. Кабул. **Пак там**, с. 180.

Снимка 106. Афганистан, Беграм, I век пр.Хр. Ритуален керамичен съд за вино, изобразяващ жрица с поставена над челото тиара, съдържаща цветния символ в поредица. Национален музей – гр. Кабул. **Пак там**, с. 228.

Благодарен съм на г-н Валери Аржентински, извънреден и пълномощен посланик на България в Афганистан през 2007-2012 г., чрез който горните няколко изображения станаха достъпни за българския читател посредством настоящата книга.

Снимка 107. Петроглиф от епохата на неолита, открит в Сибир. Тук образът на Тангра е схематизирана човешка фигурка със седем глави.

Снимка 108. Същият образ, преобразен в еврейската менора. Музей за история на София, лична колекция на българския цар Борис III. Фото автора.

Снимка 109. Върховният бог-андрогин на маите, създателят на всичко Хунаб Ку, със седем драконови глави (седемглава ламя).

Снимка 110. Статуя на седемглавата кобра Нараяна в комплекса Ангкор Ват в Камбоджа.

Снимка 111. Ангкор Ват: един от големите девати – портрет-барелеф на богиня, с характерните за епохата прическа, облекло, бижута и фонова украса. Сред многобройните символи, с които е изпъстрена тази каменна резба, забелязваме осемлистно цвете във фризове на върха и в основата на двете полуколони, рамкиращи богинята. Очевидно Създателят Тангра крепи както небесния, така и земния свят.

Снимка 112. Император Константин I Велики (306-337) на Първия Вселенски събор, проведен в Никея през 325 г. Стенопис „Низвергването на Арий“ от 1643 г. Трапезарията на Бачковския манастир, България.

Цялата дреха на Константин е изпъстрена с „цветето на Тангра“, а това е само един от символите, които първите християнски теолози заимстват от езическия култ, който същевременно охуват най-безпардонно. Но такава е играта, когато религията се преплита с политиката: отричай „старото“, за да наложиш „новото“.

Снимка 113. Император Маркиан (450-457 г.) на Четвъртия вселенски събор, проведен в Халкедон през 451 г., на който са осъдени монофизитите и несторианите. Стенопис от 1643 г. в трапезарията на Бачковския манастир.

Следвайки модата на основателя на Източната империя Константин, Маркиан също използва символа на божественото цвете, осигуряващ закрила на властта.

Снимка 114. Императрица Ирина (780-790) и синът ѝ Константин VI (780-797) на Седмия вселенски събор, проведен в Никея през 787 г. срещу ереста на иконоборците. Стенопис от 1643 г. в трапезарията на Бачковския манастир.

Снимка 115. Една от ранните икони, наречена „Най-старият по дни“, изработена през VII в., съхранявана в манастира „Св. Екатерина“ в планината Синай. /<http://www.pravoslavieto.com/poklonnichestvo/sinai/index.htm/>.

На нея е изобразено вселенското яйце (Овоид), образувано от Майката (Гея/Ева) и Отеца (Уран/Атон), породило „най-стария по дни“ – Сина Пуруша (Кронос/Ра). Той е седнал върху небесна дъга вътре в Овоида, на фона на звездно небе, което е изпъстрено вместо звезди с „цветето на Тангра“, символизиращо Небедните сфери (Слънчевата система), изобразено тук с шест листенца/лъчи. Впрочем самият състав на думата *радуга* – Ра-Дуга – подсказва, че дъгата е била считана за творение и притежание на бог Ра, Слънцето, който по нея е прекосявал небосвода.

8. Връзката между планетите-богове, цветовете на небесната дъга и музикалните тонове.

Тук ще поговорим за енергийните потоци, идващи от космоса. Ако използваме терминологията на съвременната астрофизика, то трите звезди на *Сириус* – А, В и С – представляват огромни генератори на сигнали, а свръхмощното магнитно поле на средната от тях – предавател на тези сигнали. Досещате се, че антената-приемник не би могла да бъде нещо друго освен трите древни пирамиди, които били построени още от първите богове като точна земна проекция на *Великия троен Сириус*.

Ние бихме надзърнали още малко в тази мистерия, за да кажем, че в *Голямата пирамида* е постъпвала някаква енергия или вибрация, която е идвала от *Сириус*. Но как е била улавяна и овладявана и за какво е служела тя?

„Сияйната планина” (*Голямата пирамида*), е била построена от Великия бог Ра в *Долен Египет*, където царували последователно самият Ра/Азаг („Великата змия“) и съпругата му Тефнут, втори по ред – брат му Геб/Кронос и неговата съпруга Нут/Рея, трети по ред – Кроносовият син Сет/Хадес и неговата съпруга Нефтида/Персефона. Ра бил оборудвал пирамидата с комплект различни по вид и големина кристали („пулсиращи камъни“), приемащи и съхраняващи, но и излъчващи мощно енергийно поле, което я обгръщало в своята защитна сфера. За съжаление в края на т.нар. „пирамидна война“, избухнала между клановете на Ра и Геб (Кронос/Енлил), победителите, синовете на последния – Озирис (Зевс/Нинурта) и Сет (Хадес/Адад) – извадили кристалите от специалните им ниши и ги разбили, за да не може повече това велико съоръжение да се ползва като крепост. Така *Голямата пирамида*, лишена от силата си, била обречена на едно хилядолетно кощунствено поругаване. Освен това се затворила „портата на душите към Дуат“, споменавана често в „Книга на мъртвите”. /По шумерския епос „Царю, велика е славата на деня ти”, плочки X-XIII, превод, публикуван от **Самуел Гелер**. – В: **Geller, S.** Die Sumerische-Assyrische Serie „Lugal-e ud Me-lam-bi“. 1917. Вж. **Зекария Сичин**. Войните на боговете и хората. Превод Крум Бъчваров. С., ИК „Бард“, 2003, с. 161-175, 361/.

Разбира се днес ние не знаем точно как боговете са ползвали енергията, събирана в пирамидата-антена. Според горния текст „пулсиращите камъни“, т.е. кристалите, монтирани в нея, са светели и вибрирали, когато победителят Нинурта/Зевс нахълтал афектиран в пирамидата и ги разрушил. Изглежда енергията на звездата Сириус, която е долитала до Земята, се е чувала в *Пирамидата* като специфичен и въздействащ музикален тон: основният тон на „космическата хармония“.

И все пак някои антични автори завоалирано засягат сакралната тайна за космическия произход на тоновете, породили музиката. Ето например Страбон:

„... Обичайно е както за елините, така и за варварите, да извършват свещените си ритуали във връзка с отпускането по време на празненство,... отпускането отвлича ума от човешките занимания и насочва истинския ум към онова, което е божествено;... музиката, която включва танц, както и ритъм и мелодия едновременно, с удоволствието, което тя предлага и с художествената си красота, ни дава възможност за съприкосновение с божественото...

10. И по тази причина Платон, а дори и преди неговото време питагорейците, са нарекли философията музика [Федон, 61 – б.а.], и казват, че космосът е съграден съобразно с хармонията [на небесните сфери, т.е. планети, чието отражение е системата от музикални тонове – б.а.], приемайки, че всяка форма на музика е дело на боговете.” /**Страбон**. География, Книга Десета, III, 9, 10. – В: Поредица „Антични извори” към изворите за Тракия и траките. Т.VIII. Прев. от старогр. **В. Русинов**. С., 2008, с. 119, 120/.

Какво знаем за музикалните тонове? Нотната стълбица, която ползваме днес, е древната херметична *Звездна октава*. Още първият *натурален строй* съдържал осем звукови степени. Седем от тях възпроизвеждали естествените тонове на планетите от *Слънчевата система*, а осмият – вибрацията на звездата *Сириус*. Известно е изречението на Хермес, че първите богове устроили своя свят на земята като аналог на звездното небе (вж. по-долу). Те разположили своите храмове и прилежащите им селища прецизно в онези точки на земната повърхност, които съответстват пространствено и

резонансно на седемте небесни планети-богове. Умеели да сторят това благодарение на силната си духовност и свършени сетива – качества, изгубени от човешката раса.

Съществуват хипотези за географското местоположение на окултните точки, приемници на тоновете (нотите) на *Звездната октава* /Трофимов, Сергей. Октавы оракулов. – <http://dreamhacker.narod.ru/trofimov4/>, но сигурни според нас са окултните центрове *Додона*, *Делфи* и *Делос* в *Елада* и *Канопус* („Кормило“) – днес с. *Аль Бекур*, на североизточното крайбрежие на *Египет*. Твърди се, че е имало и други допълнителни октави, поне още две. Тази тема – че цялата ни музикална култура се основава на периодично и системно повтарящи се космически звуци – тепърва ще бъде изследвана и разработвана.

Главният култов предмет в „музикалните“ храмове бил *омфалосът* – изтеглена каменна полусфера, върху която чрез връзване била изобразявана небесна координатна мрежа (*Делфи* и *Милет*) или направо звездна карта (*Вавилон*). Като основен символ върху всеки отделен *омфалос* била отбелязвана неговата звездпатрон. За съжаление вследствие на невежеството и на непрекъснатите религиозни конфликти древните *омфалоси* били разрушени и заместени с прости каменни имитации.

Има едно сведение на сатирика Лукиан (~120~180 г.) от *Самосата*, *Сирия*, че Орфей пръв запознал елините с *Тракийските мистерии* – поезията, музиката, хора, театъра и астрологията, а освен това седемте струни на неговата лира, поставена след смъртта му на небето като съзвездие „Лира“, отговаряли на седемте планети. /Лукиан. За астрологията, 10/. Следователно тоновете на *октавата*, извлечени от божествените инструменти на Аполон и Орфей, са възпроизвеждали космическите вибрации на седемте планети: Слънце, Меркурий, Венера, Земя/Луна, Марс, Юпитер, Сатурн. Осмата вибрация на звездата *Сириус*, която въздействала особено на нашата планета, била ползвана в звукосъчетание при култовите музикални изпълнения на боговете, като звуково изражение на самия *Бог-творец*. Този специален тон е *Си*; вплетен в мелодия, той влияе затрогващо (минорно) на душата.

Вече стана ясно, че боговете са се отъждествявали с познатите им седем планети. Представяме в **таблица** тоновете на октавата,

числената им стойност и съответстващите им: планети (звезди), божества, етажи на Зикурата, цветове от дъгата, руни върху Розетата от Плиска.

Етаж на Зикурата	Руни върху Розетата от Плиска	Ден от седмицата	Планета/звезда – божество	Цвят от дъгата	Тон от октавата	Числена стойност
енергия въздух	–	–	Сириус/Сотис (Изида)	бял	Си	16
VII	✚✚	Неделя	Слънцето	жълт/злато	Сол	2
VI	€^	събота	Сатурн/Уран	зелен	Ре	27
V	Y<	Петък	Венера	индиго тъмно-син	Ла	3
IV	∩ъ	Четвъртък	Юпитер	оранжев	Фа	9
III	Y⚔	Сряда	Меркурий	виолетов-розов	Ми	4
II	Y⚔	Вторник	Марс	червен	Горно До	8
I	ъ⚔	Понеделник	Луна/Земя	син/сребро	Долно До	1

9. Античното философско, т.е. доктринално-митологично, разбиране на феномена „Цветето на Тангра“.

Според древно-тракийската евхемерна (реална) история на боговете, в *Началото* на *Времето* единствен съществувал безкрайният неподреден *Хаос*.

„В началото съществувал само вечният, безграничен и тъмен Хаос. В него се криел изворът на живота на света. Всичко възникнало от безграничния Хаос – целият свят и безсмъртните богове.”

/Николай Кун. Старогръцки легенди и митове. С., Изд. „Наука и изкуство“, 1967, с. 17/.

Разбира се, Николай Кун е почерпил това знание от „Теогония“, която Хезиод е преписал в края на VIII в. пр.Хр. от свещените букови дъсчици (книги) на тракийския мист Орфей:

„Думайте [музи лилиегласни – б. В.Й.] как най-напред богове и земя се явиха, още реки и безбрежно море, във вълни побесняло, яркосияйни звезди и широко небе най-отгоре...

Няма съмнение, Хаос възникнал е най-напред, после Гея с широката гръд... Ереб и черната Нощ пък от Хаос възникнаха, после бяха родени Ефир и Денят лъчезарен... Гея роди пък най-първо Уран, със звезди изобилен, колкото нея голям, та отвсякъде да я покрива – тъй че да имат безсмъртните [богове – б. В.Й.] вечно надеждни устои.“

/Хезиод. Теогония, Дела и дни, Омирови химни. Превод от старогр. Станка Недялкова. С., Изд. „Народна култура“, 1988, с. 9/.

В българската космогония всевишният Тангра инициира появата на света:

„Отколе, в стари времена, земята пуста е била.

Тогава Тангра нареди безсмъртни алпи [богове – б.а.] да роди.

В началото създаде той Луната, Слънцето и рой
най-стари алпи. Те безспир заемат целия всемир.”

/Микаил Башу ибн-Шамс Тебир. Сказание за дъщерята на Кана. Епосът на българите 882 г. Превод от руски Георги Костов. С., Изд. „Агато“, 1997, песен I, стих 5, 6/.

10. Как древната космогония е била съблюдавана при изграждането и ползването на големи и прочути земни сакрални съоръжения: пирамиди, зикурати и могили?

Един от начините за молитва към бога е като поставим пред гърди насочени нагоре двете си ръце, с допрени пръсти и раздалечени длани – образуващи пирамидална форма. Чрез така нагласената форма на ръцете тялото на моления се дава път/канал на душата за връзка с нейния създател – *Светия дух*. Ето как за вярващия индивид „портата на Ра” се оказва на върха на неговите пръсти.

Оказва се, че *коничните могили* на траките и скитите, *курганите* на българите, *будистките ступи* (*ступа* – в Индия и Непал, *дагоба* – в Шри Ланка, *chedi* или *пранн* – в Тайланд, *чортен* – в Тибет и Непал, *суварга* – в Монголия, *субурган* – в някои републики на Русия, *бао та* – в Китай, *пагода* – във Виетнам), *пирамидите* на египтяните, *зикуратите* на шумерите и вавилонците, са служели като порти между нашия и отвъдния свят, през които душите преминавали, за да претърпят цикъла на своето *прераждане* (*реинкарнация*).

Изброените земни съоръжения били изкуствено създавани като *свещени утробы* на богинята-майка Гея, земята, в които трябвало да се приютяват след смъртта мумифицираните тела на боговете, а в следващата епоха – на царете. На четиридесетия ден техните невидими етерни тела *ка* се „раждали” от върховете на тези съоръжения и, политайки към небето, се превръщали в *ху*, или *саху* – безсмъртната съставка на душата, искрицата от *Светия дух*, с цел да стигнат в *Дуат* – „Оня свят”, светът на душите. Ето защо посочените съоръжения имали формата на чаша (кратер, граал, *caris*), или купа, обърната надолу, към снагата на майката-земя. По този начин погребаното в тях физическо тяло *хат* („дом”) на душата на починалия бог/цар/жрец оставало при глината, от която е възникнало. Обратно, върхът на съоръженията, съответстващ на дъното на чашата и на раждащата част на утробата (вулвата), е насочен нагоре към небето, за да улесни освободилата се от тленното тяло *хат* душа-дух *ху* да се устреми свободно към света на душите, изпълнявайки волята и всемирния план на *Светия дух*.

Според археологическата статистика ареалът на надгробните могили се простира в *Европа*, *Мала Азия* и *Азия*, като най-голяма

концентрация се наблюдава в *България (Мизия и Тракия), Румъния (Дакия), Молдова, Украйна и Южна Русия.*

*   *   *

Древната космологична доктрина се е отразила и върху атрибуцията на погребалния ритуал. Това се е свързвало със „звездното тяло“ на бога или човека – неговата аура, явяваща се проекция (фино излъчване) на душата, поради взаимовръзката на последната с космическите енергии, излъчвани от звездите и планетите, на които в крайна сметка тя е продукт. По този въпрос добро обяснение дава видният български астролог Николай Дойнов:

„Човек на Земята не е само триизмерно физическо тяло. В него е включен друг образ, недосегаем за нашите пет сетива. Този образ е съществото, което носи и създава нашето тяло, качествата, способностите и условията, при които човек ще бъде поставен през настоящия свой живот. Можем да го наречем „Двойник на човека“ [египетското му название е ху – б. В.Й.] или „Звездно тяло“, както древните звездобройци са го наричали. Трябва да се уточни, че **то е поле на силите, които изтичат от Слънцето и неговото семейство [планетите – б. В.Й.]. Оттам е и връзката между човека и Слънчевата система** [к. В.Й.]. Всяка една Планета, Слънцето и Луната със своите силови течения чрез Двойника създават в главния ни мозък групи от мозъчни клетки, наречени мозъчни центрове, които са способни да приемат и реагират на техните силови течения.” /**Николай Дойнов.** Науките на първата човешка раса. Ръководство по Астрология, Френология и Хиромантия. Варна, 1993, с. 26/.

И още: „Разположението на Слънцето, Луната и Планетите по Небесната сфера в Зодиакалните съзвездия в момента на раждането на всеки човек на определено място на Земята имат съответно разположение и в Двойника на човека – Звездното му тяло. Със своето раждане човек [новата душа – б. В.Й.] влиза в един нов за него свят и това влизане е освидетелствано с това [на звездните тела – б. В.Й.] разположение.” /**пак там**, с. 37/.

Неочаквана помощ по този труден, поради езотеричния му характер, въпрос, можем да получим, ако вникнем в символиката на погребалната атрибуция на единственото непокътнато погребение на

божествен потомък в Египет – това на *Тутанкамон*. Тялото на младия фараон *Тутанкамон* било положено в златен ковчег, който бил вложен последователно в три позлатени, те на свой ред – в прозрачен саркофаг от рядък жълт планински кристал (топаз или алабастр), и накрая следвали още три позлатени ковчега от дърво /**Войтех Замаровски**. Седемте чудеса на света. Прев. от словаш. Р. Малинова. С., Изд. НИ, 1981, с. 68/. Общо осем специални обвивки за тленната мумия. Казано на езика на жреците, тя била „осем пъти забулена“.

Не са ли това имитационни модели на фините аури, обгръщащи биологичното тяло?

Но защо осем? Различните космогонични доктрини за *Сътворението* са възприели, че тези тела са девет, десет или дори дванадесет.

Например в „Кабала“ първата сефира (сфера), наричана *Кетер* (Етер, Ефир, „Корона“), е породила още девет, включени едина в друга, като най-вътрешната е наричана *Малкут* („Царство“) /**Зекария Сичин**. Космическият код. С., ИК „Бард“, 2005, с. 120, 121/.

Според нас зад първата най-външна сефира се крие *Светият дух* (*Осирис* или *София*). Предполагаме, че той е имал и има сложна енергийна структура от ефирни полета (тела), десет от които е предал, във вид на фини обвивки, на *съвършения андрогин*, когато го е сътворявал. Да приемем, че след раздвояването на *андрогина*, неговите половинки *Гей/Ева* и *Уран/Адам* са са изгубили най-външната и чувствителната от фините си аури, заедно с която и своето безсмъртие. За съжаление в този момент се е прекъснала и пряката духовна връзка между тях и твореца им *София*.

При последвалите генни замърсявания на чистотата на *расата* на боговете – потомците на Ева/Анту и Адам/Ану, за които се говори в шумерските извори и в „Библията“, тези тела са намалели до осем – колкото са и ковчезите на фараона *Тутанкамон*. С други думи изгубена била още една ефирна обвивка, а с нея отлетяла и пряката духовна връзка с единия от прародителите – *Отеца* или *Майката*.

Най-вътрешната обвивка около тялото на фараона, представена от златния ковчег, символизира сферата *Малкут* („Царство“), най-плътната, тежка и груба част от аурата. По-различният от останалите – петият по ред саркофаг, изработен от планински кристал, символизира петата отвътре навън сфера – *Тиферет* („Красота“). Тя

именно била схващана като зона на равновесие на склонностите и стремеж към истината – качества, присъщи именно на този минерал.

Според нас херметичната ѝ роля е малко по-друга – тя е равновесната среда между *духа* и *материята* в нас, разумните същества. И ако в дълбока древност при *Съвършения андрогин*, *Тиферет* е била среден равновесен слой, то днес вече ауричната везна е непоколебимо натежала към *материята*.

С голяма доза увереност можем да заявим, че ние, съвременните поколения, сме били лишени в определен исторически момент и от още една от външните обвивки (ефирни тела), както и от връзката с другия ни прародител. Което ни прави още по-несъвършени, по-материални, по-слаби и бездуховни.

Открихме и друг интересен източник по тази тема. В папирусите *Кайро 30 646* и *Кайро 30 692*, в които е записана „История на Сети” (син на Рамзес II – фараон през 1290-1224 г. пр.Хр.), се съдържа разказ за „забуления шест пъти златен сандък”, в който била скрита една от свещените книги на Тот:

„Споменатата книга лежи по средата на морето в Коптос [днес пресъхнало; в древността – северно от селищата *Дендера*, *Коптос* и *Тива*; б.а.] в сандък от желязо. В сандъка от желязо има сандък от бронз. В сандъка от бронз има един сандък от сандалово дърво. В сандъка от сандалово дърво има един сандък от слонова кост и абанос. В сандъка от слонова кост и абанос има един сандък от сребро. В сандъка от сребро има един сандък от злато. И в него е книгата.”

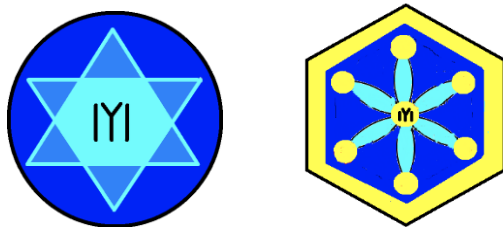
Жрецът Ни-Ноферка-Птах си позволил да присвои златния сандък и магическата книга. Тогава бог Тот поискал от върховния бог Ра наказание за престъпника. Ра изпратил „една божествена сила от небето” и крадецът загинал от нараняванията, предизвикани от „лъчите”, вероятно радиоактивно излъчване. Синът на Рамзес II – Сети (фараон под името Сети II от 1216 до 1210 г. пр.Хр.), – който на свой ред придобил божествените неща от починалия жрец, се разболял тежко и едва бил излекуван. /**Ердоган Ерчиван**. Забранената египтология. Загадъчните знания и високите технологии на фараоните. Прев. от нем. Св. Коев. С., Изд. „Дилок”, 2006, с. 245, 246/.

Триъгълникът, конусът, пирамидата – това е основната форма на *свещената утроба* на *творението*, независимо дали чрез тях е изобразена гностическата *София*, еврейската *Ейн-Соф*, индийската *АУМ*. По тази форма хилядолетия наред българите строили своите кургани, траките – своите могили, а египтяните – своите пирамиди.

Посочените народи обаче имали друг специален термин за означаване на *свещената утроба*: това е *Сут/Сот*, очевидна транскрипция на коренната основа *Соф*. На подходящото място ще разгледаме подробно неговата древна употреба, свързаните с него вярвания и производните думи. Сега ще посочим единствено *Сотис* – тройната звезда *Сириус*, образуваща триъгълник, и *Сутка* – родопският коничен връх, на който Йо/Изида родила божия син Дионис/Хор.

И още един термин. Плоският образ на свещения триъгълник $\triangle$, обемният на четириъгълната пирамида, или обемният на тетраедъра (правилна триъгълна пирамида, с равни ръбове и еднакви стени – равностранни триъгълници), са изображения на *меркаба* – енергийното звездно тяло, обгръщащо физическото тяло на човека. На божествения език Мер-Каб означава „пирамида-утроба [майка]”. Оттук схващаме, че *меркаба*, вписана във *вселенското яйце* (сфера), е сакралното място на първичното сътворение, утробата, в която *Светият дух* създал първото същество (Протогоноса).

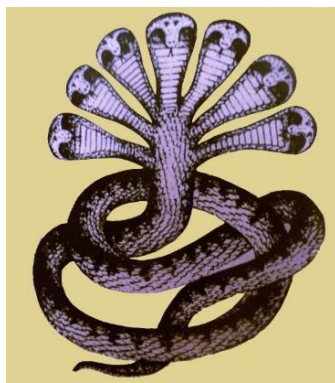
Древните виждали този образ двоен $\diamond$: две могили, две пирамиди, или две юрти (слепени с основите си), двойна брадва $\bowtie$, два съединени обърнати тетраедъра, или два наложени равностранни триъгълника, образуващи звездата, за която е възприето да се мисли, че е на Давид/Соломон $\star$ (сн.-фиг. 116). Плоската фигура на шестоъгълника (шестостена), както и на шестлистното „цвете на живота” се получава, ако съединим седем кръга чрез центровете им (сн.-фиг. 117). Те изобразяват седемте сефири, т.е. седемте първи богове-мъдrecи, породени от *двойната меркаба*.

Снимка-фигура 116. Цветето на Тангра, получено чрез налагане на два равностранни триъгълника, в сакрален смисъл съвместяване на двойната пирамида/могила/курган, символизиращо единението на тялото и душата във всяко божествено създание (индивид), т.е. „оживяването“ на тялото посредством душа-искрица от Създателя.

Снимка-фигура 117. Цветето на Тангра, получено чрез допирно налагане на седем кръга, в сакрален смисъл – стилизирано изображение на Слънчевата система, съставена от седемте небесни сфери-божества: Слънцето, Меркурий, Венера, Земя/Луна, Марс, Юпитер, Сатурн. Планетите-богове са деца на Тангра и членове на Светото семейство, но същевременно и съвкупно небесно проявление на своя създател.

Очевидно Тангра бил считан за синкретично тройно, а сетне – за седмorno божество (сн. 118, 119).

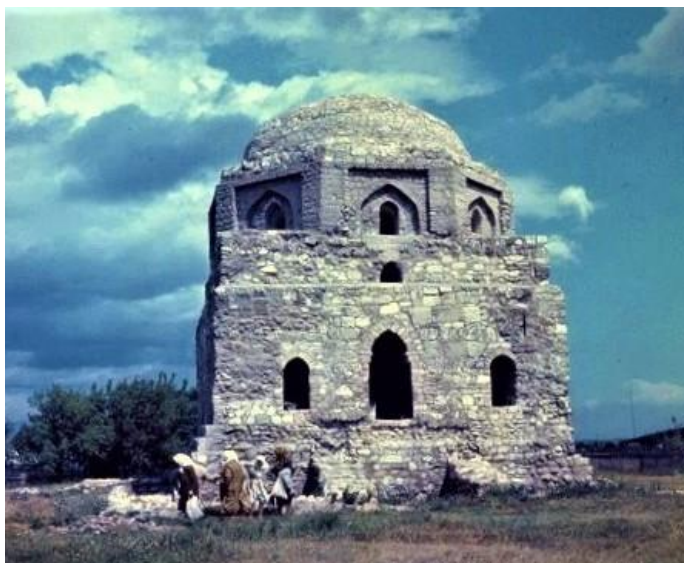

Снимка 118. Тракийски принц моли за благоволенieto на върховния троичен бог Тангра/Троян (триглавият змей/ламя), за да наследи царската власт. Плочка от конска амуниция или апликация на колесница. Сребърно съкровище от с. Летница, Ловешко. Средата на IV в. пр.Хр. НИМ – гр. София. Фото автора.

Снимка 119. Седемглавата кобра Нараяна, почитана в Мианмар. Вж. по-горе в снимка 84 нейната каменна статуя в комплекса Ангкор Ват.

В легендите и приказките на народите по света това е многоглавият змей или ламя.

Българите в *Азия* наричали „цветето на живота” *Тенгри-белгезе*, т.е. „Белег на Тангра”. Двадесет и пет такива знака и днес украсяват сводовете на шестоъгълния *Черен палат*, оцелял сред развалините на гр. *Болгар* (сн. 120). Във *Волжка България* е имало и други храмови постройки с подобен план и украса. /**Татяна Ярулина Ал-Булгари.** *Волжка България и Европа. Историко-културологични очерци.* С., ИК „Огледало“, 2008, с. 311-340/. Ще отбележим още, че знакът *меркаба*, поставян върху надгробните плочи, трябвало да подкрепя душите на починалите при възнасянето им към космическата *меркаба*, света на душите, където се осъществява тяхното подготвяне за последващо прераждане.

Снимка 120. Оцелялата до днес част от храма на Тангра, наричан „Черен палат“, в опустошената през XIII век от монголите столица на Волжка България – гр. Велики Болгар.

В българския летописен свод „Джагфар тарихи” историческата област *Тракия* е назовавана Рум. Според нас това е най-ранното, палеолитното название на *Тракия*. От самия топоним личи, че той бил даден на тази земя още след пристигането на боговете от родината им *Му*. Обърнато наопаки, името *Рум* дава *Мур*. Терминът *Рум/Мур* съдържа от една страна името на Богинята-майка *Му/Ум (Ом)*, идентично с това на континента *Му*, а от друга – името на Бога-отец

Ур; съчетанието става „Му и Ур“. От носталгия на потомците по древната им прародина *Му*, топонимът започнал да означава „любов“.

Такова име носели двама богове на любовта: първият *Амур* (Ерос), син на Хаос; вторият *Амур* (Ерос), син на богинята на любовта Венера (Афродита). Виждаме го и в древния хидроним на река *Амур*, даден ѝ от бог Посейдон след преселването му от *Големия Рум* (обхващащ *Тракия, Беломорието, Анатолия, Леванта*) в *Източна Азия*. Точно на река *Амур* той създал своя държава, която назвал пак с това име, почитайки дядо си *Уран* и свещеното място, от което е дошъл.

Едно отклонение, за да кажем нещо за гр. *Рим*. Знае се, че прочутият античен град *Рота*, център на *Римската империя*, бил наречен по името на своя основател Ромул. А откъде е дошло това име Ромул?

След гибелта на *Троя*, корабите на троянския принц Еней акостирали на италианския бряг. Местният цар Латин Фавн омъжил дъщеря си Лавиния за знатния троянец. От Еней и Лавиния започнал родът на *Силвиите*, който властвал над племето *латини* и сетне над *Рим* повече от хиляда години.

В поредна борба за трона между братята Неметор и Амулий надделял по-младият и дързък Амулий. За да лиши Неметор от мъжко внуче (царствен наследник) Амулий принудил дъщеря му Рея Силвия да стане весталка, като манипулирал избора. Превърната в жрица за срок от 20 години тя трябвало да пази целебат (целомъдрие). Обаче скоро след встъпването ѝ в длъжност, тя неочаквано за всички родила близнаци. Заради погазването на свещения закон, царят наредил да затворят весталката в тъмница, а децата ѝ да хвърлят в р. *Тибър*. За техен късмет кошчето им се закачило в корените на една дива смокиня, растяща на брега откъм *Палатинския хълм*.

Там, според легендата, привлечена от плача им, ги намерила и накърмила една вълчица. Според някои това била Ларенция, леконравната жена на овчаря Фаустул, с прякор „вълчицата“. Близнаците Ром (**Рѳмос**; наричан сетне Рем) и Ромул били отгледани от семейството на овчаря, като по-късно, поради щастливата случка на тяхното спасение, смокинята получила името *Руминалска* или *Ромулова*. /**Тит Ливий**. Историята на Рим от основаването на града. Кн. I. Прев. от лат. Вл. Атанасов. С., 2004, I, 3, 10,11; I, 4, 1-7; **Апиан Александрийский**. *Рѳмаика* („Римская история“). Из книги о царях.

Пер. С. П. Кондратьева, I, 1-2. – В: <http://ancientrome.ru/antlitr/appian/index.htm/>, а наблизо, недалеч от Форум, вдигнали и *Храм на Румина* – богиня на кърменето. Названието *Руминалска смокиня* и името на богиня *Румина* очевидно произлизат от латинската дума *guta, gutis* – „гръд“. Следователно имената Ром/Рум и Ромул/Румул имат същата етимология и означават „Кърмачетата“, „Кърмаците“ или „Откърмените“.

Етимологията на думата *guta* („гръд“) идва от конусовидната форма на тази част от женското тяло, която в плоско стилизирано изображение или графика представлява триъгълник или полу-ромб. Явно названието на *свещения ромб* е станало прототип освен на топонима *Рум (Тракия)*, тракийския хидроним *Ромбус* (сетне *Хеброс*, дн. *Марица*), етруско-латинския хидроним *Rumon* (сетне *Албула* или *Тибър*), но и, чрез нарицателното *guta* („гръд“) и чрез епонима *Ромул* – на името на вечния град *Roma*.

От сакралния заряд на тракийския прототип *Рум/Ром/ромб* и производният топоним *Roma* е започнал да носи специалната сътворна семантика – Р-Ом-Ма, т.е. „Ра в майка Омега“. Независимо и извън това, свещеното име на майката *Ом* е включено и в най-древния топоним на цялата страна *Омбрия* или *Умбрия* (днес *Италия*), раздробено Ом-Б-Рия, т.е. „Богинята-майка Рея“. Други латински думи с корена *рум* (макар да споменахме вече някои от тях): *ruma* – кърмеща гръд (преносно: хранещата родна земя); гърло (преносно: мястото за връзка с бог); *rutrum* – мотика, лопата; *rumpia* – дълъг двустър тракийски меч; хидронимът *Rumon* – древно име на река *Тибър*. От *Рум/Ром* е дошъл и характерният латински суфикс *ум/ом*.

Жителите на *Византия* пък били наричани *ромеи*; именно нейната територия се назовава в българския свод „Големия Рум“, а *Тракия* – „Малкия Рум“. /споменати многократно в *Джагфар тарихи*, с. 19-27/. За арабските автори *Византия* била *Рум*: вж. напр. „Хроника“ на Абу Джафар ал Табари (839-923 г.) /*Христоматия*, т. I, с. 205/.

Дори до XV-XVIII в., по времето на *Османската империя*, тези земи били известни като *Румелия*, а нейното християнско население – *трако-българите*, били наричани с етнонима *рум-милети*. От своя страна местните назовавали земята си *Романя* /Ключь българскаго языка. Отъ Г. С. Раковскаго. Написанъ въ Букурещъ 1865. Започнатъ

же във Одеса 1858. Издава Киро Стояновъ, племянникът на Раковски. Одесса, тип. г. Ульриха, 1880. Фототипно издание на „Хелиопол“, 2008, с. 31, 69/.

В последното название думата *милети* е всъщност един древен антропоним, защото *Мюлита/Милита* („милующа” към Сина) се явява едно от многобройните имена на Богинята. Херодот свидетелства, че името „Мюлита Урания” (т.е. „Урановата Мюлита”) било употребявано от асирийците /История: I, 131. – В: **Херодот**. История. Кн. I-III. Превод от старогръцки П. Димитров. С., Изд. „Наука и изкуство”, 1986/, а *Милиада* (т.е. „Земята на Милита”) бил древният топоним на *Ликия* в *Мала Азия* /**пак там**: I, 173/. И топонимът *Милет* (*Μίλητος*) в *Кария* явно произхожда от *Милита*; този град е съществувал в долината на р. *Меандър* хилядолетия преди идването на гръцките колонисти. А защо не и названието на о. *Малта* да идва от *Милита*, Великата майка.

Следователно топо-антропонимът *Рум/Ром-Милети*, или по-правилно *Рум/Ром-Милита*, с който били назовавани *Тракия* и *траките*, като географско понятие означава „[Земята] Рум/Ром на Милита”, по-точно Р-Ом-Милита, Р[а]-Ом[ега]-Милита, т.е. „Ра в Майка Милита [милующа]”. От този анализ разбираме важния факт, че седалището на Богинята-майка по времето когато тя е ръководела своите потомци в организираната от нея *Европейска империя Стар Велик Туран*, се е намирало в *Тракия*, наричана тогава *Рум-Милита*. Култовият ѝ център е бил в планината *Пангей*, а първите ѝ потомци титаните, както и техните семейства и родове са обитавали именно *Тракия*.

Графичното изображение на *Рум-Милита* се среща върху неолитната керамика – статуетки и съдове (**сн. 121-127**), както и върху традиционните български килими (**сн. 134, 135**) и носии (облекла; **сн. 133**). Този знак е съставен от два утробни знака (V) на Майката, събрани в широката им част и образуващи ромб, а в средата на ромба стои точката на Ра, или кръг с точка на Тан-Ра.

Едно по-късно изображение, от VII-V в. пр.Хр., на *свещения ромб*, можем да видим върху амулета (**сн. 128**), открит в *Крастава могила* при с. *Драгоданово*, *Сливенско*. На него пред *ромба* стои жрец, молещ се над олтар, осветен от луната и осемлъчева звезда /**Кабалан Мукарзел**. Амулет с късно-вавилонска сцена от Крастава могила,

село Драгоданово. – В: **Тракия XX**. В чест на 40-годишнината от основаването на Института по тракология. Редакционна колегия Светлана Янакиева и др. С., Изд. на БАН и Института за балканистика с Център по тракология, 2012, с. 197-213/.

Ромбоидният символ е ползван и на други места по света (сн. 129-132).

Според нас терминът *ромб* е произлязъл от свещения топоним *Рум/Ром*: *ромб* – Р-Ом-Б, Р[а]-Ом[ега]-Б[ог], т.е. „Бог Ра в Омега [Майката]”.

В една антична карта, възпроизведена от Абрахам Ортелиус, река *Хеброс* стои наред *Тракия* подобно на гръбнак със своите притоци. Интересен е хидронимът, който картографът е преписал от старите карти: „*Hebrus flu, quondam Rhombus*”, т.е. „Река Хеброс, някога [едно време] Ромбус”. Но и древното име на р. *Тибър*, протичаща през гр. *Рим*, било, както вече споменахме *Rimo*, *Rimon*. В латинския и гръцкия езици думата *ромбус*, която явно има древнотракийски произход, означава „ромб” (геометрична фигура), но и „вълшебно колело на магьосник”.

Последното значение разкрива колко е специален ромбът, но защо той да е колело?

Защото боговете, а и техните потомци, са виждали *Вселенското яйце на Сътворението* в две форми проявления: духовно/невидимо – *овал (яйце)* или *сфера (сефира)*; материално/видимо – *могила, юрта, пирамида*. Именно *двойната могила, юрта* или *пирамида* били рисувани в плоско изображение като *ромб*, обаче жреците са си представяли този *свещен ромб* вписан в *овал/кръг*, съответно обемните фигури *двоен конус (могила)* и *двойна пирамида* – вписани в *овоид/сфера* .

Затова *ромбът*, символизиращ *храм, утроба* (на сътворението), място на раждането – *родина (Тракия)*, и пр., бидейки обгърнат от *сферата* на *Светия дух*, даващ искрица от себе си (душа) на всеки потомък, е бил за жреците „вълшебно колело”.

В английския език думата *root* (фонетично *рум*) означава „стая”; в други езици синонимът е *камера* – затворено пространство. В древните текстове „тъмната стая” е сърцето, сакралното място на храма (пирамида или зикурат), свята светих. При планировката на това помещение *ромбът* е преминал в *квадрат* или *правоъгълник*.

Между другото подовете на царските дворци в *Европа* са покрити с шахматно наредени черни и бели квадратни плочки. Поставени обаче диагонално в правоъгълните зали, те създават илюзията, че се стъпва върху *ромбове*.

Триъгълникът, символизиращ фалос и утроба в едно и ромбът (сдвоеният триъгълник), могат да бъдат място на сътворение, където духът обладава тялото, давайки му искра от себе си, но и място, където душата изоставя и напуска тялото. В първия случай това е *двойната юрта* или *вигвам*, служещи за дом, а *главната юрта* – за храм. Във втория случай това е *двойната могила* или *двойната пирамида*, където е извършвана погребалната церемония на тялото (мумията). За физическото тяло предвиждали да остане в земята – подземната половина (земната майка) на *двойната могила/пирамида*, а за душата, която до 40-тия ден се носи близо около тялото – горната половина (небесния баща). Оттам, щом се освободи, душата се понася нагоре, към света на душите – *Дуат*.

Стените на пирамидата са триъгълници, а в нейната квадратна основа могат също да се видят два еднакви правоъгълни равнобедрени триъгълника, съединени с основите си. Ако квадратната основа се видоизмени в ромб, какъвто е случаят с пирамидата на Снофру в *Дахиур*, тя ще се уеднакви по формата си с ромбоидните стени на въображаемата двойна пирамида, съществуваща в култовия канон като абстрактно понятие. В този случай, освен че всички стени, образувачи формата на обемната фигура двойна пирамида, са ромбове, ромб е и плоскостта/равнината на основата.

Приживе, когато човек е в цикъла на отреденото му време за живот, и както казахме, обитава своя *дом-юрта*, земната чаша-утроба-майка, т.е. долният триъгълник в ромба и въздушният фалос-баща, т.е. горният триъгълник в ромба , влизат един в друг

и се съчетават , сякаш ромбът се сгъва. В дълбока древност тази фигура е наричана *Шри Янтра*, по народному „Семето на живота” или „Цветето на живота”, а от X в. пр.Хр. носела още названието *Соломонов знак*. Усложнен модел на *Шри Янтра*, образуван от четири реда триъгълници с върха нагоре и пет реда триъгълници с върха надолу, които очертават няколко ромба и няколко пентаграми,

вписани едни в други, е почитан в *Индия* като най-мистичната от тантрическите янтри. В *България* нейния образ може да се види върху чипровските килими, наричан също така „Цветето на живота”. Езикови аналози са българската р. *Янтра* и едно от названията на кехлибара – *янтарь*.

Названието *Шри Янтра* чрез своята семантика разкрива по-конкретна информация: Шри-Ян-Т-Ра, Шири-Ян-Та-Ра, т.е. „Божият син [Дионис/Хор], Янкул [Зевс], Тан [Атон] и Ра”. В съзнанието на древните хора „семето” или „цветето на живота”, изобразено чрез символите на сътворителните триъгълници или ромбове, било комбинация от четири богове-родоначалници: отецът Тан (Атон/Уран), синът Ра (Кронос), внукът Янкул (Зевс-Амон) и правнукът Шири (Дионис/Хор). Впрочем чрез името Ян, зад което в *Рим* се крие Двуликият Янус (Сатурн-Юпитер), се долавя коя богиня стои зад името Ин в азиатската двойка Ин и Ян. Това разбира се е Изида. Щом Ин (Изида) и Ян (Зевс-Амон/Юпитер) се слоят в прегръдка (като нагледен пример бихме предложили да съберете двете половини на български *нафти*), те образуват слънчевия кръг на техния син Хорос. Остава да се досетим за земята, наречена *Индия* – Ин-Дея, т.е. “Богиня Ин [Изида]”.

В елинския език думата ρομβος (ромбос) има синоним πλῆθ (“плет”). Звукосъчетанието *плет* на български език означава ограда, изплетена от жилави пръчки. В миналото такива огради били използвани масово; от *плет*, измазан с кал, се правели стените на къщите. Вероятно в древността светилищата на Богинята били оградени с ромбоиден *плет*, откъдето названието на този тип ограда е станало синоним на *ромб*.

Πλῆθ също е сакрален термин, защото освен „ромб” покрива омонимите „свещ”, „свещеник” и „свещен”. Обаче най-добре можем да проникнем в неговата семантика чрез древната дума *плетър* (линейна мярка = 33 м.). В *плет* и *плетър* кореновата основа *пл* = *лп* е съкращение на *алп*, т.е. „бог”, а кореновата основа *т/тр* – на *Тара*, *Тракия*, *Тангра*, *Троян*. Следователно *плет* е кратко разговорно име на троичния бог и означава „Бог Тракия [Тан-Ра-Гей]” или „Бог Тангра [Тан-Гей-Ра]”. Подобен е смисълът на синонима *ромб*, както го разтълкувахме по-горе: „Бог Ра в Омега [Майка Гей]”.

Има и друг интересен фонетичен паралел на лексемата *ромб*. Това е *ромфея*, при различните автори *romphea*, *romphaea*, *rumpia*, – специфично тракийско оръжие, нещо между меч с дълга дръжка или копие с дълго и тънко желязно острие, приспособено за мушкане и пробиване на ризници и брони. Археолозите намират образци от него предимно в *Родопите*, от което може да се съди, че е било оръжие на *бесите*.

Войните, които носели *ромфея*, били наричани „независими меченосци“, защото не се подчинявали на никой цар, бидейки от жреческото племе *беси*. Разбира се понякога по своя воля те помагали да възтържествува справедливостта. Те например се присъединили към армията на Ситалк по време на похода му към *Македония*. Тукидид пише: „От пехотата най-войнствени били независимите меченосци, които слезли от Родопите, останалата част била смесена тълпа, твърде страшна, предимно с многобройността си.” /Тукидид. История на Пелопонеската война, кн. II, 98, 4. Превод Милко Мирчев. Редакция, предговор и коментар Христо Данов. С., 1979/.

Ето такава е етимологията на синонимната връзка между топонимите *Рум* (*Ром*) и *Тракия*, с които *траките* наричали своята земя. Тибетските жреци също имат понятие *Рум*. За тях *Рум* е равнораменен кръст, под който обаче подразбират света във вертикален и хоризонтален аспект. Те вярват, че *Рум* плава в безбрежния вселенски океан на гърба на огромна риба или костенурка. /Мурад Аджи. Полюнь Половецкого поля. Из родословной кумыков, карачаевцев, балкарцев, казаков, казахов, татар, чувашей, якутов, гагаузов, крымских татар, части русских, украинцев и других народов, ведущих свое начало от тюркского (кипчакского) корня и забывших его. Москва, ТОО „Пик-контекст“, 1994, с. 223/.

11. Артефакти, включващи изображения на свещения ромб.

На следващите страници представяме артефакти от ранния неолит до нашето съвремие, на които е изобразен свещения ромб: самостоятелно, като двоен ромб, или в композиционни фигури и разнообразни конфигурации от ромбове (сн. 121-135).

Снимка 121. Фигурка на бог Херу (Хор) в превъплъщението му на герак (сокол). Вместо уста му е врязан двойния знак на водата „мем“, на гърдите – двоен ромб, а на корема – свастика. Гълъбник, ранен неолит. РИМ – гр. Перник. Фото автора.

Снимка 122. Керамична фигурка на Богинята от с. Градешница, Тетевенско. VI хил. пр.Хр. РИМ – гр. Враца. Фото автора.

Снимка 123. Чаша с бихромна ромбоидна украса. Градешница, селище в местността Мало поле, най-ранен слой А, VI хил. пр.Хр. /Богдан Николов. Градешница. С., 1974, кат. № 3/.

Снимка 124. Керамична статуетка от селищна могила Пазарджик на седнала Богиня с врязани знаци върху нея. РИМ – гр. Пазарджик, началото на V хил. пр.Хр.

Снимка 125. Керамична чиния от обект „Хлебозавода” с инкрустирани точки и черти на сина-слънце Кронос/Ра, поместени в свещения Рум/Ром (Ромбус), символизиращ утробата на Богинята-майка Гея, а географски погледнато – в родината Тракия.

ИМ – гр. Нова Загора, неолит. Фото автора.

Снимка 126. Керамична чаша, живописана в бяло от с. Чавдар, Софийско. НАИМ-БАН – гр. София, ранен неолит. Украсата е тройно-вписани ромбове с точката-слънце по средата.

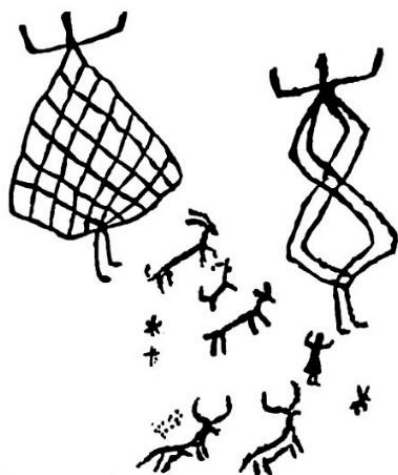

Снимка 127. Керамична купа, живописана в бяло от ранно-неолитното селище Слатина, кв. Слатина, София. НАИМ-БАН – гр. София. Тук ромбовете са по шест един в друг.

Снимка 128. Амулетът от Крастава могила край с. Драгоданово, Сливенско. Прецизна миниатюра върху двусантиметрова плочка от яспис. Според нас молитвата на жреца е отправена към луната (богиня Гея или Рея) и осемлъчевата звезда Сириус/Сотис (Изида) вероятно за благополучие и защита на Свещения ромбус – Тракия и нейните обитатели, божествените потомци.

Вж. и **Мукарзел, Кабалан**. Амулет с късно-вавилонска сцена от Крастава могила, село Драгоданово. – В: Тракия XX. В чест на 40-годишнината от основаването на Института по тракология. Редакционна колегия Светлана Янакиева и др. С., Изд. на БАН и Института за балканистика с Център по тракология, 2012. На с. 198 е поместена снимка на амулета по рисунка на П. Петров.

Снимка 129. Графика на антропоморфни фигури в поза на адорация: петроглиф на скалния склон Харитани 1 в Северен Кавказ, Дагестан, VIII хил. пр.Хр.

Снимка 130. Мечът на Кубрат със златна дръжка и златна кания, експониран в Изложба на Държавния Ермитаж, гостувала в НХГ – София от 24 май до 30 юни 2019 г. Украсата е ромбоиден мотив. Фото автора.

Снимка 131. Златният и железният кинжали на фараона Тутанкамон (1333-1324 г. пр.Хр.). Дръжките им са украсени със същия сакрален ромбоиден мотив, който стои върху дръжката и канията на меча на кан Кубрат. Разликата във времето между двамата владетели е 2000 години.

Снимка 132. Сребърна купа, изцяло покрита с релефни ромбове, в които са вписани сакрални символи: ромбът, цветето на живота, храм на Тангра. Артефактът е съставна част от съкровището на кан Кубер, открито във Врап, Албания. Понастоящем се намира в Метрополитън арт музеум, Ню Йорк.

Снимка 133. Участници в събора на гр. Добрич през 1960 г. Неслучайно точно престилките на момите са украсени с ромбоидна украса – двойният утробен знак на Богинята-майка и на плодородната земя.

Подобни престилки и ромбоидни знаци върху корема са връзани с острие върху неолитните керамични фигурки на Богинята от с. Градешница, Тетевенско, гр. Ракитово и с. Слатино, Кюстендилско.

Снимка 134. Традиционен български килим от гр. Чипровци. Тук основен мотив е геометричната фигура ромб с четири главни израстъка – елбетица. Вътре в централните ромбове е показана сглобка откъм основата на два триъгълника/пирамиди: нагледен образ на коментираната в свещените текстове идея за двойната пирамида, могила, курган, юрта и пр. В периферните стилизирани фигури, украсени с по четири рога, са вписани хексаграми, а в тях – вдвоени, обратно, откъм върховете им, два големи и два малки триъгълника; получава се нещо като обърнати ромбове (лабриси).

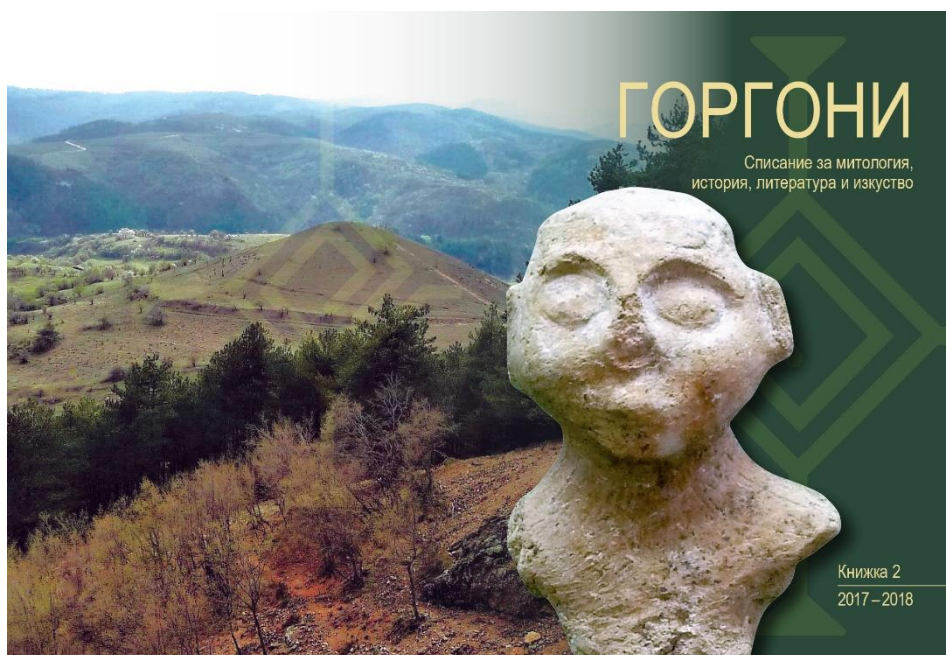
Символиката на ромба, т.е. на двойната пирамида, могила, юрта, вигвам, във вертикален план, касае, най-общо казано, свързаността между световите – небесен, земен, хтоничен – и съответните етапи на жизнения цикъл – свободна душа, душа в живо биологично тяло, мъртво тяло (мумия). Когато не са вдвоени, триъгълникът, пирамидата, конусът, или аналогичните по форма предмети – чаша, рог, ритон, амфора, кратер и др., – били виждани като предметно изражение на Свещената Утроба, в която освен чудото на зачатие на биологичното тяло (плод) се извършва и тайнството на вселяването или отлитането на божествената искра – душата.

В хоризонтален план ромбът, или подобните му фигури – квадрат, правоъгълник, трапец – носят друго символно значение: земята, територията, родината на потомците на Отеца и Майката. Затова в дълбока древност Тракия е имала синонимно название Ром, Рум, което по-късно било трансформирано в Румелия, Рум-Милети. Следователно всеки един килим, постлан на пода на тракийската къща, е създавал единение с общия дом – родната земя Тракия. Оттук този основен битов атрибут – килимът – бил пренесен по време на миграции в Европа, Азия, Америка; затова навсякъде по света първичните мотиви върху него са идентични.

Снимка 135. Една от версиите на мотива елбетица, срещан в традиционните български чипровски и котленски килими. На върха на двойната пирамида (портата към Дуат) е кацнало „пилето”, т.е. соколът Ра, който пропуска душите. Надземната пирамида и подземният ѝ огледален двойник образуват заедно сакралния ромб, невидимо обвит във Вселенското яйце, от което се е пръкнал първородният син Пуруша (Ра). Ясно се открояват стълбището и тъмната стая (камерата на фараона) – светая-светих на Пирамидата, – в която проблясва всевиждащото око на Ра.

Сайт на списание „Горгони“: gorgoni.info

Сайт на списание „Горгони“: gorgoni.info

Сайт на списание „Горгони“: gorgoni.info

